АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА, СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

Рік IX. Ч: 5-6 (40-41)

ЛОНДОН-МЮНХЕН Жовтень—грудень НЬЮ ЙОРК-ТОРОНТО

1955

„AVANGARD“ JOURNAL FOR UKRAINIAN YOUTH
published by Ukrainian Youth Association
LONDON — NEW YORK

АВАНҐАРД — ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ
ВИХОДИТЬ ЩОКВАРТАЛЬНО

Орган
Центрального Комітету Спілки Української Молоді

Редаґує Колеґія

Відповідальний редактор О. Калиник

Листування і матеріяли надсилати на адресу:
O. Kalynyk, München 8, Zeppelinstr. 67/0, Germany.

Представництва:

Ukrainian American Youth Ass'n
P. O. Box, 211 Cooper Station
New York, 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainian Youth Association
140, Bathurst St.,
Toronto, Ont.,
Canada

Union de la Jeunesse Ukrainienne
72Bd Charlemagne
Bruxelles IV., *Belgium*

Union des Ukrainiens de France
Section de la Jeunesse
26, rue de Montholon,
Paris 9, *France*

Mr. A. Halimurka (S.U.M.)
Lager Parsch, Bar. 9 Z. 23
Salzburg, *Austria*

Mr. W. Galat (S.U.M.)
Industrias Klabin S. A.
Monte Alegre, Parana *Brazil.*

Ukrainischer Jugendverein
München 8, Zeppelinstr. 67,
Germany

Mr. J. Deremenda
20 Granville Ra.,
Bradford 9, Yorks,
Great Britain

Mr. W. Pastuschuk (S.U.M.)
Céa Bermüdez, 45. 7*e*. B.
Madrid
Espana

Mr. Elah Szymansky
Caixa Postal No. 6,
Sao Caetano Do Sul S. P.
Brazil

"Prosvita" — S.U.M. —
c. Soler 5039
Buenos Aires
Argentina

Sign. Ing. A. Kuschzynskyj (S.U.M.)
Cosiela de Correo, 862
Asuncion,
Paraguay

Mr. P. Horwat
Telegraferänd 3, Stockholm,
Sweden

Mr. W. Pundiak (S.U.M.)
749 Burwood Rd.
Hawthorn, E. 3, Vic.,
Australia

АВАНҐАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА, СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

ІЗ ЗМІСТУ:

Стор.

Рік Божий 1956-тий . 3
Сила молитви . . 6
Всеволод Д-ло: «На Тамань іду» . . . 7
М. А.: Миколаївська область 10
О. Калиник: Перед новим завданням . . 14
З життя підсовєтської молоді 33
О. П.: Наука з історії філософії . . . 35
Проф. Г. Ващенко: Хвороби в галузі національної пам'яти . 40
Що таке атом і його сила 45
Проф. П. Ковалів: Своє і чуже . . 49
П. Кізко: Сліпий (Оповідання) 52
Тейлор Колдвел: Фортепіяно Мері Фляґерті 55
У заливі Мазепи . 59
І. Холява: 1933 (уривок) 62
Олена Звичайна: Криве дзеркало (рецензія) 63
О. К.: Рідна оаза . . 73
П. Оленич: Ґвалтівники дитячих душ . . 75
Іван Кравчук: Українські державно-національні емблеми . 77
Комунікати Президії Конґресу СУМ-у . 83
Сучасна плятформа руху китайських молодих жінок . . 103
Квентін Рейнолдс: Республіка підлітків . 109
Ніч відьомських чарів 112
Різне 114

Рік IX. **Ч.: 5-6 (40-41)**

ЛОНДОН — МЮНХЕН **1955** **НЬЮ-ЙОРК — ТОРОНТО**

Herstellung: Druckgenossenschaft „Cicero“ e.G.m.b.H. München 8,
Zeppelinstr. 67. Tel. 44 92 83

1955 1956

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ ТА НОВИМ РОКОМ ВІТАЄМО ІЄРАРХІЇ ОБОХ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ, УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДІ, УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ І ГРОМАДСЬКІ УСТАНОВИ, КРАЙОВІ КОМІТЕТИ Й КОМІТЕТИ ОСЕРЕДКІВ СУМ-у ТА УКРАЇНСЬКУ ПОЗАСУМІВСЬКУ МОЛОДЬ У КРАЮ Й НА ЧУЖИНІ

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ВІТАЄ З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ РОЗСІЯНИХ НА ЧУЖИНІ СУМІВЦІВ, КОЛЬПОРТЕРІВ І ВСІХ ЧИТАЧІВ

РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ «АВАНҐАРД»

МИКОЛА ЩЕРБАК

У СВЯТИЙ ВЕЧІР

Як я чекав їх, цих годин святкових
В Господній Вечір — хвиле золота! —
Коли збиралась у широкім колі
Уся сім'я, привітна і проста;

Коли так ясно пломеніли свічі
У світлій хаті і в душі моїй,
Коли так щиро я дивився в вічі
Майбутній долі, сповнений надій!..

Тоді в Свят-Вечір, як у Божім раї —
В своїй господі і в своїм гурті —
Не думав я, що є світи безкраї,
Що хтось без рідних, хтось шука путі...

Не знав, не думав, що до сліз, до болю
Хтось мучиться, хтось корота літа,
Що десь комусь зима у сніжнім полі
Не тільки шлях, а й стежку заміта...

Тепер я знаю... Доля хилить плечі,
Лукава доля — в вихорі доріг...
Та вірю, вірю: знов у Святий Вечір
Переступлю я батьківський поріг.

І знов збереться у широкім колі
Уся сім'я, привітна і проста!..
Як я чекаю цих годин святкових
В Господній Вечір — хвиле золота!

Рік Божий 1956-тий!

Славна і велика сумівська родина на чужині як попередніх, так і 1955 року плодами своєї творчої праці знову занотувала на сторінках своєї історії великі вартості своїх осягів.

Провідний актив Крайових Комітетів і Осередків СУМ-у, підсумувавши шлях праці, переглянувши ще раз течки зреалізованих плянів, складає їх до архіву, і всі сумівці разом зустрічають Новий 1956 Рік, рік нових завдань і надій, рік творчих поривів і напруг.

Спілка Української Молоді на чужині з найкращим спогадом прощається з старим 1955 роком, бо цей рік, на чужині, був щедрий для юнацьких таборів СУМ-у, як в Европі, так і за океаном. Він був щедрий і для видавничої діяльности СУМ-у, він був щедрий і для придбання сумівських осель і будинків, він був щедрий і для відбуття сумівських Здвигів. Він був щедрий для сумівського журналу «Аванґард», який став єдиним органом світового СУМ-у. Все це разом узяте дає підвалини для ще кращої праці на порозі і продовж цілого 1956 року служіння ідеї визволення Нації.

Жити і працювати для Нації, а коли потрібно віддати і життя, є найвищим ідеалом кожного патріота-сумівця.

Сила сумівського руху криється в цих святих засадах.

Бо наші попередники свято берегли і сміливо несли в народ святі кличі — боротись за честь і славу Нації, яку ворог підступом і терором потоптав.

По всій землі ширились українські кличі, і кожне покоління нашої Нації вилонювало і вилонює все нові когорти молодих борців, які на зміну поляглим стають до боротьби і яких ворог не в силі знищити, доки світить сонце і існує наша Нація.

Бо наша Нація мала передову молодь часів княжої доби, яка овіяна славою.

Бо наша Нація мала передову молодь часів козацької доби, яка ту славну віру попередників боронила по-лицарському для наступників.

Бо наша Нація мала передову молодь часів визвольних змагань, героїв Крут, героїв Базару, героїв СВУ та СУМ, героїв ОУН, які в нерівній боротьбі з ворожими ордами оросили землю українську своєю кров'ю, і тому наша земля стала святою. Наші попередники своїми чинами підготували сучасну молодь, яка створила славне УПА.

Вступаючи в Новий 1956 Рік, членство СУМ-у закріпить усі осяги за пройдений етап СУМ-у на чужині і належно відзначить в червні 10-го дня 1956 року 10-ті роковини відновлення СУМ-у на чужині.

Хай же Новий 1956 Рік і 10-ті роковини відновлення СУМ-у на чужині викрешуть вогонь в тисячних серцях сумівців для зустрічі прийдешніх подій для визволення нашої поневоленої, але нескореної Батьківщини

Бог і Україна

Сила молитви

Молитва — це не лише почитання Бога; вона є також наймогутнішою формою енерґії, яка невидимо промінює на людський дух. Вплив молитви на тіло й душу людини можна доказати так само, як вплив залоз тіла на цілий організм, а проявляється цей вплив молитви у збільшенні тілесної й духової спроможности діяння, в більшій моральній відпорності, як також у глибшому розумінні дійсности.

Якщо ти призвичаїшся добре молитися, твоє життя зміниться помітно й ґрунтовно. Молитва витискає незатерту пляму на нашій діяльності й поступованню. Якесь відпруження, якийсь спокій пробивається в рухах людини, що збагатила своє духове життя молитвою. В глибинах свідомости запалюється якесь світло, й людина може бачити себе саму. Вона пізнає своє себелюбство, свою глупу гордість, свій страх, жадоби, дурноту. В ній прокидаються почуття морального обов'язку й духової покори. Так починається мандрівка душі в царство ласки.

Молитва має таку чинність, як сила притягання землі. І лише сила молитви може перемогти так звані «закони природи». Бувають випадки, в яких щасливий вихід з драматичної хвилини називають «чудом». Але постійне, невипадкове, справжнє чудо відбувається повсякчасно в серцях людей, які пізнали, що молитва додає їм тривалий струм сили в їхньому щоденному житті.

Дуже багато людей розглядають молитву, як лише бездумне ворушення устами, які вимовляють приписані слова, як прибіжище для слабосилих, врешті, як дитяче прохання про матеріяльні добра. Ми так сильно не дооцінюємо молитву, дослівно так само, якби ми не дооцінювали дощу, коли б ми хотіли описати його, як щось, що тільки наповняє водою пійло для птахів у нашому городі. Очевидно, що молитва є і проханням, але проханням найвищого ступня, необхідним для повного розвитку особистости — завершенням найліпших спроможностей людини. Лише в молитві осягаємо повну, гармонійну єдність тіла, духа й душі, яка дає непохитну міць такій хисткій трощі, якою є людина.

Слова «Просіть, а буде вам дане» потвердив досвід всього людства. Очевидно, що молитвою не можна оживити мертву дитину або втишити біль тіла. Але молитва, подібно, як радій, є джерелом вічно палаючої посталої з самої себе енерґії.

В який спосіб може нас так зміцнювати молитва? Щоб відповісти на це питання, треба пригадати собі, що спільного мають в собі всі молитви. Бо чи це буде величне «осанна» в пишній церковній службі, чи просте прохання якоїсь примітивної людини, скажімо, якогось індійця, який шукає щастя в полюванні якраз

словами своєї молитви — всі ці слова виявляють одну-єдину правду: люди намагаються поширити свою обмежену силу тим, що звертаються до Необмеженого джерела всіх сил. В молитві ми пов'язуємося з невичерпною рушійною Силою, яка каже всесвітові кружляти. Ми просимо про те, щоб частина тієї Сили була відмірена нам для нашого вжитку. І вже в тому, як ми просимо, заспокоюється наша людська недосконалість, і ми підносимося зміцнені.

Але ніколи ми не повинні закликати Бога, щоб задовольнити наші примхи. Найбільшу силу дістаємо з молитви, коли ми промовляємо її не для того, щоб вижебрати собі яку ласку, але коли молимося в покорі, щоб наблизитися до Бога. Молитву треба розглядати, як призвичаювання себе до Божої всюдиприсутности. Старий селянин сидів самотньо на останній лавці сільської церковці. «На що ти ждеш?» — запитав його хтось. «Я дивлюся на Нього, і Він дивиться на мене», — була відповідь. Людина молиться не лише, щоб Бог пам'ятав про неї, але щоб вона пам'ятала про Бога.

Яку дефініцію дати молитві? Молитва — це намагання людини наблизитися до Бога, знайти спосіб співжиття з невидимою Істотою, Творцем усього, поняттям найвищої Мудрости, Правди, Краси і Сили, Батьком і Спасителем кожньої людини. Цієї мети молитви ніколи не огорне розум. Бо й слова й розум замалі, коли ми намагаємося описати Бога.

Однак ми знаємо те одне, що кілька разів ми кличемо в гарячій молитві Бога, ми стаємо ліпші тілом і душею. Бо не може бути такого, щоб хтось, хто молиться бодай хвилину, не відчув добра.

Можна всюди молитися. На вулиці, в підземці, в бюрі, в фабриці, в школі, в крамниці так само, як у церкві повній людей чи в своїй кімнаті. Немає приписаних ні місцевости, ні місця, ні часу на молитву.

«Думай про Бога частіше, ніж дихаєш!» — каже стоїк Епіктет. Щоб свою особистість справді формувати, мусить для нас молитва стати навичкою. Немає змислу відмовляти вранішню молитву, а опісля через увесь день бути жорстоким і без серця. Добра молитва — це форма життя, добре життя — це форма молитви.

Бог узнає навіть наш найменший імпульс до молитви. Навіть тоді, коли ми нужденно мовчимо чи маємо на язиці намул брехні або зрозумілости, Він приймає наше внутрішнє белькотіння похвали для Нього й обсипає нас доказами своєї любови.

Сьогодні, як ніколи більше, потрібна молитва, як сила в житті людей і народів. Рівнодушність в релігійних справах привела світ на край пропасти. І тому потрібно, щоб людина знайшла силу двигнути світ з-над тієї пропасти і спрямувала його на правильні рейки. Потрібну до того силу дасть лише молитва, яка є праджерелом людської величі і яка наближає нас до Бога. Треба молитися, тим більше, що в наші часи московсько-большевицького диявола навіть Церква є мовчазною.

Землею наших батьків:

«На Тамань іду»

Так співається в одній стародавній пісні. А співали її наші козаки, хоч не добровільно йшли вони на Тамань. Як і тепер московський окупант висилає сотні тисяч українців з їх рідної землі на далекі простори чужини, так і цілі століття тому царська Москва переселювала наших предків, щоб позбутися небезпечних їй свободолюбних козаків.

У 1792 році до Тамані з наказу Потьомкіна вислано 17 тисяч запорожців. Це військо було створене ще в 1783 р. кількома запорозькими полковниками, яким Потьомкін наказав вербувати відділи з давніших запорожців, охотників і вільних людей. Цим відділам Москва дозволила обрати військову старшину і утворити коші та курені. Воно й оселилося на Тамані під командою полковника Сави Білого і судді Антона Головатого, як «Чорноморське Військо».

Тамань — це одна з найцікавіших і найкращих закутин нашої Батьківщини, країна гарячого сонця, лагідного, теплого моря і привітного, гостинного українського населення — нащадків тих славних «чорноморських козаків».

Тамань, чи властиво, — Таманський півострів, розташований поміж Озівським і Чорним морями і творить собою вузьку смугу землі довжиною на 80 кілометрів, у яку висувається Таманська затока, що й поділяє півострів майже на дві частини. Колись дельта ріки Кубані поділяла цей півострів на ще менші частини. Взагалі, ріка Кубань має дуже великий вплив на клімат і фізично-географічні властивості півострова. Кубань випливає з льодовиків гори Ельбрус, по дорозі розмиває своїми прудкими водами м'які підгірські ґрунти і несе багато намулу, що осідає на нижній течії ріки і особливо в її гирлі. Через ті замулення річище нижньої течії Кубані постійно зміняється. У 16-му віці ріка Кубань впадала своїм гирлом до Чорного моря, опісля змінила біг і повернула до Озівського, відтак ще раз до Чорного. Ще на старих мапах з-перед 30 років зазначено, що Кубань впадає в Чорне море, сьогодні вона знову вливається в Озівське коло міста Темрюк.

Північна частина півострова Тамань коло гирла Кубані покрита озерами і болотами, які разом з притоками і рукавами ріки творять плавні, себто болотяний, зарослий очеретом і іншою рослинністю, терен. Західня частина має характер узгір'я з багатьома горбами. Серед цих горбів є вулкани, які викидають гарячий намул, і тому місцеве населення називає їх «блюваками». Найбільший такий вулкан, заввишки 115 метрів, знаходиться коло Темрюка. На рослинність Таманський півострів не дуже багатий, бо немає там лісів, але зате багато садів.

Півострів з усіх боків оточений теплим морем, тому тут добрі умовини для господарювання, садівництва й баштанництва, бо море виділює багато вологости. Але заразом Тамань — це країна

сонця, бо щодо кількости сонячних днів у році, то вона стоїть на першому місці між усіма місцевостями східнього Кавказького побережжя. В Тамані добре родився хліб, але тепер большевики завели тут культуру бавовни. Восени в Тамані багато найкращих овочів і, між іншим, багато кавунів, динь, бросквин, абрикосів, айви, сливок і винограду.

Однак найбільшим багатством Тамані є рибальство. До її узбереж ідуть весною і восени через Керченську протоку великі «косяки» риби. Весною риба пливе з бідного на поживу Чорного моря в Озівське, а восени, коли вода в початках жовтня холоднішає, повертається на зимівлю до Чорного моря. Тоді й починається рибальський промисел.

Колись на Тамані була грецька колонія, а опісля утворилося Боспорське царство з столицею Пантікапеєю на місці сучасної Керчі. За часів Мітрідата Боспорське царство вело боротьбу з Римом і нарешті попало під його володіння. В часах української княжої держави Тамань завоювали українці і заснували на місці сучасної Таманської станиці в Х-му сторіччі місто Тмуторокань. Пізніше Тамань попала під владу турків і татарів, а в 1771 р. її загарбали москалі. Сюди і перешло, за наказом москалів, Чорноморське військо, яке згодом злучилося з Кубанським козачим військом. В пам'ять тієї події кубанська військова старшина поставила в 1911 р. пам'ятник у Тамані, який зображує запорожця з великим прапором у руках. На постументі пам'ятника вибиті вірші, складені Антоном Головатим.

Запорожці, які прийшли на Тамань під проводом Сави Білого, привезли з собою з Січі запорозький іконостас, Євангелію, чашу та інші церковні речі з січової церкви. Вони збудували були на Тамані церкву посередині козацької фортеці. Фортеця мала вигляд чотирикутника заввишки 7 метрів, з бійницями. Біля церкви була окремо збудована дзвіниця.

У 1932 р. большевики визнали Темрюцький район українським районом і перевели «українізацію», яка швидко закінчилася винищенням українців та всього, що тільки мало українське забарвлення. Тамань попала в таку саму безпросвітну неволю, як і інші українські землі. На Таманські курорти, як от на Тузлинському розі, їздять московські вельможі, щоб лікувати себе боровиною, вигріватися на сонці на прекрасному морському узбережжі і наїдатися овочами та городиною, яку виплекають українські руки.

Тамань — це чудова українська земля, і хто раз побував на ній, того знову тягне побувати на гарячому сонці і в блакитному лагідному морі.

«Хто поїв наших «бичків» (дрібна, ловлена на вудку риба) і нашого винограду, — кажуть нащадки славних запорожців — таманці, — той до нас обов'язково повернеться!»

Віримо, що повернеться на Тамань і українська молодь, яка тепер розсіяна по чужих землях. Вона й прожене московських зайд з сонячного закутка своєї святої Батьківщини.

Всеволод Д-ло

Кам'яна Могила

Трохи північніше м. Мелітополя, Запорізької области, в долині річки Молочної майорить високий горб Кам'яної Могили. Брила могили складається з величезних куснів пісковика вагою сотень тонн. Колись, у далеку українську давнину, в часи, коли річка Молочна була повноводною і широкою, Кам'яна Могила обмивалася її могутніми водами та вимивала в її схилах чисельні ґроти і печери. Кам'яна Могила на Мелітопільщині ховає в собі багато таємниць. Ще 7-8 тисяч років тому Могилу вже відвідували первісні мисливці і рибалки. Ґроти і печери її ховають у собі також і сліди перебування тут скотарів бронзового віку. На великих брилах пісковини, які в далеку давнину служили за карнизи і скелі печер, виявлено і вивчено унікальні зразки образотворчого мистецтва первісних людей. Археологами зафіксовано більше тисячі найрізноманітніших, вирізьблених на каміннях зображень людини, звірини, різноманітніші композиції з трикутників, чотирикутників, кіл, ромбів, численних знаків, які символізують собою сонце, проміння, воду, риб, таємничих фіґур у вигляді рибальських сіток чи огорож, найможливо, що дерево, рослину чи ще щось. Найцікавіше в Кам'яній Могилі — це «ґрот мамонта». Піднявшись на вершок горба Могили, дістаємося до напівзруйнованого темного «ґроту мамонта». Його задимлена стеля усіяна численними знаками та малюнками. В очі впадають зображення чотирьох биків. Дикі тварини створили з себе захисне коло і стоять нерухомо, піднявши догори роги. Збоку три олені йдуть один за одним. Перед оленями намальовано величезного мамонта з довгими піднятими догори бивнями та хоботом. Недавно стеля розкололась надвоє, і частина малюнку мамонта впала на землю. Ближче до виходу з печери — ще одна досить складна за зображенням група. Тут, в оточенні якихсь таємних знаків, кривих та перехресних ліній, різних геометричних фігур перед ямою стоїть людина, з піднятими догори руками, а поруч неї — два вояки. В ґроті мамонта нараховується до 15-ти окремих зображень. На всіх помітно сліди червоної фарби. Фігури коней ще й тепер мають яскраво червоний або малиновий колір. На деяких брилах пофарбовані не лише фігури, але й увесь фон скелі. Вчені здогадуються, що, очевидно, колись червона фарба покривала всі стіни і стелю. Напевно фарба призначалась до того, щоб надавати суворій картині ґроту вигляд врочистости і святковости. В 1938 році середину ґроту було освітлено за допомогою системи люстер; він спалахнув несподівано яскраво червоним кольором. Дослідники твердять, що ґрот та Кам'яна Могила були місцем культу первісної людини. Тут здійснювалися врочисті обряди мисливсько-ловецької магії. В ґротах Могили не виявлено ніякого сліду житла. Крім численних крем'яних відщепів, не виявлено ніяких виробничо-побутових речей, характеристичних для місць стародавніх поселень. Мешканці, для яких Кам'яна Могила була святилищем, мали свої замешкання недалеко від неї в околицях берегів р. Молочної. Археологічні розвідки виявили тут низку поселень неоліту (новокам'яної доби) та бронзової епохи. На мовчазну Кам'яну Могилу підіймалися люди для своїх священих обрядів.

Між іншим, одна з таємничих картин в мамонтовім ґроті передає сцену священного обряду людей. Шаман, з піднятими догори руками, в оточенні ловецьких знарядь та вовчих ям, заклинає дикого звіря. Один з вовків, що піддався силі замовлень і закликань, вже лежить на дні вовчої ями. В ґроті Могили здійснювався акт жертвоприношення всесильним духам, покровителям мисливства, після вдалого полювання. На численних малюнках Кам'яної Могили вся мисливсько-ловецька мудрість епохи, тут змальоване все, що досягла людина в ті часи в справі технічного озброєння, зв'язаного з мисливством та ловецтвом. В одному з ґротів Могили є так звана кінська плита. На ній зображено, як табун диких коней потрапив у заздалегідь приготовані ґратчасті огорожі. Про кмітлистість і розум первісних людей розповідають композиції, присвячені рибальству. На малюнках зображено весь арсенал озброєння первісного рибальства: загороди, сітки, верші, гарпуни, стріли, списи, гаки і т. ін.

Кам'яна Могила на Мелітопільщині — це видатна пам'ятка з історії великого минулого нашої України, величезне джерело для дослідження розвитку української культури, умов життя та ідеології первісної людини, що населювала простори України. Таких могил у Московщині зовсім немає. Як історичне джерело, Кам'яна Могила на Мелітопільщині може бути поставлена поруч з такими світовими пам'ятниками, як напр., карельські петрогліфи або сибірські писанці. Дослідження Кам'яної Могили ще не закінчене. Керує ним Московський Інститут археології Академії наук СССР. Могила оголошена недоторканістю та державною власністю. Українські вчені під час досліджень беруть участь, як сторонні або допоміжні наглядачі. Все, що знаходиться в Могилі, перевозиться до Московщини. Могилу охороняє спеціяльна варта з москалів. Місцеве населення та екскурсанти до печер і ґротів могили входити не мають права. Отже, Московщина капіталізує всю давнину України, щоб потім перекручувати і спотворювати історію України.

(Зреферовано за матеріялами Інституту археології Академії наук УССР).

—oOo—

М. А.

Містами України:

Миколаївська Область

Миколаївська область України, центром якої є м. Миколаїв, межує з чотирма областями України: Одеською, Херсонською, Дніпропетровською та Черкаською (новоствореною). Вона розподілена на 25 районів, які мають 476 сіл та населених пунктів. Миколаївська область — це рівнина з багатющим на врожаї чорноземом, зовсім позбавлена не тільки лісів, але навіть і гаїв. Лише в селах ростуть різні овочеві дерева, вулиці обсаджені декоративними українськими деревами. До революції в селах Миколаївщини кожний се-

лянин старався розвести власний садок та посадити декілька дерев на власній садибі. Під час колективізації у селян немає ніякої зацікавлености до садоводства, а колгоспи тими справами не займаються, отже, Миколаївщина дуже збідніла на деревонасадження, а садки в селах в більшості, через колективізацію, вирубані та знищені.

Отже, Миколаївщина дуже вбога на дерева і не може дорівнюватися з такими багатими на сади областями, як напр. Київська, Вінницька, Полтавська, Житомирська. За своїм кліматом Миколаївщина дуже посушлива, літо тут сухе і гаряче. В степах, крім штучних криниць та дуже вбогих на воду природніх джерелець, інших великих водоймищ немає. Лише села диспонують колодязями, але водяні шари лежать тут дуже глибоко під землею — до 30-40 метрів, тому не кожний селянин може дозволити собі на колодязь. Отже, раніше в селах завжди було по 3-4 громадських колодязів, з яких і постачалося село водою. Та незалежно від сухого літа і суховіїв на Миколаївщині, завдяки індивідуальному землекористуванню, завжди врожаї були дуже високі. За дореволюційних часів на степах Миколаївщини багато людей з інших областей України та Білорусі знаходили собі добрий заробіток.

Починаючи від часів царювання російської цариці Катерини II-ї, на Миколаївщині розпочали засновувати свої колонії німці, яких в Україні називали колоністами. Вони провадили досить культурне господарство та поступово передавали досвід свого господарювання українському селянству. Але під час революції та громадянської війни 1917-1920 років усі колоністи були вистріляні червоними московськими зайдами або ж вивезені десь у глибокі терени Сибіру. Господарство зруйноване, знищене та сконфісковане. Немало спричинилися до того і російські «белогвардейци». Тепер Миколаївщина колективізована, а українське селянство живе жебрацько-злиденним життям та працює день і ніч в колгоспах. Через Миколаївщину течуть такі українські річки, як Південний Буг та Інгул з своїми припливами. Південний Буг має довжину 835 кілометрів і розпочинається під селом Купіль, Волочиського району, Хмельницької (кол. Кам'янець-Подільської) области. Він не широкий і у верхній своїй течії мілководний.

Пароплавство по південному Бугові починається вниз від м. Вознесенська, Миколаївської области. Річка впливає в широкий (від 4-х до 7-ми кілометрів) Бузький лиман на Чорному морі, лиман з'єднується з Дніпровським та впливає в Чорне море. Місто Вознесенськ — невеличкий районовий центр, причал має розташований на віддалі 4 кілометрів, який з'єднаний з містом широким шосе. Від міста до пристані курсують пасажирські автобуси та вантажні машини, вони перевозять людей, а в більшості сільськогосподарську продукцію колгоспів з районів та всієї області. Вантаж перевозиться пароплавами до м. Миколаєва або прямо до Одеси, де перевантажується на морські пароплами. Через Вознесенськ перебігає залізниця напрямом Одеса-Москва. З Києвом Миколаївська область сполучається через Кіровоград. Нижче Вознесенська південний Буг дуже вузький, але глибокий. З інших причалів на південному Бугові в Миколаївській області визначається Нова Одеса.

Центр Миколаївської области — Миколаїв — є велике промислове місто в Україні та добре обладнаний морський порт. Миколаїв лежить на лівому березі Південно-Бузького лиману, якраз на тому місці, де впливає річка Інгул. Річка Інгул маловодна, неширока і для реґулярного пароплавства не надається. Колись вона була дуже великою річкою і відігравала свою ролю в Українській державі.

До 1939 року Миколаїв мав 168 тисяч населення, під час війни був дуже зруйнований і знищений, а населення або вивтікало, або загинуло в війні. Тепер Миколаїв нараховує приблизно 240 тисяч населення. Збільшення населення, крім приросту новонароджених, сталося за рахунок зайд з Московщини та втечею українського селянства з сіл до міста. Засновано Миколаїв в 1789 році, як військово-корабельне місто для будування військової царської фльоти. Фактично ж місто було засноване ще набагато раніше. Ще за часів Запорізької Січі тут оселилися були козаки, які вже будували свої великі човни для військових походів, хоч російська історія про те мовчить, а в українсько-совєтській взагалі нічого не згадується. Розкопи, які зроблені в околицях Миколаєва та особливо під селом Парутіно, дають досить багато історичних знахідок для того.

В 1790 році Миколаївський суднобудівельний завод спустив на воду перший збудований там пароплав «Св. Миколай», озброєний 44-ма гарматами. В 1831 році в Миколаєві народився один з визначних того часу астрономів Ф. А. Бредихін, а в 1849 році — С. О. Макаров, знаний інженер-кораблебудівник. Тепер російська історія привласнює собі Макарова та Бредихіна, як визначних російських науковців, а фактично вони були українцями, але через поневолення України Москвою не мали змоги працювати для добра України і тому подалися до Петербургу.

В 1862 році в Миколаєві розпочато будівництво потужного морського порту, через який і дотепер вивозяться з України земні поклади, хліб, вовна, сільськогосподарська продукція та інші товари з України. В 1873 році закінчилося будівництво залізничної дороги, яка сполучає Миколаїв з Харковом через Дніпропетровськ. Іншою залізницею через Черкаси Миколаїв сполучений з Москвою. В 1873 році також збудовано морський канал по Бузькому лимані до м. Очакова. Це сприяло перетворенню Миколаєва на початках 20-го сторіччя на потужний центр суднобудівництва. В 1900 році на заводі був збудований перший броненосець «Князь Потьомкин-Таврійський», на якому в 1905 році відбулося відоме в історії повстання матросів проти царського уряду. Треба сказати, що українська історія майже не займалася причинами того повстання, а тому це дало право російсько-комуністичній партії зараховувати повстання на конто російського революційного руху. Фактично ж повстання розпочате матросами-українцями, як протест проти царського самовластя та безчинств в Україні.

Поневоливши в 1920-21 роках Україну, Москва звернула особливу увагу на м. Миколаїв, як на один з центрів пароплавобудівництва. Кремль спеціяльно розбудував військові заводи та низку потужних металюрґійних заводів. Нові заводи вимагали збільшення робітництва, тому до Миколаєва напливає багато різноманітного населення як за соціяльним, так і національним складом. Одначе,

протягом всього свого існування місто весь час затримує українське обличчя не зважаючи на індустріяльний характер.

В зв'язку з колективізацією сільське господарство України потребувало машин, тому в Миколаєві був збудований завод різного сільсько-господарського знаряддя. Тепер в Миколаєві працюють такі підприємства: інструментальний, чавуноливарний, посудовий заводи, заводи «Дормашина», «Млинмашина», ім. 21 роковин Жовтня, парфумово-скляний комбінат, величезної потуги суднобудівельний завод, низка текстильно-трикотажних та харчових підпідприємств, консервний завод, завод хемікатів, завод с-господарського знаряддя та інші.

З високих шкіл тепер у Миколаєві функціонують: від 1920 року суднобудівельний інститут (раніше була висока суднобудівельна школа), педагогічний інститут, шість технікумів, низка загальноосвітніх середніх шкіл. З культурних закладів: обласний музей краєзнавства, обласна бібліотека, театр російської драми, український театр, невеликий оперовий театр, філярмонія, театр для юнаків, 10 кінотеатрів, 13 різних клюбів, музей мистецтва, історичний музей та різні бібліотеки. Крім того, в місті існує найстаріший не тільки в Україні, але і в СССР величезний акваріюм з різними породами риб та водяними тваринами і рослинами. Колись головна вулиця міста називалася Миколаївська, а тепер — Совєтська. Вона ще за царських часів була дуже гарно удекорована та засаджена квітами. Тепер у місті розпочато велике будівництво різних державних та громадських установ, але дуже мало звернено уваги на житлове будівництво для пересічного населення. Держава примушує населення до індивідуального будівництва і для того дає кредити з високим відсотком на термін 10-12 років. Тим самим населення Миколаєва стає постійним боржником держави.

На віддалі 33 кілометрів від Миколаєва, під селом Парутіно, знайдено залишки визначного пам'ятника старовинних часів — м. Ольвія, яке було засноване приблизно 2500 років тому (V віці до Р. Х.) Ольвія для тих часів було дуже велике місто. До його порту прибували величезні щоглові судна з вином, оливками, грецьким посудом, різноґатунковими східніми тканинами, виробами мистецтва, керамікою. Натомість в Ольвії купувалося хліб, м'ясо, шкіри, вовна, риба, мед та інші продукти. Вже в ті часи мистецтво в Ольвії стояло на дуже високому рівні, особливо кераміка. Серед залишків, які знаходять археологи при розкопуванні, зустрічається багато сокир металевих, хатній посуд, оздоби, зброя. В економічному житті міста значне місце займало рибальство та хліборобство, а залишки тканини та різьба на кістках свідчать, що культура Ольвії стояла на дуже високому поземі.

Історія Ольвії багата різними визначними подіями. В 330 роках місто обклало могутнє військо одного з полководців Олександра Македонського — Зопіріна, але ольвіопольти розбили військо і не допустили його в місто. Всередині 2-го сторіччя до нашої ери місто входить до складу Скитської держави, яка тоді володіла Кримом і Нижнім Придніпров'ям, а в 3-му сторіччі Ольвія стала частиною римської провінції Нижня Мезія. Зв'язок з Римом ще вище підніс культуру Ольвії. Верховним законодавчим органом міста були народні збори, а виконавчими — колеґії. Військовими справами керувала колеґія стратеґів, іншими ж справами — різні інші колеґії.

Місто проіснувало аж до 5-го сторіччя по Різдві Христовому. В кінці 18 сторіччя українські археологи відшукали місто, а в 1843 році Москва розпочала розкопки. В 1901 році розкопки Ольвії керує видатний археолог-українець Б. В. Фармаковський. Усі знахідки при розкопках негайно перевозяться до Москви, а в 1924 році Кремль спеціяльним законом конфіскує розкопки Ольвії для Московщини і оголошує їх державним заповідником всесоюзного значення, не питаючись навіть провізоричного уряду УССР. Лише згодом ольвійський заповідник передано до диспозиції інституту археології Академії наук УССР, який може провадити розкопки лише за згодою і дозволом Москви.

Миколаївська область та м. Миколаїв відограє для Московщини в економічному відношенні величезно-важливу ролю своїм хлібом, травинництвом та іншою сільсько-господарською продукцією та промисловістю. За останній час у колгоспах Миколаївщини провадяться спроби розводити чай та бавовну. У деяких колгоспах також плекається виноград. В степах розпочато штучне лісонасадження захисних смуг та наводнення степів. Це все спрямоване на те, щоб посилити визиск багатої української Миколаївської области, знесилювати економічно Україну та збагачувати ненаситну Московщину. Для того ж в області створено низку величезних зернових радгоспів.

—oOo—

Проблеми молоді:

Перед новим завданням

ІЗ ЗВІТНОЇ ДОПОВІДІ ГОЛОВИ ЦК СУМ-у О. КАЛИНИКА НА 5-му КОНҐРЕСІ СУМ-у В КАНАДІ

...Переломовою датою в житті СУМ-у був III-ий Конґрес в Пюртені, коли до керівництва СУМ-у вибрано провід, який зумів у тих важких і переходових умовах знайти нові форми і методи роботи СУМ-у та започаткувати розбудову СУМ-у в різних заокеанських та европейських країнах.

Коли б в 1949 р. ЦК СУМ-у не закликав сумівців по всіх країнах організувати СУМ, коли б ЦК СУМ-у не уповноважив керівників для творення нових клітин СУМ-у і не надсилав такі конче потрібні виховні матеріяли, напрямні, інструкції і подекуди не допомагав матеріяльно окремим організаторам, — то сьогодні ми не могли б зустрітися тут, на 10-му році існування СУМ-у, та відбути цей 5-ий Конґрес СУМ-у в Канаді. Сьогодні СУМ є реальною передовою силою всієї української спільноти на чужині. Завдяки провідному активові СУМ-у, а зокрема завдяки отим сотням і тисячам членів, які, свідомі своїх завдань, відгукнулись на наш заклик відновити велику організацію молоді, ім'я її овіяне славою.

Цей 5-ий Конґрес СУМ-у, на який прибули делеґати з Европи, Америки й Канади, відбувається в час великої активности Мос-

кви, що так званою мирною політикою присипляє чуйність західнього світу, та в час послаблення відпорности української еміґрації перед наступом ворога. Конґрес цей мусить не тільки підсумувати пройдений шлях, а найти нові форми і методи виховної і політичної роботи, вжити нові заходи, щоб гідно зустріти всякі перепони, їх перемогти і осягнути визволення України.

5-ий Конґрес СУМ-у є тим видатний, що це перший раз за всі 9 років діяльности СУМ-у зустрілися делеґати СУМ-у двох континентів, американського й европейського, зустрілися делеґати-сумівці, які разом розпочинали в Німеччині відновлювати СУМ, а потім роз'їхались по інших країнах продовжувати і далі розбудовувати наші когорти, здобуваючи щораз більше практичного й теоретичного досвіду.

Справа підготовки кадрів для визволення України є на денному порядку нашої сумівської праці, бо в СУМ-і українська молодь може знайти шляхи для себевиявлення, згідно з вимогами суворого часу. СУМ є не лише виховною школою, а й школою політичною. Здобувши практичне й теоретичне знання, в СУМ-і, загартувавши себе на відданого патріота нашої нації, ми можемо сміливо дивитись на майбутнє. Бо для нації її сила залежить від того, як вихована молодь.

Українська нація може гордитися своєю молоддю. В Україні наша молодь під різними окупантами виявила себе здоровою, героїчною і свідомою своїх завдань. Там наша молодь безприкладними чинами в боротьбі з окупантами за час між двома світови-

Сумівці осередку СУМ-у в Неварку (США) під керівництвом енерґійного голови — д. Ф. Луцишина маршують вулицями міста.

ми війнами, в час 2-ої світової війни й після війни пішла на прю проти окупантів, пішла в підпілля, пішла в УПА і боронить досьогодні честь нації. Про героїзм нашої молоді в Україні відомо вже всім. Різні окупанти на власній шкірі відчули силу та бойовий дух наших підпільників-упівців; зокрема за останні роки Москва змушена була і далі говорити про націоналістів та їх спротив. Це ще раз доводить, що українська молодь, передова, революційна, перейняла увесь тягар боротьби за УССД на себе.

Я, що можу тут перед Вами звітувати за пройдений шлях дальшої долі СУМ-у, хочу поставити на вирішення перед усіма Вами ряд пекучих питань, бо все, що ми разом з Вами пробили, є лише початки відповідальної праці для здобуття України. Найважче і найвідповідальніше перед СУМ-ом є попереду. Місія СУМ-у буде лише тоді успішна, якщо СУМ виконає практично звернення Воюючої України. Якщо СУМ своєю роботою закріпить осяги та зуміє потроїти свої лави нашим доростом; коли здобуде власними силами свою матеріяльну базу, помножить видання чужими мовами та розбудує видавництво для виховання молоді.

ЦК СУМ-у, а зокрема організаційний відділ, плянував, що при спаяній праці всіх організаційних керівників і активній розбудові СУМ-у наші лави подвояться. Ми мали всі потрібні умови. СУМ має святу ідею, СУМ має славну традицію в Україні і тут на чужині. СУМ, як соборницька, виховна, глибокоідейна і політична організація, заохочує кожну молоду людину в наші лави. Треба лише до неорганізованої молоді уміти знайти шляхи. Не чекати, поки вона сама вступить в члени, чи поки хто інший зорганізує осередок. Треба організаційним керівникам брати самим ініціятиву, треба мати любов до тієї ділянки і відданість, — тоді плоди роботи подвояться. Коли число членів побільшується, організація могутнішає, її питома вага в суспільності набуває вирішального значення в багатогранній праці.

Хочу підкреслити, що організаційний контакт ми мали постійно з усіма країнами, але слабо проявляє себе СУМ в Бразілії, Венесуелі. Справа СУМ-у в Параґваї є під загрозою. Як відомо, до тепер СУМ в Параґваї активно і славно діяв при «Просвіті». Нещодавно до централі «Просвіти» пробрались різні вороги СУМ-у, які заборонили існувати централі СУМ-у. Уповноважений від ЦК СУМ-у цими днями прислав матеріял, і я подав ці матеріяли Президії Конґресу на розгляд, щоб схвалити рішення в цій важливій справі. СУМ тут діє, але ця заборона може паралізувати всю діяльність нашої молоді в Параґваї. Українське громадянство мусить засудити неукраїнську і ворожу ухвалу людей, які пролізли до «Просвіти». Крім СУМ-у, в Параґваї не існує жадної молодечої української організації. За час нашої каденції діяв СУМ в Трієсті та в Тунісі (Африка). Через повний від'їзд сумівців і молоді з цих країн, ухвалою ЦК ці дві клітини зліквідовані.

На сьогодні ми маємо всіх членів СУМ-у, в тому числі й Юнацтва — 10 013, всіх клітин по всіх країнах — 236. Ще є 8 самостійних ланок СУМ-у. Отже всіх — 244 осередків.

Якщо порівняти членство СУМ-у під час відбуття 3-го Кон-

ґресу в 1949 р., то виходить, що членство і мережа осередків вдвічі збільшились.

Під час відбуття 4-го Конґресу членів СУМ-у було — 7 680, а осередків — 181.

Організаційний Відділ Центрального Комітету СУМ-у, досить сумлінно виконував свої обов'язки та постійно тримав контакт з усіма КК СУМ-у. Крім інструкцій, напрямних ЦК СУМ-у, нами писались листи, поради та велась контроля організаційної праці того чи іншого КК СУМ-у. В кожному числі «Авангарду» ми поміщували дописи, статті про стан СУМ-у в кожній країні. Окремо поміщували і дописи, і статті в часописах Німеччини, Франції, Англії, Арґентіни, Бразілії, Австралії, США і Канади. Ці статті й дописи спричинились до поширення лав СУМ-у. Вони стимулювали й скріплювали віру в нашу правоту, й таким чином лави СУМ-у збільшувались і міцніли. ЦК СУМ-у контролював роботу окремих КК СУМ-у шляхом поїздок членів ЦК до окремих країн. Голова ЦК СУМ-у за цю каденцію відбував поїздок до США — 1, Канади — 2, Франції — 3, Англії — 4, Бельґії — 1. Разом — 11. Член ЦК СУМ-у, керівник Юнацтва СУМ-у, відбув поїздки по лінії юнацтва СУМ-у до Англії — 1, Франції — 2, Бельґії — 1, Німеччини — 1, Австрії — 1. Разом — 6. Таким чином всіх поїздок по 7-ох країнах членами ЦК СУМ-у відбуто 17. Під час поїздок ми мали зустрічі також з низовими членами по осередках СУМ-у і з громадянством. Про це писала часто українська преса.

Під час поїздок, крім контролі діяльности осередків, були виступи з доповідями виключно для сумівців і окремо для громадянства. За час поїздок я виголосив 50 доповідей по осередках СУМ-у. Виголошено доповідей для широкого громадянства в США і Канаді 24. Керівник Юнацтва ЦК СУМ-у провів окремо зустрічі з осередками СУМ-у по лінії юнацтва та виголосив 18 рефератів. Таким чином члени ЦК відвідали 7 країн, виголосили про СУМ 92 доповіді. Під час моїх поїздок до інших країн відбуто 12 спільних засідань членів КК СУМ-у, на яких я виступав з інформативними і інструктивними доповідями про роботу СУМ-у.

Поїздки членів ЦК по европейських країнах фінансувалися з каси ЦК. Дві мої поїздки до Канади і США не обтяжили каси ні ЦК, ні КК, ні Головної Управи. Я, маючи таємні совєтські документи про голод в Україні, використав це як у Канаді, так і в США на виступах. Таким чином подорож нами була оплачена. Крім того, я передав ще до каси ЦК 250 долярів на видання документальної книжки про терор і голод в Україні, яку ЦК вже видав. Завдяки поїздкам до Канади, частково вирівняно заборгування, а решту переслано до каси ЦК. Крім цього, я закупив кінофільм та переслав до Англії. З цього фільму прибуло до каси ЦК понад 50 фунтів, або яких 130 долярів. Одноразово з того фільму КК СУМ в Англії одержав до каси понад 300 фунтів, або біля 1 000 долярів. Під час мого побуту в США я мав нагоду поладнати справу заборгованости ГУ перед ЦК СУМ-у. Таким чином Головна Управа СУМА по кінець 1953 року повністю розрахувалася з ЦК СУМ-у, і я переслав до каси ЦК 2 040 долярів.

ВІДДІЛ ВНУТРІШНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТИ ЦК СУМ-у

Відділ Внутрішньої Діяльности є одним з головних відділів, бо фактично вся освітньо-виховна і культурна праця та видавнича діяльність керувалась цим Відділом. Ми прагнули, щоб СУМ у цілому суворо дотримувався в своїй напрямній роботі гасла: «Бог і Україна». Ми прагнули дотримати в щоденній праці генеральну лінію нашого Вірую, стоючи на ґрунті християнської моралі, глибокого українського традиціоналізму, виховувати наше членство на характерних, сміливих, відважних патріотів нашої нації, щоб підготувати їх на зміну своїм батькам в справі здобуття УССД.

Наші напрямні, наші гасла, наші інструкції, наші вимоги були сконцентровані, щоб СУМ, як організація молоді на чужині, не підпала під шкідливі впливи чужого оточення, не підпала під розкладові впливи зматеріялізованих груп чи партій, а, як організація, яка стала на позиції революційно-визвольного фронту, не словами, а ділами, жертвенністю служила й виконувала наш славний клич: «Честь України — Готов Боронити!»

В «Бюлетені», в «Аванґарді» (наша преса) ми наголошували й вимагали, щоб кожний член СУМ-у включив себе в самоосвітню працю. Передові КК СУМ-у відгукнулись на зарядження ЦК, включили свої осередки СУМ-у до самостійної праці. Чимало КК СУМ-у занедбали цю ділянку і безвідповідально поставились до цієї справи, і тепер бракує в них провідного активу СУМ-у. В тих країнах СУМ своєю роботою відстає від інших КК СУМ-у. Ще в 1950 році ЦК СУМ-у підписав умову з ІЗН, щоб включити масово сумівців на ці заочні курси, для підвищення освітнього рівня. Крім того, ЦК створив свій власний Український Народній Університет (УНУ) і фінансував його. На жаль, заокеанські КК не відгукнулись на ці заходи ЦК СУМ-у.

КК Англії, Бельгії та частково Німеччини активно включили сумівців до ІЗН. Понад 1 200 сумівців записались на лекції ІЗН. Щоб цей заклад міг працювати, потрібні були фінанси. ІЗН видав збірник українознавства. Ми звертались двічі до всіх КК, щоб ці збірники сумівці придбали. Наслідки були невідрадні. В грудні 1954 р. я знову вислав лист-обіжник з пропозицією придбати цей збірник. Ціна його становить 8 долярів.

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЦК І КК СУМ-у

ЦК і КК постійно видавали й видають різні реферати та виховні книжки. Багато цікавого матеріялу вміщалось в «Крилах» і в «Аванґарді». Крім того, ЦК СУМ-у в минулому заплянував видавати книжки «Сумівська Бібліотека». Все це нами було пророблено, щоб задовольнити сумівців хоч мінімально відповідною літературою для гурткової та індивідуальної самоосвітньої роботи.

ЦК СУМ-у в цій каденції прагнув скоординувати всю видавничу діяльність СУМ-у. Але майже кожний Крайовий Комітет всіма засобами намагався видати свої крайові журнали. Поруч з «Аванґардом» почали виходити журнали в США, Канаді, Англії. Ці журнали поїдали багато фондів, дотацій, бо всі вони не були поставлені на передплаті, а фінансувались не пляново з кас КК і ЦК. ЦК СУМ-у вважав, що на перший період розбудови СУМ-у поява цих журналів не шкодила, а навпаки, вони допома-

гали в організаційній розбудові СУМ-у. Коли ж цей етап минув, ми в ЦК СУМ-у стали на тій думці, щоб журнали злити, та щоб виходили лише один або два журнали. Щоб ці журнали були централізовані з багатотисячним накладом, і тоді вони стануть рентабельними. На пропозицію ЦК СУМ-у скомульовано два журнали «Голос Молоді» в Англії з «Аванґардом». Таким чином в Европі цю справу поладнали позитивно. В 1952 році, під час мого побуту в Канаді, вдалось нам домовитись, щоб злити два журнали: «На Варті» з «Крилами». З рамени ЦК СУМ-у я запропонував Головній Управі скомулювати «Крила» з «Аванґардом». Долею обставин так вийшло, що тепер існує лише один журнал «Аванґард». Він потребує матеріяльної допомоги. Якщо сумівці США включаться в передплату на журнал «Аванґард», ґарантую Вам, що журнал буде пляново виходити і задовольнить тисячі читачів своїм популярним і цікавим змістом.

Крім журналів, ЦК і КК видавали різні брошури, книжки. Брошури і книжки видавались рідною та чужими мовами. З головних видань можна назвати такі: «Меч і книга» — В. Барагури, чималого виховного значення книжка в Канаді. «Український ренесанс» — проф. Г. Ващенка, видана в Канаді. «Звернення Воюючої України» в художному оформленні в Канаді, «Голод» — Ерем, в США, «Поезія визвольних змагань» в Канаді, «Альбом СУМ-у» в США, «Хмельниччина і українська державність», СУМ і ООЧСУ в США, «Туга за героїчним» — Д. Донцов в Англії, «Виховання любови до Батьківщини» — проф. Г. Ващенко в Англії, «Національна свідомість» — М. Ломацький в Англії, «Любов Батьківщини» — М. Ломацький в Англії, «Фотоальбом ЦК СУМ-у» в Англії, «Виховання волі і характеру» — проф. Г. Ващенко в Англії, «Комунізм ворог людства» — О. Калиник англійською мовою в Англії, «Голод ім. Сталіна» — Ф. Піґідо англійською мовою в Англії, «В дев'ятім крузі» — О. Воропай англійською мовою в Англії, «В дев'ятім крузі» — О. Воропай українською мовою в Англії, «Словник чужомовних слів» КК СУМ-у в Німеччині, Передрук українського журналу «Орлики» в Німеччині, «Знання», журнал-посібник для виховників юнацтва, в Німеччині, «Аванґард», квартальник, видання в Німеччині. Закінчується ще друк цінної книжки проф. В. Державина «Антологія української поезії», друкується в Англії.

Найбільше уваги присвятив справі виданню СУМ в Англії. Майже 60 відсотків усіх видань виконано в Англії. Таким чином за нашу каденцію видано з рамени ЦК і Крайових Комітетів та окремих осередків СУМ-у двадцять два видань друком. Загальний тираж усіх видань разом понад 50 тисяч примірників.

Крайові Комітети та окремі Комітети Осередків видавали також цикльостилем «Бюлетені», посібники з ілюстраціями на виховні теми, з легкоатлетики, чи гурткової самоосвітньої праці, або квартальники-журнали. Тираж всіх видань від 200 до 400 примірників. Сюди входять і сценічні картини для драмгуртків. Всіх разом видань цикльостилем за час нашої каденції видано в Европі і за океаном 32. Тираж усіх разом — понад 9 тисяч примірників.

Окремо видано друком кишенькові і стінні календарці, різдвяні і великодні картки, поштові, історичні постаті України, види Ук-

раїни, нагрудні значки, програми на здвиги, летючки. Тираж цих видань був від 3 до 10 тисяч. Разом усіх видань за нашу каденцію було 18. Тираж усіх — до 100 тисяч примірників. Чужими мовами видрукувано відозви, протикомуністичні летючки, видання яких сумівці ініціювали, разом з акціями, в Европі і за океаном, і в Австралії. Разом видрукувано різних летючок 12. Тираж усіх разом був 200 тисяч примірників; вони були розіслані чужинцям.

Я тут подав лише ті матеріяли, які ЦК СУМ-у видав разом з усіма КК і Комітетами Осередків, про що нам відомо. Багато різних видань сюди не включено, бо не всі прислали звіти до ЦК. Я не подаю назв тих видань, які були видані від 1946 року.

ГУРТКОВА ПРАЦЯ СУМ-у

Гурткова праця осередків СУМ-у стимулює активну діяльність. Кожний член СУМ-у знаходить для себе місце і задоволення. Там, де в керівництві КК чи КО СУМ-у вибрано здібних керівників, там і зміст праці на відповідному рівні. Успіх діяльности осередків СУМ-у залежить від провідного активу. Членство СУМ-у завжди підходить і підтримує кожну добру і продуману ініціятиву, якщо провідний актив зуміє задуманий плян унапрямити у відповідній формі і при відповідних методах реалізації. Ми і в цій ділянці маємо чимало недотягнень, хоч ЦК СУМ-у чимало видав практичних і теоретичних вказівок, як провадити гурткову діяльність в осередках. Зміст і форми праці ми пристосовували переважно для нашої молоді з нової еміґрації. Цей Конґрес мусить знайти форми і методи роботи такі, щоб в лави СУМ-у включити і ту молодь, яка не бачила України, включити нашу українську молодь і дітей давніх еміґрантів, які мають інший світогляд і ментальність. Ця можливість є. Багато Вас уже тут вивчили умови життя. Від Вас, делеґати, тепер залежить доля тієї молоді. Якщо цей Конґрес зуміє вирішити цю проблему, тоді перспективи СУМ-у величезні для нашої визвольної справи. З гордістю і з приємністю можу ствердити, що майже по всіх країнах, де є СУМ, наше членство проявило себе всюди творчоактивним. Через гурткову систему праці СУМ має різні мистецькі, спортові гуртки, які своїми виступами приносять добре ім'я українській справі. Своїми виступами і працею в своєму оточенні і серед старших громадян, які беруть участь чи відвідують різні імпрези, академії, різні виступи наших сумівців, зберігають та плекають нашу українську духовість серед чужого оточення.

В цілому СУМ як в Европі, так і за океаном має гуртків: хорових — 38, балетних — 39, драматичних — 46, декляматорських — 9, співочих квартетів — 8, духових оркестр — 8, струнних — 12, шахових — 27, спортових — 41, столової сітківки — 18. Всіх гуртків разом — 246. В гуртках самоосвіти вивчалось — 197. Сумівці, які студіюють в вищих державних школах, є 199, на державних вечірних курсах — 72, на курсах українознавства при ІЗН, УНУ — 881. Отже, всіх сумівців, які відгукнулись на заклик ЦК і КК СУМ-у здобувати освіту, знання є 1349. Тут не включено Німеччини, Франції, Арґентіни, Бразилії. Вони ще не прислали про це звітів. Відбуто курси виховників у Бельґії, США, Канаді, Параґваї, Німеччині. Учасників цих курсів було біля 140. При осередках СУМ-у існує 96 бібліотек, а в них книжок є 20.730 шт. Лише

за останній рік відбуто: сходин осередків — 2.100, концертів — 238, академій — 640, вистав — 380, спортових виступів — 250, виголошено рефератів — 764. Ці цифрові дані не є всі. Згадані лише ті, про які прислано звіти, а частину взято з преси. Крім того, відбуто Крайові Здвиги СУМ-у, на яких брали участь десятки тисяч молоді і старшого громадянства. Так, напр., минулорічні Здвиги відбулися в США, Канаді, Англії, Арґентіні, Франції, Бельґії з участю до 16 тисяч осіб.

ТАБОРУВАННЯ

В 1952 р. СУМ не мав можливости створити підвалин для відбуття літніх таборів. В 1953 р. відбуто літніх таборів — 5. В 1954 р. — 11, а в 1955 р. — 14.

ЗОВНІШНІЙ ВІДДІЛ ЦК СУМ-У

Крім праці над проблемою виховання молоді, цей відділ є одним з важливих ділянок нашої роботи. СУМ приділяє в такій самій м'рі увагу й зовнішній діяльності. Дехто з керівних членів КК вже неодноразово звертав увагу в листах до ЦК, щоб змінити лінію діяльности СУМ-у і занадто не анґажуватись на зовнішньому відтинку, бо, мовляв, це справа не СУМ-у, а політичних центрів і партії. Такий підхід до праці є помилковий і він на дальшу мету буде шкідливий. СУМ, як реальна передова сила нашої еміґрації, своєю патріотичною роботою є найміцніша і найбільша організація у внутрішньому житті українців на чужині, й тому зовнішній відтинок праці лежить і на нашій відповідальності. На жаль, деякі політичні українські центри повністю скомпромітовані не лише в очах нашої спільноти, а й чужинців. Боротьба амбітних груп за міністерські пости та посади й впливи довела до того, що передова частина громадянства відвернулась від них. Тому СУМ за всі роки своєї діяльности перебрав ініціятиву великих маштабів в різних зовнішніх акціях, яка принесла славу не лише СУМ-ові, як ініціяторові, а й корисні наслідки для справи визволення України. Та молодь, яка має свою державу, та молодь, що забезпечена своїми батьками й державою, може собі дозволити на розкоші не включатись в зовнішню діяльність. Українська молодь через помилки своїх батьків у минулому не має власної держави. Не має наша молодь світлого майбутнього, вона не має тих вигод, що має молодь державних націй і тому українська молодь, а в першу чергу СУМ, мусить усі свої сили, все своє знання, всі матеріяльні засоби включити на зовнішній відтинок праці. Наша молодь мусить розуміти, що ніхто їй не виборе українську державу, ніхто не звільнить український народ від російського окупанта аж доти, доки сама українська молодь і ціла українська нація власними силами, разом з іншими поневоленими Москвою народами, не здобуде власної держави. В Україні наші рідні, наша українська молодь веде в інших умовах життя і іншими формами боротьбу за УССД. Але СУМ є складовою частиною революційних українських сил.

СУМ на чужині духово зв'язаний з молоддю на рідних землях і фактично ідейно й дієво становить одно ціле. Форми боротьби української молоді на чужині є інші, як там, на Батьківщині. Нашим найголовнішим завданням на чужині є:

1. Тримати контакт з передовими силами поневолених Москвою народів.

2. Здобувати друзів, прихильників і симпатиків та підтримку в провідних чинників та впливових осіб інших народів і націй для наших змагань за УССД.

3. Всюди, при кожній нагоді, розкривати і висвітлювати загрозу для вільного світу і пляни як червоних, так і білих російських імперіялістів.

Москва найбільше використовує молодь в своїй політиці, щоб опанувати цілий світ. Але ж найбільше успіхів здобуває Москва через різні світові олімпіяди т. зв. демократичної молоді, або, як ще її називають, «прогресивної» молоді. Москва щороку влаштовує світові з'їзди, змагання то в Східньому Берліні, то в Букарешті, то в Варшаві, на які прибувають змобілізовані тисячі, сотні тисяч молоді і там маніфестують перед цілим світом вірність Москві, та пропаґують «мирну» політику Москви, а всі гасла спрямовані проти США. Бо США сьогодні є тим бастіоном, на який Москва точить зуби з метою його знищити. Лише у відбутій світовій імпрезі в 1952 році в Східньому Берліні брало участь понад 160 тисяч молоді, з представниками від п'ятих колон усіх країн світу. На цю комуністичну імпрезу Москва витратила мільйони долярів, не шкодуючи нічого. Делеґати прибули з Азії, з Південної і Північної Америки, прибували літаками, пароплавами, поїздами. Приїхали ансамблі, хори, балети, найкращі мистецькі сили, щоб цими силами блиснути перед цілим світом про силу і могутність Москви і що, мовляв, вся «передова проґресивна» молодь з Москвою. Москва накрутила сотні кольорових фільмів з тієї комуністичної імпрези, видрукувала на сотнях мов журнали, книжки з пропаґандивними гаслами і резолюціями проти США, як свого ворога. Для пропаґанди цього зборища, Москва передавала через радіо на різних мовах для всього світу перебіг тієї імпрези, і про те писали в пресі цілі шпальти на різних мовах. Всі ці свої здобутки Москва з успіхом реалізувала через ту молодь у всьому світі. Ось така одна світова імпреза коштує мільйони золота, а вона осягає через молодь повного успіху. Імпрези Москва влаштовує щороку. Саме тепер відбувається подібна імпреза у Варшаві. Я запитую Вас, чи молодь західнього світу за останні десять років хоч раз відповіла їм своєю світовою імпрезою? Ні! Це великий промах вільних демократичних організацій молоді західнього світу. Звичайно, на це потрібно фондів. Москва має, а західні потуги на цю поважну акцію для молоді не дають нічого.

В СССР на останньому дванадцятому з'їзді комсомолу в Москві ген. секретар ЦК ЛКСУ К. Шелепін подав цифру, що в комсомолі нараховується 18.825.327 членів, а осередків низових — 431 тисяча. Цифри величезні. Москва виховує ту молодь в інтересі своїх загарбницьких плянів. Але ми знаємо, що сила не лише в кількості, а і в тому, як ця молодь вихована.

СУМ на Рідних Землях був створений в боротьбі проти комсомолу як експозитуру Москви. СУМ на чужині продовжує ту славну традицію і тому, хоч ми кількісно маємо далеко меншу цифру членів, але наше перебування на чужині в СУМ-і, наші дії є міцним ударом по комсомолу і по плянах Москви. Недаром комуністичні шпальти, як «Дейлі Воркер» в Англії, часто виступа-

ють з провокаціями проти ЦК і цілого СУМ-у. Недаром комуністичні органи в Канаді, США, Бельгії, Австралії та в інших країнах пишуть проти СУМ-у, що, мовляв, СУМ приготовляє кадри для повалення «народнього уряду» в Україні. Очевидно, ці комуністичні органи, пишучи проти СУМ-у, відчули, що ми маємо силу в підготовці для осягнення своєї мети.

Центральний Комітет СУМ-у разом з Крайовими Комітетами і Осередками СУМ за цю каденцію провів ряд зовнішньо-політичних акцій в розкритті суті Москви. Основну роботу на зовнішньому відтинку провадять Крайові Комітети і осередки СУМ-у. В Англії СУМ має зв'язки з молоддю консервативної і лейбористської партій та різних студентських організацій, в Бельгії — з ЖОК та іншими, в Німеччині — з Бундес Юґенд і католицькою молоддю. Найбільшу активність на зовнішньому відтинку проявили СУМ в Англії і в США. В Англії СУМ влаштував акцію проти комуністичного Конґресу «миру» в Менчестері. Ціла заля комуністів була заскочена, коли сумівські летючки дощем засипали всіх учасників тієї імпрези, а опісля сумівці розкидали летючки по місті; вислано летючки до 200 редакцій і установ. На ці події англійська преса відгукнулась позитивно, вміщуючи цілі шпальти резолюцій та коментарів. Так само були акції СУМ-у дуже успішні в США. Особливо велика заслуга СУМ-у в США (акція в ОН). Це був сміливий і успішний виступ сумівців, про який писали в пресі не лише в США, а і в Европі. Зовнішні акції для справи популяризації України, про нашу боротьбу були не лише у формі маніфестацій, а і в інших формах, як наприклад, спеціяльні доповіді про Україну в клюбах для чужинців, друковані книжки, брошури, виступи в телевізії, по радіо, різні імпрези, концерти для чужинців і ін. Це провадилось майже у всіх країнах, як Европи, так і за океаном.

1949 р. ЦК першим зарядив відзначити в Европі 15-ліття голоду в Україні. Тоді лише СУМ видав в трьох мовах летючки і українська спільнота брала участь в могутній демонстрації в Німеччині, в американській та в англійській зонах. Так само ЦК заініціював відзначення в 1953 році двадцятиріччя голоду в Україні, всі українські установи, політичні партії і середовища брали спільно участь. Тисячі українців маніфестували в Европі і за океаном. Центральний Комітет разом з КК СУМ-у в Англії видав в англійській мові три документальні книжки про систему терору в Україні.

З рамени СУМ-у було вислано резолюції і ухвали та статті до всієї чужинецької преси. Лише в одній Англії відгукнулося понад 30 англійських газет. В США так само СУМ був ініціятором видання матеріялів про Вінницю, автором якої є друг В. Коваль: «Злочин Москви у Вінниці». Цю книжку переклав СУБ в Англії на англійську мову, і видано 10 тисяч примірників, більшість яких розіслано до чужинців, а у Франції — на французьку мову.

Іншими акціями СУМ-у були здвиги СУМ-у, призначені різним датам під різними гаслами: 1) «Свято Молоді», 2) «Обличчям до воюючої України», 3) «В двадцяті роковини процесу СВУ і СУМ-у», 4) «На захист української молоді», 5) «Честь України — Готов боронити», 6) «Воля України — наша мета», 7) «Україна в серцях — патріотизм в ділах» і інші.

Хоч дехто і виступав у пресі проти здвигів, але то помилковий погляд. Здвиги скріплювали лави СУМ-у; то були підсумки річної праці цілого СУМ-у, і це корисно впливало на внутрішню спаяність СУМ-у. Крім того, ці Здвиги були корисні і для популяризації України. Наприклад, на минулорічні здвиги в США прибували конґресмени. Вислано було 28 привітів від конґресменів і від президента Айзенгауера. В Англії про здвиг писали пресові аґенції і передавали через радіо Бі-Бі-Сі. На здвигах приймались резолюції і відсилались вони до всіх чужих часописів в захист української молоді, яку вивозять на Казахстан, на цілину.

ЦК СУМ-у в цьому році виготував меморандум на захист української молоді, яку вивозять на цілину. Нами видрукувано й вислано до 40 держав на адреси молодечих організацій понад 300. ЦК одержав відгуки від поодиноких країн. В цьому році приступлено до видання в англійській мові «Бюлетеню», який розсилається до 50 держав на адреси 250 молодечих організацій вільного світу. Ми видаємо його циклостилем.

В 1954 р. прибула до Европи Конґресова Комісія Керстена для переслухання свідків і зібрання документів у справі народовбивства СССР. Ми створили «Комітет СВУ-СУМ», через який найбільше зібрали найцінніших документів та під присягою.

Зовнішній відтинок праці СУМ-у потребує поважних сум грошей. Все, що дотепер СУМ переробив для справи популяризації України, є великим вкладом усіх сумівців, всього провідного активу СУМ-у. Десятки тисяч грошей сумівці жертвували на цю відповідальну працю. Ці фонди ми творили власними силами з пожертв сумівців і частинно громадянства. Вони далеко не вистачальні. СУМ не розраховував і не розраховує на допомогу від інших. Якщо СУМ спромігся без допомоги від інших видати десятки тисяч летючок в чужих мовах про Україну, якщо СУМ спромігся видати за один рік три документальні книжки в англійській мові про терор Москви та дві брошури в українській мові, крім того, ще й два фотоальбоми — то лише ці речі потребували десятки тисяч грошей на друк. ЦК СУМ-у разом з КК СУМ-увитратили понад 40 тисяч нім. марок на друк 3-ох книжок і фотоальбому. Понад 10 тисяч долярів ми вклали в ці чотири вартісні друковані речі для української справи. Ми створили фонд чужомовних видань, але заокеанські друзі не підтримали, і ми не всі пляни реалізували. Ми зробили багато, але могли б зробити ще більше, коли б усі підтримували ініціятиву ЦК СУМ-у. В попередніх роках представники СУМ-у брали участь в світових Конґресах Асамблеї Світової Молоді (САМ).

Варто підмітити і про значення Европейського Здвигу в Парижі. Діяльність українців і в тому числі СУМ-у на терені Франції є зовсім слаба. ЦК СУМ-у рішив відбути перший Европейський Здвиг СУМ-у в Парижі. Він відбувся 2. і 3. липня ц. р. та, крім того, учасники здвигу були на прощі у Люрді. Були сумівці Англії, Франції, Бельґії й частина з Німеччини.

Друзі Делеґати! Підсумовуючи діяльність СУМ-у на зовнішньому відтинку, я подав у своєму звіті лише частину праці. Бо ж багато низових клітин СУМ-у самі провадять зовнішню діяльність і не всі пересилають нам звідомлення. Але, коли врахувати те, що десятки чужинецьких газет з мільйоновими тиражами часто

описують про СУМ, про його акції, а це значить про Україну і її боротьбу, — праця СУМ-у стає очевидною. Коли чужинці слухають по радіо про акції СУМ-у в тій чи іншій країні, коли мільйони чужинців придивляються по телевізії до мистецьких виступів сумівських балетів, виступів сумівських хорів, — коли це все разом підсумувати, то стане ясним, що направду єдиний СУМ у цілому, разом з АБН і при підтримці широкого загалу української спільноти, за ці роки після другої світової війни найбільше спопуляризував нашу визвольну революційну боротьбу, яку провадить наш народ з окупантом.

СУМ і лише СУМ мав сміливість і можливість влаштувати великого маштабу акції, маніфестації в розкритті суті Москви. Всі інші організації і партії не зможуть порівнятись з СУМ-ом, бо вони ще ні разу не могли самі організувати щось подібне, що ініціював і організував СУМ. Без СУМ-у ще не пройшла жодна велика політична акція як в Европі, так і тут. Це доказує те, що вся українська спільнота має довір'я до СУМ-у і на його заклик масово бере участь.

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ВІДДІЛ СУМ-У

Надходження до каси ЦК СУМ-у від січня 1952 року по 30 червня 1955 року становили 9390:14:3 фунтів, або 110.322 нім. марок, або 26,500.- долярів.

Головні надходження для ЦК СУМ-у є обтяження від Крайових Комітетів СУМ-у, тобто Центральний Фонд ЦК СУМ-у. Без цього фонду ЦК СУМ не може провадити свою роботу.

Витрати по касі ЦК СУМ-у від 4. до 5. Конґресу СУМ-у становлять 9390:13:0 фунтів або 26,499.- долярів.

Витрати на адміністраційну роботу за три з половиною роки становлять лише 1832:8:6 фунтів, або понад 5 тисяч долярів. Згідно з постановою 4-го Конґресу по бюджету ЦК СУМ-у мусів на одержання працівників мати витрати 3321 фунтів або біля 9-ти тисяч долярів. Таким чином ми зекономили біля 4-ох тисяч долярів.

З усіх надходжень ми витратили на друк різних видань (в тому числі і юнацтва СУМ-у) 5784:13:14 фунтів. Решта витрат пішла на зовнішні зв'язки, на допомогу потребуючим, на виховні табори і інше. Таким чином найбільше витрат пішло на видавничі справи і це цілком правильно, якщо ми приділили увагу правдивому українському слову.

Одначе Центральний Комітет має боргу понад 1348 англійських фунтів.

Натомість боргу до Центрального Комітету від Крайовий Комітетів і Осередків СУМ-у (обтяження і література) є 2.025 фунтів.

Коли порівняти прибутки до Каси ЦК СУМ-у за той самий період часу на 4-му Конґресі СУМ-у в Бельґії, які становили 61.488 нім. марок, то тепер прибутки до каси ЦК СУМ-у в нашій каденції становлять 110 тисяч і 322 нім. марок, а крім того, ЦК СУМ-у має в своєму розпорядженні книжки і фотоальбоми на понад 4 тисячі фунтів, або понад 47 тисяч нім. марок. До цього треба додати й борги КК СУМ-у і Осередків СУМ-у за літературу та обтяження СУМ-у понад 2 тисячі фунтів. Як бачите, з касового звіту, ЦК дотримався витрат і їх контрольних цифр і навіть перевиконав своє завдання, згідно з ухваленим бюджетом.

Дорогі Друзі Делеґати! Ми враховували Вашу жертвенну працю в розбудові матеріяльної бази СУМ-у, в тому числі ЦК СУМ-у.

Пам'ятайте, що перемога за тими, хто має свою програму — мету, свої кадри і свою власну матеріяльну базу. Я закликаю брати приклад з діяльности Крайового Комітету СУМ-у в Англії, який найбільше допоміг ЦК СУМ-у в реалізації наших плянів та найкраще вив'язався з своїх завдань.

Хоч СУМ по всіх країнах спромігся здобути матеріяльні засоби на вищезгадані виховні сили, одначе вони, ці суми, витрачались переважно непляново, нескоординовано, безконтрольно, і в наслідок такого стану ми не можемо дальше так працювати. Делеґати 5-го Конґресу приймуть ці факти до відома й схвалять рішення пляново, з суворою відповідальністю, під контролею членства СУМ-у, використовувати фонди для нашої праці.

Я дозволю тут повідомити всіх Делеґатів Конґресу, що ЦК СУМ-у виконав свій фінансовий бюджет помимо того, що переважна більшість Крайових Комітетів не виконала своїх обов'язків супроти Центрального Комітету та не пересилала щомісяця обтяження до каси ЦК СУМ-у.

Центральний Комітет СУМ-у в цій каденції перебував не один раз в катастрофічному положенні і, завдяки жертвенності частини членів ЦК СУМ-у, врятував діяльність Центрального Комітету при допомозі КК Комітетів.

ЗАГАЛЬНІ СТВЕРДЖЕННЯ

1. З поданих нами звітів можна ствердити, що Спілка Української Молоді по всіх країнах українського життя вдержала свою єдність і є світовою організацією української молоді.

2. За час від 4-го до 5-го Конґресу число членів і осередків СУМ-у збільшилось. Особливо позитивним явищем є те, що членство СУМ-у збільшилось за рахунок нашого доросту, а це є найголовніше.

Наявність великого числа доросту в лавах СУМ-у забезпечує її активність і реалізацію плянів СУМ-у на дальшу мету. Цей успіх треба закріпити. Для цього потрібно вже тепер прикласти всіх старань, щоб підготовити потрібну кількість сумівських виховників. Без виховників і без відповідних фондів для виховної роботи Юного СУМ-у ми не зможемо виконати наші завдання.

Провідні керівники СУМ-у в Канаді, Америці, Німеччині, Англії, Бельґії та Австрії за останні два роки приклали багато зусиль для Юнацтва СУМ-у. Багато є в цій ділянці помилок, але в цілому ці провідники СУМ-у свідомі своїх завдань, вони вже мають досвід і осяги.

Наступний етап сумівської праці буде куди тяжчий, ніж дотепер. Якщо з звітів ми подавали минулі тяжкі умови праці ЦК і Крайових Комітетів СУМ-у, то після 5-го Конґресу умови відповідальности в роботі будуть ще тяжчі, ніж дотепер. Дотепер ми мали справу переважно зі старшими сумівцями, з якими ми могли знайти спільну мову в наших спільних діях. Тепер напрям нашої роботи буде інший. Тепер усі сили, усі наші знання, всі наші матеріяльні ресурси в основному будуть спрямовані в розбудові Юнацтва СУМ-у. Все, що ми до цього часу проробили, все це ми виконували власними силами. Розмах нашої роботи був великий, але майже всі КК СУМ-у, в тому числі і ЦК СУМ-у, залізли в

борги. Щоб утримати 150 дітей в літньому таборі в Канаді, треба витратити біля 5-ти тисяч долярів, а в Німеччині біля 8-ми чи 10-ти тисяч німецьких марок.

Виховна робота серед доросту вимагає включення всіх українських сил. Крім літніх сумівських виховних таборів, потрібно організувати вишкільні курси виховників ЮСУМ-у, потрібно видавати літературу для доросту, потрібно творити українські школи, а для цього потрібно придбати будинки, приміщення. Все це разом вимагає колосальних зусиль, жертвенности і кадрів. Тому потрібно провідним кадрам СУМ-у застановитись і подумати, як це все реалізувати? Ми вважаємо, що все це можна осягнути тоді, коли СУМ здобуде в роботі підтримку від батьків того доросту, який буде в лавах СУМ-у, а для цього потрібно творити Батьківські Комітети, щоб і батьки брали на себе відповідальність за долю доросту. Щоб українська дитина в чужому оточенні не пропала, щоб ми її зберегли і виховали для визволення України.

Треба, щоб наші церкви включились не лише словом, а ділом у процес виховання доросту в національному дусі. Треба, щоб церкви давали матеріяльну допомогу в справі організації шкіл, таборів і т. п. Треба, щоб і громадські організації так само включились в спільну працю для нашого доросту. Так само це стосується до таких організацій, як СВУ, ЛВУ, ООЧСУ. Вони мусять допомагати в першу чергу нашому доростові. Старші сумівці всі ці роки співпрацювали і допомагали всім цим організаціям, установам і церквам. Ми допомагали їм тоді, коли в нас доросту СУМ-у бракувало.

Пора покласти край нездорової практики по осередках СУМ-у, коли використовують ті чи інші організації актив СУМ-у в різних збіркових акціях на не-сумівські цілі. Обов'язок кожного члена СУМ-у в першу чергу — виконати завдання в справі виховання нашого доросту, а вже потім можна допомагати своїм спорідненим організаціям, товариствам і іншим.

3. Деякі Крайові Комітети СУМ-у за останні два роки занедбали працю серед старших членів СУМ-у. Є помітне зменшення членів старшого СУМ-у. Наприклад, в одній країні осередок СУМ-у голосуванням всього осередку себе ліквідував і навіть не створив Відділу Юнацтва СУМ-у. Ми вважаємо, що старші члени СУМ-у, які здобули в СУМ-і теоретичне і практичне знання, не мають права залишати лави СУМ-у і переходити в члени іншої політичної організації. Вони мусять бути членами СУМ-у і одноразово членами інших політичних організацій.

Крайові Комітети СУМ-у будуть на висоті своїх завдань лише тоді, коли будуть одноразово пильнувати лави доросту СУМ-у і лави старшого СУМ-у. Для справи визволення України старші члени СУМ-у найбільше знайдуть умов праці лише в СУМ-і. Через СУМ можна найбільше прислужитися визвольній боротьбі. Для цього потрібно розбудувати пляново гурткову систему в щоденній праці в старшому СУМ-і. Гурткова праця задовольнить кожного члена СУМ-у, якщо провідний актив СУМ-у приділить увагу, запровадить контролю в гурткові роботі. Через гурткову працю ми зможемо підготувати надійні кадри.

4. Видавнича діяльність СУМ-у в цій каденції була дуже ве-

лика. ЦК і КК СУМ-у витратили на друк понад 60% свого бюджету. Хоч деякі пресові органи безпідставно закидали СУМ-ові в 1952 році, мовляв, СУМ не друкує виховних книжок і наукових праць, то й тут СУМ за останні роки спромігся повністю розбити такі фальшиві твердження.

Крім того, в ЦК є вже чимало готових різних манускриптів для друку. До нас звертається багато науковців і пропонують, щоб їхні праці друкувати. Хочемо вірити, що Конґрес розгляне й цю справу та ухвалить відповідну постанову.

5. Журнал «Аванґард», як центральний орган СУМ-у, оправдав своє призначення. Він потребує кожного разу дотацій, бо ще не всі включились у передплату, а крім того, існує безвідповідальність по осередках СУМ-у за його кольпортаж. Ми вважаємо, що треба скомулювати «Аванґард» і «Крила», і таким чином журнал буде рентабельний.

6. Закінчуючи наш звіт, ми є свідомі того, що в нас були помилки, ми свідомі і того, що в нас не все було гаразд. Всі минулі труднощі чи непорозуміння, які виникали в процесі нашої спільної праці, вже минули. ЦК СУМ-у прагнув виконати свої обов'язки. За всі роки нашої спільної праці Центральний Комітет СУМ-у забезпечував головними напрямними у вихованні і вишколі членства СУМ-у. Розроблено нами ідеологію й світогляд СУМ-у, опрацьовано програму СУМ-у, статус СУМ-у та затверджено прапор, емблеми і однострої СУМ-у. З рамени ЦК СУМ-у затверджені гасла і кличі СУМ-у. Так само ЦК СУМ-у в останній каденції детально висвітлив конче потрібні матеріяли з історії СУМ-у в Україні і на чужині. Все це разом узяте стимулювало в роботі СУМ-у по всіх країнах українського життя. ЦК СУМ-у належно оцінював вклад праці провідних кадрів СУМ-у по всіх країнах. Ми знаємо, що тисячі сумівців і всі осередки СУМ-у в 14-ти країнах прагнуть допомагати в роботі ЦК СУМ-у. Завдяки передових Крайових Комітетів і осередків СУМ-у, ЦК СУМ-у виконав своє завдання в цій каденції.

Спільно й віддано з Вами ми працювали для нашої славної Спілки Української Молоді, одні більше, інші менше, але всі разом для СУМ-у, а це значить для України. Плоди нашої спільної праці наочні. Вони відомі Вам і всій українській спільноті. Відбуття цього 5-го Конґресу СУМ-у на американському континенті є черговим доказом значення і сили СУМ-у.

Ми передаємо Вам, делеґати, на вирішення майбутню долю СУМ-у, щоб Ви вибрали нових, здібних, загартованих і жертвенних керівників СУМ-у, які краще зуміють виконати Ваші бажання.

Від імени ЦК СУМ-у і від себе, щиро дякую всім Крайовим Комітетам СУМ-у в Европі і за океаном, всім Комітетам Осередків СУМ-у, всьому провідному активові СУМ-у, всім сумівцям за спільну працю в наших лавах СУМ-у.

Від себе щиро дякую друзям, членам ЦК СУМ-у, а зокрема Омелянові Ковалеві, Ярославові Деременді, Василеві Олеськові, Іванові Крушельницькому, Володимирові Микулі, Іванові Федчинякові, О. Лубській та Валентинові Ковалеві за співпрацю в цій каденції. Бажаю щиро успіху Спілці Української Молоді на чужині та щоб наступний Конґрес СУМ-у відбувся у нашій звільненій від окупанта Рідній Україні, в столиці Києві.

Вияснення

У зв'язку з невірним насвітленням деякими українськими часописами перебігу 5. Конґресу СУМ-у в Торонті (Канада) та непоінформованістю серед українського суспільства, через що почали кружляти різні поголоски навколо особи колишнього Голови ЦК СУМ-у, ВШ. ред. О. Калиника, Центральний Комітет СУМ-у вважає за потрібне на цьому місці дати наступне вияснення:

1. Під час вибору керівних органів СУМ-у, а зокрема вибору Голови ЦК СУМ-у, виникли певні труднощі щодо обсадження цього становища, тому Номінаційна Комісія двічі виставляла кандидатуру ред. О. Калиника на Голову ЦК СУМ-у. Однак, ред. О. Калиник двічі відмовився від головства, не дивлячись на те, що на повторному засіданні всі члени Номінаційної Комісії висунули його кандидатуру.

2. На 5. Конґресі СУМ-у ред. О. Калиник одержав мандати від делеґатів 8-ми країн СУМ-у, а також делеґати Америки й Англії заявили свою згоду голосувати за кандидатурою ред. О. Калиника. Ред. Калиник, однак, погодився прийняти лише керівництво В-ва «Аванґард», щоб, як сам він заявив, мати можливість присвятити більше уваги розбудові сумівського видавництва та іншій відповідальній роботі.

3. З уваги на відомості, що дехто з учасників Конґресу під час виборів намагався вплинути на деяких членів Номінаційної Комісії, покликуючись на авторитет ЗЧ ОУН, перевірено справу й стверджено, що втручання в справи Конґресу з боку ЗЧ ОУН не було. Провід ЗЧ ОУН, займаючи прихильну поставу до особи ред. О. Калиника, одночасно зайняв невтральну позицію до вибору керівних органів ЦК СУМ-у.

Честь України — Готов Боронити!
ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ СУМ-у

ПОДЯКА

Цією дорогою висловлюю щиру подяку друзям-делеґатам 5-го Конґресу СУМ-у десяти країн, з яких 8 сумівських теренів прислали на моє ім'я свої мандати, як вияв довір'я до мене, а здвох країн (Америка, Англія) присутні представники-делеґати усно підтримали мою кандидатуру на голову.

Я свідомо відмовився від вибору мене на Голову ЦК СУМ-у, бо в теперішньому етапі вважаю, що я більше прислужуся для славного СУМ-у виданням єдиного журналу «Аванґард», щоб спільно й дружньо з новообраним ЦКомітетом СУМ-у далі розбудовувати наші передові лави.

Закликаю ввесь передовий актив СУМ-у і все членство СУМ-у згуртуватись навколо новообраного ЦК СУМ-у, з яким я найкраще співпрацюю та всі разом переборюємо спільні труднощі на шляху до спільної мети.

Честь України — Готов Боронити!

Олекса Калиник

В. Леник

Теорія і практика

Кілька думок під розвагу виховникам Юного СУМ-у

(Продовження з попереднього числа)

8. Практика поради для керівників окремих груп юнацтва б) Юнацька група, 10 до 14 років життя.

До цієї групи входять переважно юнаки, що вже здали два іспити молодшого юнацтва, знають українську мову в слові і письмі і склали юнацьке приречення. Існують ще різниці психології віку між окремими річниками, особливо між десятилітніми та юнацтвом дванадцяти-тринадцяти років. Дванадцяти-тринадцятилітні юнаки і юначки не є вже більше діти: багато з них своїм розвитком виходять далеко поза свій вік. Фізичний розвиток дівчат випереджує умовий. Майже всі є нервові, дехто з них вже багато пережив, що не завжди могло в дитячій голові відповідно укластися. В декого родинне життя є далеко від нормального і те, що досі для дитини було зовсім байдуже — стає перед ним в своїй трагічності яскравим і болючим. Це може бути втрата когось з батьків, злидні, родинна трагедія тощо. До цього часто ще доходить нищівна сила алькоголю, що сьогодні так немилосердно пожирає тіло, душу і розум.

Юнаки в цьому віці не мають багато зрозуміння для розумового розважання. Їх полонить життя і переживання: чути, бачити, відчувати, співдіяти в усьому, бути присутнім при всьому. Всі вони себе взаємно розуміють, можуть тішитися з своїх спільних або окремих радісних хвилин. І тому в цьому віці особливо допомагає у вихованні дитини молодеча сумівська чи інша організація. Вона дає завжди щось нового, зміни настроїв, задоволення бажань. Нічого з того не може дати навіть малою частиною родина. Керівникам і виховникам треба, однак, не забувати, що в тому віці у вихованців нема ще витривалости, постійности; нічого — тільки солом'яний вогонь.

Дівчата чи хлопці в цьому віці прагнуть до руху, жвавих забав; вони не можуть довго спокійно сидіти, хочуть щось робити, діяти. В дівчат часто виникає бажання виступати перед людьми, у виставах, танцях чи концертах. Хлопців мучить дух нищення: мучення звірят, творення шкоди. Мрійництво про геройські подвиги виповнює їхній розум. Юначка блукає думками в майбутності, де вона в уяві грає велику ролю. Любов до краси спонукує її часто зірвати гарну квітку, яку через хвилину викине. В хлопців появляється почуття особливої чести. Хто зранить її, стає його ворогом. Вони реаґують гнівом і впертістю на несправедливе трактування. В дівчат ще виявляється стремління до важности, галасливости, заздрости, пліткування та задавання.

Будьте, як садівники, що плекають рослину

Ті всі загальні прикмети юнака чи юначки є зовсім природні і можуть бути позитивними або неґативними. Залежно від того, як піде виховання дитини. Особливо важливим є стремління дітей то-

го віку до великости, до важности. Це зовсім природнє. Коли того немає, то це означає, що розвиток дитини не був нормальним Тому для дівчат і хлопців є необхідний приклад наслідування. Життя і чини героїв стоють найкращим виховником для них. В дівчат виявляється потреба мати когось, що їх розуміє і любить. Тому вони шукають серед своїх учителів, виховників уваги і обожають їх. Дівчата при тому виявляють схильність обмежуватися до менших товариств; шукають приятельок; хлопці стремлять до товариськости в гурті. Гри і забави цілої гурми однолітків дають їм велике задоволення й насолоду.

Вихованкові цієї групи юнацтва необхідно мати особливу силу волі для своєї важливої праці. Він мусить стати для своїх юнаків в першу чергу великим прикладом, він мусить бути для юначок приятелем і довіреною особою, перед якою можна зрадити всі свої таємниці. Він мусить вміти порадити в кожній ситуації, як треба допомогти чи допомогу зорганізувати. Виховник не є хірург. Він не робить болючих операцій своїм вихованцям. Він перебирає в свої руки вихованця, немов садівник бере в руки рослинку, яка може розростись в усіх напрямках, рівномірно до своєї життєвої сили, але може також стати кривою, ґудзуватою або хирлявою. Виховник немов масажист — він знає, де болить в його вихованців, він знає, де легше, а де сильніше масажувати, щоб вони без болю ставали такими, якими повинні бути.

Виховник юнацької групи мусить створити атмосферу, в якій кожний юнак чи юначка може бути дійсно веселою та молодою. Все, що колідувало б з тим, треба уникати. Не читати довгих оповідань, не виголошувати довгих промов, не вимагати від юнаків довгого висиджування. Давати юнакам можливість проявляти свою ініціятиву. Не приносити їм твердих постанов щодо програми дня, щодо назви ланки чи гуртка. В усьому юнацтво може мати до сказання слово.

Та було б зовсім фальшиво приходити на сходини без солідної підготовки та виробленого пляну сходин, і то не одних, а кількох наперед. Юнацтво має можливість брати жваву участь в складанні своїх програм, але виховник мусить вміти унапрямлювати їхні бажання по такій лінії, щоб був дотриманий педагогічний підхід до всієї програми, яка, звичайно, є виготовлена на довший період часу і мусить бути нормально вичерпана.

Радість повинна виявлятись не лише в юнаків. Сам виховник мусить бути життєрадісним і веселим. Діти відчувають ваш поганий настрій. Виховник мусить мати ініціятиву, оригінальні думки, вміти співати, грати, гарно оповідати. Вміти організувати, придумувати несподіванки, знати добрі жарти; мусить бути спроможним з нічого зробити щось. Найбільшою небезпекою в праці юнацтва є нудота, постійне шабльонове повторення програми сходин, прогульок, імпрез.

Частина юнацтва цієї групи є вже далеко більше обізнана з Україною, як молодше юнацтво. Дехто з них був народжений ще в Україні і, хоч покинув її немовлятком, знає, що там десь далеко є його родинна місцевість. Та й ті, що народилися вже на чужині, але пережили перші дитячі роки в родині, де при кожній нагоді розмовлялося лише про свою Батьківщину, пильно закарбували в

своїх дитячих душах пам'ять про Рідний Край. Тому виховникам цієї групи юнаків не важко буде здобути в них велике зацікавлення всім, що зв'язане з Україною та її народом. Але при тому було б фальшивим включати в програму сходин лише викладання історії України, географії чи літератури. Ці предмети треба вчити, але так, щоб це приходило само, в розмовах, забавах, розвагах (історичні п'єси) тощо. Найкращим засобом буде книжка з козацьких часів, роман з Визвольних змагань, пригоди мандрівника по Україні і сусідніх територіях. Описи життя українських героїв, борців за ідею будуть найкращим дороговказом для численних юнаків.

Гірше з тими юнаками, що народилися і виросли серед цілком чужого середовища, серед байдужости до рідної землі. В них треба ще засівати любов до невідомого краю їх батьків зовсім спочатку. І тут, крім юнацького оточення, прикладу виховника, найголовнішу ролю відіграватиме книжка, участь у драматичному гуртку, де юнак уявлятиме життя і боротьбу українського народу, красу народнього танцю та народнього мистецтва, красу української пісні зі сцени.

Крім національного виховання тієї групи юнацтва, треба також звернути увагу і на виховання волі, характеру та приготування вихованців до життєвих труднощів. Виховник в цій групі мусить бути більше провідником, як в інших групах. Він мусить стояти дещо вище від вихованців. Мусить їм давати доручення, командувати ними. Розуміється не так, як у війську десятники. Це мусить мати міру і не може переходити в постійне ганяння чи треба, чи не треба. Від вихованців треба вже дещо вимагати — співдіяти, виконувати якусь функцію.

Як і в інших групах, виховник мусить знати своїх юнаків: їхні життєві умовини, їхні звички, їхню реакцію в різних ситуаціях. Треба вже приглядатися до нахилів і радити при виборі фаху. До програми сходин включати різні гутірки на тему окремих професій. Влаштовувати прогульки до підприємств; запрошувати на розмови окремих робітників з варстату, фабрики чи підприємства. Треба влаштовувати змагання в знанні, співі, читанні книжок, виконані якоїсь праці. До ланки не набирати більше, як 20 юнаків чи юначок. Коли є можливість — творити хлоп'ячі і дівочі ланки окремо. Звернути увагу на релігійне виховання, на участь у Богослуженнях, на молитву та виконання християнських обов'язків. В тому віці діти часто або соромляться показати свою сокрушеність перед Богом, або навпаки — вдаються до зовнішности: щоб бачив батько, священик, вчитель, який він побожний. Треба виховувати юнацтво в дусі глибокої релігійности і внутрішньої віри.

І накінець для виховників цієї групи найважливіша пригадка: діти того віку є дуже спостережливі і вміють негайно відрізнити задавання та пусте говорення, за яким ховається зовсім інше наставлення. Тому виховник мусить бути дуже суворим до самого себе і бути справді живим прикладом того, що він проповідує і старається передати юнацтву.

З життя підсовєтської молоді в СССР

з Про справжні умови життя запроторeної української молоді серед степів Казахстану найбільше свідчить лист українця-юнака з Миколаївської области, який самовільно покинув цілину і приїхав до рідних в Україну. Він написав до директора радгоспу «Цілинний» в Казахстані дослівно так: «Я залишив самовільно працю в радгоспі тому, що хочу ще вчитись і жити по людськи, а не бути дикуном серед казахстанських степів та жити по-вовчому.»

«Комсомольська Правда» вимагає від всіх комсомольців СССР суворого засуду українського юнака, що сказав в обличчя Москві правду.

*

За повідомленнями «Піонерської Правди» ч. 93 ц. р. Одеське обласне сільськогосподарське управління розіслало до всіх сільських шкіл накази, щоб кожний школяр виплекав протягом зими по дві курки для колгоспів району, а весною передав їх колгоспові.

Коли ж тоді мусять діти готувати лекції та вчитись на відмінно, як того вимагає «Комсомольська Правда», якщо вони мусять плекати курей, заготовляти угноєння для колгоспів, збирати металеву брухту, охороняти від «розбазарювання» в колгоспах солому і т. д.? Отаким «щасливим і радісним життям» нагородила Москва нещасних підсовєтських дітей.

*

Згідно з свідченнями австрійців, які перебували в совєтському полоні в Караґанді (Казахстан), в липні ц. р. в радгоспах відбувся страйк 1 000 юнаків та юначок, запроторених з України на опанування цілини. Страйкуюча молодь вимагала поліпшення умовин життя на цілині. Надзвичайний трибунал засудив усіх страйкарів до 25 років ув'язнення в штрафних концтаборах.

*

Журнал «Молодий Комуніст» ч. 10 ц. р. на своїх сторінках пише, що про культурно-побутові умовини життя та навчання української молоді в технікумі механізації і електрифікації в м. Глухові (Сумська область) можна докладно довідатись з стінної газети «Мотор». В газеті пишеться, що в гуртожитках технікуму, в їдальні та авдиторіях дуже багато недоліків. Їжа несмачна, по три місяці в гуртожитках не змінюється білизна ліжок, готувати лекції за браком приміщень немає де, в авдиторіях холодно і неприємно.

*

«Бльок-нот аґітатора» ч. 24 ц. р. пише що в колгоспах України в цьому році тисячі молоді навчаються заочно без відриву від праці в колгоспах у технікумах та інститутах. Але обслуговування заочників цілковито незадовільне: вони не мають потрібних підручників, приладь та консультацій. Крім того, щоденна виснажлива праця в колгоспах перешкоджає нормальним студіям, а керівники колгоспів та комсомольські організації зовсім не цікавляться студіюючою молоддю та умовинами її життя.

Така писанина «Бльок-ноту аґітатора» свідчить сама за себе. Коментарів не потрібно!

*

Журнал «Комуніст» ч. 16 ц. р. в статті про формування марксистської філософії нарікає, що комсомольські організації союзних

республік занедбують справу виховання молоді в дусі марксизму-ленінізму і не організовують на зиму вечірніх курсів, семінарів, викладів та лекцій на ідеологічні теми.

Журналові немає чого нарікати, бо поневоленій Москвою неросійській молоді цілковито чужий російсько-московський імперіялізм, замаскований під вивіскою марксизму-ленінізму.

*

Журнал «Партійная Жізнь» ч. 20 ц. р. скаржиться, що в другому півріччі ц. р. набагато зменшилась передплата молоддю комсомольських обласних та республіканських газет. Так, напр., на «Комсомольську Правду» знизилась передплата на 12%, на «Молодь України» — 40%, на «Зірку» — 30%, на «Зміну» — 35%. Журнал вимагає від комсомольських осередків тиснути на молодь, щоб збільшити передплату.

Як видно, молодь поневолених народів не бажає купувати московську макулятуру і даремно витрачати на неї запрацьовані важкою працею мізерні гроші. Вона також не бажає і читати щоденну російську брехню про «щасливе і радісне» життя молоді під керівництвом «старшого брата», про яке бреше Москва вже 38 років.

*

«Комсомольська Правда» ч. 244 ц. р. пише, що на шахтах Донбасу велика кількість молоді скаржиться на мізерний заробіток та на те, що її під час виплати платні злочинно ображують. Газета закликає навести «порядок» в заробітній платні молоді. Вона наводить такий приклад, що на одній з шахт, коли комсомолка поскаржилась, що вона виконувала цілий місяць норму на 120-135%, а їй нараховано платні менше, ніж за виконання норми на 90%, — начальник шахти глумливо відповів, що на губну помаду вона заробила і цього досить з неї.

Такого брутального ставлення до молодих робітників не знає найвідсталіша країна світу.

*

В числі за 23. 11. ц. р. «Комсомольска Правда» вмістила передовицю під заголовком «Молодий Чабан», у якій наказує молоді опановувати почесну професію чабана, вимагаючи від підсовєтської молоді, щоб вона масово перетворювалась у чабанів.

Чи є ще де в світі такі жахливі кпини з молоді, як в СССР? Чи хоч в одній країні західнього світу молодечі організації наказують молоді, замість вчитися, бути чабанами та чередниками? Лише від Москви можна чекати того!

*

«Комсомольська Правда» за 19. 11. ц. р. пише, що в деяких областях РСФСР серед молоді помітне явище зростання хуліганства та пияцтва. За усталеною звичкою, газета вимагає від партійних та комсомольських керівників звернути на такі явища більше уваги.

Москалі завжди уславлялися своїм хуліганством, брутальністю, некультурністю та пиятикою. Тож немає чого газеті нарікати, бо некультурність і пиятика та відсутність примітивної чемности у москалів — це відвічне заложення у психіці московської нації.

«Комсомольська Правда» повідомляє, що в багатьох областях України молодь ходить до церкви, святкує релігійні свята та стисло дотримує родинних звичок і традицій. Само собою зрозуміло, що газеті глибока релігійність української молоді не досмаку.

О. П.

Наука з історії філософії

Аристипп

Серед усіх безпосередніх і посередніх Сократових учнів ані один не відхилився так далеко від моральних засад Сократового світогляду, як засновник «кіренайської» чи то «гедоністичної» філософічної школи **Аристипп** із Кірени, грецької кольонії в північній Африці (теперішня Барка, на захід від єгипетського побережжя), за ім'ям якої Аристиппові учні, т. зв. «гедоністи», іменуються також «кіренаїками». Аристипп перший в історії европейської філософії оголосив найвищим благом — отже й метою життя та чину людського — «втіху» чи то «насолоду» (відповідне грецьке слово «гедоне» — звідки й «гедонізм» — не розрізняє цих двох відтинків того самого основного поняття), і то насамперед насолоду чуттєву, змислову, сенсуальну. Від беззастережно або сливе беззастережно ідеалістичної моралі **всіх інших** «сократичних» філософічних шкіл ця одверто матеріялістична концепція є такою мірою безкомпромісово відмінна, що навіть виникає сумнів, чи слід взагалі зараховувати Аристиппа до Сократових учнів, а його вчення — «гедонізм» — до «сократичної» філософії, — тим більше, що не бракує, поза основною етичною настановою, ще й інших важних відмінностей: Аристипп, подібно до т. зв. «софістів», з якими Сократ та всі його учні не бажали мати нічого спільного (див. про них «Аванґард», 1953, ч. 8-9, стор. 37-40), впродовж багатьох років, коли не десятиріч, провадив життя «мандрівного філософа» і при цьому — що найбільше важить — брався «вчити мудрости» своїх слухачів за певну плату, цебто робив саме те, що, за Сократовим ученням, викриває лжемудреця («софіста») на протилежність до правдивого «філософа».

Втім, що Аристипп щонайменше впродовж кількох років справді був «учнем» Сократа (цебто, власне кажучи, його постійним співрозмовником) — це факт історично засвідчений; щоправда, цілком можливо, що Аристипп, якого дати народження та смерти були вже за доби гелленізму дуже дискусійні (найправдоподібніше з приблизних датувань — 435-355 до Р. Х.), з'явився був із своєї північноафриканської батьківщини в Атени, притягнений Сократовою славою, вже в досить зрілому віці і не без власних філософічних засад. Але найбільше все ж таки важить спільний вихідний пункт усякої «сократичної» філософії: беззастережний раціоналізм і ототожнення «мудрости» з чеснотою, «правильного» (цебто раціонального й логічного уґрунтовання) знання з правильною моральною поведінкою. «Людина чинить добре, наскільки вона розуміє, в чому полягає добро, а справді розуміючи це останнє, вона не може не чинити його» — цей принциповий засновок усіх сократичних шкіл філософії лишається вповні чинним і для Аристиппа, як рівно ж і сократичне прагнення ідеалу внутрішньої свободи та тієї гармонійної душевної рівноваги, яку давньо-

грецька філософія позначає важким до перекладу терміном «евдаймонія» (щось на подобу «добродушности», проте з відтінком доброї долі взагалі). Як і для решти «сократиків» — кініків, стоїків, Плятонових академіків, Аристотелевих перипатетиків — так і для Аристиппа «філософічна» мудрість та раціональне знання визначують людині, в чому полягає «справжнє добро» і вможливлюють осягти його, цебто набути «блаженства» (наскільки це для природи людської взагалі доступне); різниця полягає лише в питанні, з чого саме конкретно складається оте «справжнє добро». Оцю похідну проблему Аристипп розв'язує в діяметрально протилежний супроти всіх інших «сократиків» спосіб; проте метода філософування лишається та сама.

Переходячи до конкретного змісту Аристиппової філософії — цебто до його **морально-психологічного вчення**, бо ані логікою та гносеологією (теорією пізнання), ані фізикою та космологією Аристипп, найправдоподібніше, цілком не займався, так що цього найранішого в Европі речника суто матеріялістичної етики проблема «матерії», в парадоксальний спосіб, взагалі не цікавила — слід зазначити, що надто важко визначити, що саме в деталях його доктрини належить йому самому, а що — його учням і пізнішим систематизаторам. З писань Аристиппа нічого не збереглось, а цілком можливо, що він нічого й не писав, обмежуючись — подібно до Сократа й до більшости «софістів» — на усному навчанні. Приділювання самому Аристиппові пізніших — вже систематизованих — опіній заснованої ним філософічної школи могло відбуватися тим легше, що очолювали її, за найближчих двох поколінь, його прямі потомки — його донька Арета, а по ній — її син Аристипп Молодший, якого однойменність з основоположником гедонізму вже й сама з себе могла спричинитись до історично-філософічної плутанини. В усякому випадку, засади гедонізму в тому систематизованому вигляді, якого надав їм Аристипп Молодший, звучать так:

Що втіха (чи то насолода) є для людини найвищим благом — це доводить сама вже природа, бо ж прагнення її притаманне людям від найраннішого дитинства: «коли маємо її, то нічого іншого вже не бажаємо, а нічого так не уникаємо, як болю, що є її протилежністю». Отже втіха є єдиним «природнім» благом, а ті блага, що звуться добрістю, справедливістю, красою тощо, — є такі не за природою, але за «опінією» (цебто умовно). Розум, щоправда, теж природнє благо, але не сам із себе, а лише тією мірою, якою він навчає осягати втіхи та уникати страждання, а тим самим і уникати лихих учинків, які звичайно ведуть за собою кару або безчестя; мовляв, окремого «морального почуття» не існує взагалі, а хто вважає, що керується ним, і взагалі прагне чогось іншого, аніж утіхи, той робить так «через викривлення».

Отут, очевидно, торкаємось одного з найслабших пунктів цілої доктрини; бо лишається обійденим питання — а в чому полягає таке «викривлення», чим воно спричинене, і яким чином воно може так часто й систематично відбуватись, коли воно суперечить «природнім» людським потягненням? Наскільки можна судити за збереженими — щоправда, досить таки нечисленними — історичними джерелами, ані Аристипп, ані ціла його школа не усвідомили були важливости цієї проблеми і не пробували пояснити,

чому це начебто «єдиний природній» потяг до втіхи раз-у-раз перехрещується в практиці людській цілком іншорідними — отже начебто «неприродніми» — потягненнями і фактично виявляється слабшим за них.

В дальшому вчення Аристиппового гедонізму з неабиякою послідовністю визначає конкретний характер «утіхи чи то насолоди» («гедоне») в такий спосіб:

1. Втіха стосується виключно до наявного стану, цебто існує лише в теперішньому часі, ще точніше кажучи — є моментальна; бо «само лише наявне належить нам, але не минуле, ані майбутнє, бо перше вже не існує, а про друге невідомо, чи воно станеться». Відповідно до цього, зазначене вище поняття «евдаймонії» розкладається на поодинокі моменти втіхи: «За межу править завжди лише одинична втіха... і лише вона є бажана сама заради себе, а евдаймонія — не сама заради себе, тільки заради поодиноких хвилин утіхи, з яких вона складається». З цього ж, звичайно, робиться висновок, мовляв, «мудра людина», мірою можливости, не турбується за минуле або наступне і задовольняється тим, що насолоджується наявним моментом. Проте, яким то чином із поодиноких потішних моментів може скластись безперевність душевної гармонії (евдаймонії) — лишається загадковим.

2. Втіха чи то насолода є стан **переважно** фізичний: «Далеко кращими за духові є тілесні втіхи — так само, як і тілесні страждання є гірші (за духові); тому ж бо й карають злочинців переважно тілесним стражданням» (арґументація безперечно дотепна; але невже найтяжче в смертній карі полягає в спричиненому нею фізичному болі?) — До того ж, мовляв, фізичний біль — скрізь реальний, а духовий часто може бути уявним: «Мудрець не відчуватиме ні заздрощів, ні закоханости, ні страху перед богами*), бо все це засноване на порожній ілюзії; проте він відчуватиме біль, а рівно ж і ляк (цебто в характері психофізіологічного стану — **О. П.**), бо це ґрунтується в природі». — Цей арґумент занадто нагадує відому анекдоту про дентиста, який потішав свою пацієнтку: «Не кричіть, вам же не болить, а лише здається, що болить?» — Насправді, уявні переживання засадниче **не** відрізняються, щодо інтенсивности, від «реальних», і це однаковою мірою стосується як до приємних, так і до неприємних; як майже геніяльно висловився великий німецький філософ **Кант:** «Сто уявних монет мають таку саму вартість, як і сто наявних» — за них нічого не можна купити не тому, що вони менш коштують, але тому, що їх просто немає. А переживання, коли воно є, «коштує» людині незалежно від свого «реального» або ілюзійного походження.

3. Втіха чи то насолода не є відсутністю страждання (або ж відчуттям позбавлення страждання, як твердить, наприклад, песимістична філософія Шопенгауера), але відчуттям позитивним і своєрідним; її можна порівняти (за образним виразом, який пе-

---

*) З цього не слід робити висновку, начебто Аристипп заперечує існування богів, або ж відкидає їх культ; він лише вважає, що **мудрому** нема чого їх боятися. Якраз у цьому пункті він не розходиться з Сократом, Плятоном, Аристотелем (ані, засадниче кажучи, з кініками та стоїками).

реважно приписується Аристиппові Молодшому) з «легким рухом» повітря й води на морі, тимчасом як страждання є подібне до бурі, а «середній» стан без утіхи та страждання — до повного безвітря. Дуже гарний образ — тільки нелогічний; бо в такому разі втіха якраз не є чимсь протилежним до страждання (як це гедонізм засадниче твердить), але чимсь середнім та переходовим між стражданням і безчуттєвістю — як «легкий рух» лежить посередині між бурею й безвітрям — а це якраз спростовувало б її позитивну «своєрідність».

Звичайно ж, про **соціяльну етику** в Аристиппа говорити взагалі не доводиться: ціла його філософія заперечує її принципово. В Ксенофонтових «Спогадах про Сократа» (див. «Аванґард», 1953, ч. 8-9, стор. 36) знаходимо надзвичайно цікавий діялог між Сократом і Аристиппом (найправдоподібніше — фіктивний, хоч щось подібне Сократ міг казати, а Аристипп навіть напевне принагідно казав), де устами Сократа полемізується проти гедонізму саме під соціяльно-етичним поглядом, проте в досить несподіваний для модерного читача спосіб. Протиставляючи Аристипповому потягові до втіхи вимогу максимальної здержливости, Сократ арґументує так: хто не стримує власних фізичних бажань, той не вміє наказувати собі самому, отже нездатний і наказувати іншим; а все таки держава складається з тих, хто наказує та й сам уміє виконувати накази, і з тих, хто цього не вміє і кого, отже, **змушують** коритись чужим наказам. Котра з цих двох можливостей краща?

— А я, — відповідає Аристипп, — не хочу ні наказувати комусь, ані коритись: не йду ні шляхом пана, ані шляхом раба, але третім шляхом — наказую й корюсь лише самому собі. Отак і живу в Атенах, де не маю ні громадських прав, ні громадських обов'язків.

— Але це значить, Аристиппе, що тебе, як чужинця, можуть змусити тікати звідси за першим-ліпшим претекстом, ба навіть за цілком безглуздим!

Для Ксенофонтового Сократа проблема тим самим беззастережно розв'язана; для нас — не цілком так. Тоталітаристичні тенденції в давньогрецьких державах-містах не користуються з наших симпатій, а соціяльно-моральний поділ громадян на «кращу» та «гіршу» сорту — вже й цілком ні. І дивно, як то сам Ксенофонт, складаючи цей діялог безперечно після Сократової смерти, не помічав трагічної іронії того факту, що це саме Сократові довелось бути засудженим формально бездоганним «народнім судом» своїх співгромадян, тимчасом як Аристиппові його багаторічне (за даними джерелами, навіть досмертне) перебування на чужині нічого, крім слави, почестей і добробуту, не принесло. Звичайно ж, смерть Сократа — героїчна; але героїзм — це якраз те, чого не можна вимагати, як загальнообов'язкової норми.

Ще більша іронія долі полягає в тому, що й сам Ксенофонт мусів прожити другу й більшу частину свого життя на вигнанні, і то під владою ворожої його рідним Атенам Спарти! — Політичні обов'язки людей греко-римської античности не можна міряти модерними маштабами, отже так само й відмову від тих обов'язків.

Зрештою, не відповідає історичній дійсності, начебто гедонізм обов'язково «робить людину рабом її власних пристрастей» (як любить твердити Плятон); якраз Аристипп охоче говорить про

своїй любовні пригоди: «я посідаю, а не мене посідають» — як і взагалі його постать залишилась в історичній традиції античности зразком «мандрівного філософа», який, шукаючи в житті неначе самої лише насолоди, спромагався зберігати при цьому високу особисту гідність та однаково слушно й спритно поводився і в демократичних Атенах, і при дворі сиракузьких тиранів.

Всякий і колір, і стан, і дохід пасував Аристиппу,

Що, намагаючись більшого, все ж був згоден з наявним, — каже про нього Горацій у 17. «посланії» І книги. Дійсно, Аристипп сам визначав, як один із плодів своєї філософії, «вміння з усіма впевнено спілкувати». Як зразок такого вміння наводять його відповідь на запитання тирана Сиракуз Діонісія Молодшого: «Чому це філософи йдуть до володарів, а не володарі до філософів?» — «Тому, що філософи знають, кого їм треба, а володарі не знають».

Проте ці особисті етичні якості засновника гедонізму ніякою мірою не заслонюють внутрішньої суперечности цієї майже псевдофілософічної доктрини; бо тим самим, що гедоніст взагалі філософує, він вже фактично віддає перевагу духовій насолоді над фізичною. Давньогрецький гедонізм являє собою рідкісний приклад такої філософічної школи, яка, виходячи з засновків парадоксальних і невідповідних до загальних умовин людського життя, надзвичайно швидко прийшла до самозаперечення. Вже в 3. сторіччі до Р. Х., цебто якісь сто років по смерти Аристиппа, олександрійський гедоніст **Геґесій**, неначе поділяючи всі Аристиппові засади, зробив із них, проте, цілком протилежний висновок: в своєму славетному за античности діялогічному творі «Апократерон» (що означає давньогрецькою мовою «той, хто більш не витримує», цебто саме життя не витримує) він твердить, що фізична насолода, оте «найвище благо», фактично займає в житті таке обмежене місце, що заради неї жити не варт — отже й взагалі не варт. Цей твір до нас не дійшов; але атенський історик філософії **Діоґен Ляертій** (середини 2. сторіччя по Р. Х.) — з якого походить і більшість наведених вище цитат про гедоністичну доктрину — характеризує вчення Геґесія в такий спосіб:

«Блаженство він вважав за цілковито й зовсім неосяжне; бо тіло зазнає численних дефектів, а душа страждає вкупі з тілом і тривожиться турботою за нього. Тим часом доля марнує багато сподіванок, так що з цих причин блаженство є неможливе, і можна так само обрати собі смерть, як і життя. З природи немає ні насолоди, ані протилежного почуття, бо перша сприймається як така, лише через попереднє некористання та новизну враження, а друге — через наступне пересичення *). Злидні й багатство не мають для втіхи значення, і багатії є ненадто щасливіші за бідаків. Рівно ж і рабство та свобода не надаються до міри втіхи, і те саме стосується й до високого та низького походження і до пошани та до ганьби. Для нерозумного життя править за щось вартісне, для розумного — за щось байдуже»...

Розповідається в Цицерона, начебто уряд короля Птолемея І ви-

*) Зверніть увагу на близькість цієї концепції до згаданих вище поглядів Шопенгауера.

гнав Ґеґесія з Єгипту, бо «багато хто, вислухавши його виклади, вкорочували собі життя». Найправдоподібніше, це дотепна вигадка, що постала через надане Ґеґесієві прізвисько «Пейсітанатос», що означає «намовлювач на смерть». Втім, цілком консеквентним Ґеґесій не був — можливо, що він за життя вагався між відмінними песимістичними висновками — бо зберігався від нього і такий вислід, мовляв, «мудрець не так намагатиметься осягти блага, як радше боронитися від лиха, поставивши собі за мету жити без злиднів і страждання».

Це вже становить певне наближення до етики **Епікура**, до якої, зрештою, наближаються й інші пізні представники кіренайської школи, як от **Теодор**, за прізвищем «Атеос» — бо один із дуже нечисленних в античній філософії радикальних атеїстів *) — що вважав за «найвище благо» не моментальну втіху чи то насолоду, але «радість», як більш-менш тривалий душевний стан, лише частинно зумовлений або співзумовлений фізичними відчуттями. Ще далі йде **Аннікерис**, який вже беззастережно ставить духові втіхи вище за фізичні і зокрема особливо обстоює «блага» людських взаємин, шани, поваги до батьків, любови до батьківщини, а особливо — щирої дружби, яка є варта найбільших жертв. Але це вже, суттю, належить не до гедонізму, як такого, а до тієї його значно зм'якшеної та своєрідно розвиненої форми, яку започаткував **Епікур** і яка заслуговує на окремий розгляд.

*) «Теодор, атеїст, отже бог», — іронічно йменує його згаданий вище Діоґен Ляертій, з того приводу, що він із тези про неіснування богів робив висновок, мовляв, люди є найвищі існуючі (і морально ні від кого не залежні) істоти, отже — «боги».

—oOo—

Проф. Г. Ващенко

Хвороби в галузі національної пам'яти

(Закінчення)

Хвороби національної пам'яти серед українців

Історія українського народу склалася так, що він уже декілька століть не має самостійної держави і примушений жити під владою чужинців. Такі умови політичного життя народу приводять, звичайно, до денаціоналізації, до забуття національних традицій, своєї рідної мови, до того, що, висловлюючись термінами психології, можна назвати амнезією.

Сумні явища денаціоналізації серед українців мали місце за часів панування Польщі. Ще до Люблинської унії (1569 р.) і після неї більшість української шляхти зреклися України і стали поляками. Такими були Вишневецькі, Заславські, Збаражські, Слуцькі, Чорторийські, Хоткевичі, Тишкевичі, Сапіги. Мало того, вони стали найлютішими ворогами українського народу.

За козацьких часів зрадниками України були також «яничари» і близькі до них «потурнаки». Турки, щоб підсилити своє військо і

тримати в покорі поневолені народи, забирали у них малих хлопців і виховували їх в дусі мохаммеданства та відданости турецькій владі. Ці турецькі вихованці мали назву яничар. Вони творили з себе найбільш фанатичне військо, що часто жорстоко нищило своїх кревних земляків, було жорстоким ворогом свого народу. Більшість яничар походили з Балканів, але між ними були і українці, що малими дітьми попали в турецький полон.

Більше серед українців було «потурнаків». Так називались ті, що попадали в турецький полон вже дорослими і потім зрадили свій нарід і віру, приймали махоммеданство і ставали турецькими вислужниками. Вони виявляли особливу жорстокість до українців і тому стали ненависними для українського народу. З великим презирством і ненавистю згадуються вони в українських думах.

За часи московського панування такими зрадниками України, що зреклися свого народу і його традицій та перейшли на бік Москви, були Кочубей і Галаган. Але крім них в XVIII ст. було багато українців, що «заради лакомства нещасного» зражували свій нарід, зрікались свого минулого і ставали москалями. Це були переважно службовці і взагалі люди розумової праці.

Що ж до селянства, то воно міцно трималось своєї мови і своїх традицій в релігії, в звичаях, у побуті.

Але вже в кінці 19 і початку 20 ст. і серед селянства з'являються люди, що зрікаються рідної мови і національних звичаїв і з презирством ставляться до всього українського. Це переважно ті, що служили в царській армії, були прикажчиками в крамницях або покоївками по містах. Більшість їх мали особливу, вкрай перекручену психіку. Українські селяни ставились до них з презирством і називали їх «облєжливими» (перекручене російське слово «вєжлівий»).

А особливо відхід від своїх національних традицій, забування та іґнорування минулого України та її славних діячів поширилось серед українського народу в часи большевицького панування. Большевики в перші роки революції силою обставин вимушені були піти на деякі поступки перед вимогами українського народу: дозволяли викладати в школах українською мовою, вживати українську мову в державних установах та інше. Це була т. зв. «українізація». Але вона мала свій большевицький характер. За рецептою большевиків, культура мусить бути національна за формою і соціялістична, цебто комуністична, за змістом. Оскільки ж українська культура зовсім не була соціялістичною, а тим більше не була комуністичною, то большевики повели проти неї жорстоку боротьбу. Остання була спрямована в першу чергу проти національносвідомої української інтеліґенції, яку большевики арештували, засилали в концентраційні табори і знищували. Разом з тим провадилась уперта боротьба і проти українських традицій. Большевики прагнули до того, щоб українці забули своє минуле, а чого не можна було забути, що міцно засіло в народній пам'яті, большевики виконували і виконують через школу, пресу, кіно та ін. Це від большевиків пішли такі образливі назви на адресу нашого минулого, як «хуторянщина», «шараварщина», «просвітянщина», «грінченківщина», «петлюрівщина». Аналізуючи ці лайливі назви, приходимо до висновку, що основна мета їх — скомпромітувати український дореволюційний побут, наші культурні організації, що так

багато зробили в галузі освіти народніх мас, заплямувати наших видатних культурних і політичних діячів, як, напр., Грінченка. Основний же сенс, названих вище епітетів полягає в тому, що все наше минуле, — побут нашого народу, його традиції, його діячі, — це все вияв примітивізму, який треба засудити, з презирством від нього відвернутись і розчистити місце для «передової, неперевершеної», «прогресивної» большевицької «культури».

Московські большевики не посміли до числа «примітивів» прилучити й Шевченка, бо надто вже великим пієтизмом його пам'ять користувалась серед широких мас українського народу не тільки серед інтеліґенції, а й серед селянства. Але вони подбали про те, щоб спотворити його.

Не можна сказати, що большевицька пропаґанда, скерована в бік опоганювання нашого минулого, повністю досягла своєї мети. Значна частина нашого народу, як інтеліґенції, так і селян, залишились вірною своїм кращим національним традиціям, про що свідчить утворення таких організацій, як СВУ, СУМ і суд над ними, збережання народніми масами, особливо селянами, своєї релігії, своїх звичаїв і т. ін. А що рух СВУ і СУМ-у включив у себе не тільки українських інтеліґентів, а набув широкого розмаху і включив у себе частину селян, про це, між іншим, свідчать селянські повстання на Україні, зв'язані з цим рухом. Таким, напр., було селянське повстання на Павлоградщині в 1930 р., в якому брали участь декілька тисяч селян (див. попереднє число «Аванґарду»).

Але серед українського народу знайшлись і «яничари». Вони не тільки сприйняли без усякої критики большевицькі погляди на наше минуле, а навіть допомогли большевикам ще більше паплюжити його. Особливо «постарався» в цьому напрямку Фітільов-Хвильовий. Як ми зазначили вище, московські большевики не посміли підняти руку на нашого генія Тараса Шевченка, але підняв на нього свою брудну руку Фітільов-Хвильовий. Будучи сам мало культурною і малоосвіченою людиною, він дозволив собі називати Шевченка «на диво некультурною людиною», «іконописним дядьком», що затримав розвиток української культури. Інакше кажучи, Фітільов-Хвильовий назвав Шевченка примітивом. Це типова парамнезія, цебто перекручення минулого.

Ці явища хвороби національної пам'яти в формі амнезії і парамнезії занесені вірними учнями Фітільова-Хвильового і на еміґрацію. Вже в 1945-46 рр. в українських газетах зарясніли на адресу нашого минулого лайливі назви «хуторянщина», «шараварщина», «просвітянщина». Те ж саме можна було почути і в доповідях прибічників Хвильового. Особливо мене вразила доповідь одного порівняно молодого науковця, що на еміґрації набув звання професора. Основна думка доповіді така, що до большевицької революції Україна жила некультурним, примітивним життям, що на низькому рівні стояла і українська література. Зокрема він з великою зневагою поставився до талановитого українського поета і великого патріота Олеся. Міцний культурний рух, як намагався довести доповідач, почався з Жовтневою революцією. Большевики нібито спричинилися до швидкого розвитку матеріяльної культури в Україні: вони започаткували і розвинули індустрію її. Так само з приходом большевиків в Україну почався і могутній рух в галузі духової культури, зокрема в галузі літератури. Найбільшим вираз-

ником цього руху був Хвильовий, а свою синтезу цей рух знайшов у творах Аркадія Любченка. Не поскупився доповідач і на лайку на адресу нашого минулого. Від нього я почув всі ці знайомі мені ще за часів перебування під большевиками лайки: «шараварщина», «просвітянщина», «грінченківщина» і т. ін. Мало того, він навіть вигадав свій власний лайливий епітет, назвавши наше передреволюційне минуле «каганцівкою», виявивши цим незнання українського побуту до большевицької революції, бо на селах України тоді вже люди рідко вживали каганців.

Серед українських журналістів і навіть серед науковців є невеличка, але активна і спритна група людей, хворих на амнезію і парамнезію. Засвоївши від большевиків погляд на наше минуле, як на період відсталости і примітивізму, вони цю «науку» понесли і на еміґрацію. Дехто з українських журналістів доходить до того, що позитивну ролю в розвитку української культури і українських визвольних змагань визнають не тільки за Хвильовим і Скрипником, а навіть за Ягодою і Берією. Будучи в більшості, як і Хвильовий, малоосвіченими і некультурними людьми, вони називають всіх, хто з ними незгідний, «примітивами», «вулицею», «гогентотами». Особливо пікантно звучить ця лайка в устах одного редактора, який вмістив в своїй газеті «Українські Вісті» статтю під назвою «Розсадники неуцтва і примітивізму». Основні думки статті такі: В філософії існують дві течії, — наукова — матеріялістична і ненаукова-ідеалістична. Основником наукової течії нібито був Аристотель (який, до речі, зовсім не був матеріялістом), а основником ідеалістичної течії був ніби то Платон (тим часом, як послідовними філософами-ідеалістами були елеати, що жили до Платона). За нових часів філософами-матеріялістами були Спіноза (який насправді був пантеістом) і Лейбніц (який насправді був одним із найвидатніших ідеалістів). Цей самий редактор-письменник в своєму романі зробив відкриття, нібито Джоконду намалював не Леонардо да Вінчі, а Рафаель.

На щастя, вплив цих людей на українську еміґрацію, не зважаючи на їх спритність і наполегливість, помітно зменшується, особливо за останній час. Завдяки здоровій частині нашої інтеліґенції, минуле нашої Батьківщини очищується від большевицьких перекручень.

А особливо відрадним є те, що з-під впливу тих, хто паплюжить або перекручує наше минуле, звільняється наше селянство на еміґрації, яке завжди свято берегло наші традиції.

Висновки

Із усього поданого вище ми хочемо зробити висновки щодо українського народу. З огляду на те, що здорова пам'ять є одною з важливих передумов нормального розвитку як окремої людини, так і цілої нації, українці мусять дбати про те, щоб зберегти здорову національну пам'ять. Це означає, що вони мусять знати своє минуле таким, яким воно було в дійсності. А в цьому минулому перш за все було багато такого, що підносить нашу національну свідомість, чим ми можемо пишатись. Це героїчна боротьба нашого народу за свою державу, віру і культуру. Ця боротьба тяглася довго, і кінець-кінцем український народ був переможений, але чести своєї він не загубив. Захищаючи себе від диких кочовиків, він за-

хищав і Европу з її християнською культурою. Це дає нам право на почесне місце серед народів Европи і на пошану від них. Крім того, український нарід, будучи переможеним, не склав зброї, а продовжував і продовжує боротьбу. І знову ж таки він бореться фактично не тільки за себе, а й за інші народи, що перебувають у московській большевицькій неволі. В цьому, між іншим, висока місія нашого народу і його високе покликання.

Наше минуле багате також на великі досягнення в галузі культури. Це насамперед культурні досягнення княжого періоду, про які ми мусимо знати і ніколи про них не забувати. Але значні досягнення в галузі культури — науки, літератури, музики, малювання, архітектури, драматичного мистецтва — мав наш народ і в часи національного поневолення. Про ці досягнення мусить також добре знати кожний українець і, шануючи видатних діячів нашого минулого, продовжувати розбудову власної національної культури.

Нарешті, ми маємо прекрасні народні традиції в галузі релігії, моралі, народніх звичаїв народнього мистецтва, особливо народньої пісні. Народні традиції були основою творчости кращих наших поетів і письменників. Це — невичерпні джерела національної творчости. Тому кожен українець мусить шанувати кращі традиції свого народу і на ґрунті їх рухати українську культуру вперед.

Але в минулому були в нас не тільки світлі, а й темні моменти. У нас були не тільки Володимир Мономах, Ігор Новгород-Сіверський, не тільки дружинники, що в боротьбі клали свою голову за Батьківщину, а й були й «татарські люди», що допомагали татарам нищити і поневолювати її. Були в нас лицарі запорозькі, що своєю мужністю прославились на цілу Европу, а були й яничари, вірні льокаї ворогів українського народу; був у нас Симон Петлюра, Коновалець, а були й скрипники, щорси, хвильові, що за вказівками Москви поневолювали український народ.

Це теж мусить знати кожен українець, щоб не повторювати помилок минулого. Перекладаючи це на психологічну мову, це означало б, що український народ мусить плекати і розвивати свою здорову національну пам'ять, а разом з тим усіма силами боротися з явищами, що їх можна назвати національною амнезією і парамнезією. Найбільше явище амнезії загрожує тим, що народилися на чужині або попали на чужину за молодих років. Вирісши в чужому оточенні, вони асимілюються з ним, засвоюють чужу мову, забуваючи свою рідну, чужі звичаї і фактично перестають бути українцями. Про цю небезпеку завжди мусять пам'ятати як окремі українці, так і українські громадські організації і систематично боротися з денаціоналізацією української молоді на чужині. Найрадикальнішим засобом такої боротьби є організація українських шкіл. Коли умови життя складаються так, що закінчення чужинецької школи є конечною потребою, тоді треба організовувати бодай додаткові шкільні заняття українською мовою. На таких заняттях особливу увагу треба звернути на викладання української мови, літератури, географії і історії. Перед педагогами, що працюють в таких школах, виникає питання: до якого періоду доводити викладання історії України? Серед науковців існує думка, що предметом історії не можуть бути події недавнього минулого,

бо в освітленні їх можливий суб'єктивний підхід. Коли погодитися з цією думкою, то викладання історії України в школах треба доводити лише до большевицької революції. Коли б українці мали свою незалежну державу, то може таке рішення і було б правильним. Але в умовах, в яких живе українська еміґрація, таке викладання історії України було б занадто абстрактним, не зв'язаним з конкретними умовами життя української еміґрації. Отже, слід викладання історії українського народу доводити до сучасного періоду її, зокрема слід ознайомлювати учнів з революцією 1917-1920 рр., з українськими визвольними змаганнями, з большевицькими злочинствами у відношенні до нашого народу, з боротьбою українців проти большевиків і т. ін. Слід навіть до курсу історії України включити найважливіші факти з життя української еміґрації. Такий курс, поданий у повному обсязі, забрав би дуже багато часу. Тому програма курсу української історії на еміґрації мусить бути добре продумана з тим, щоб до неї були включені найважливіші і найхарактеристичніші моменти з минулого нашого народу.

Не меншу небезпеку, як забуття традицій свого народу, являє для українців перекручення минулого України, що відповідає парамнезії в галузі психології особистости. Воно спрямовує народ на хибні шляхи, що може привести його до повної катастрофи. Одним із таких надзвичайно шкідливих перекручень є концепція «ренесансу» XX ст.» За цією концепцією Україна лише завдяки Жовтневій революції вийшла з стану повного примітивізму і стала на шлях швидкого розвитку всіх галузей культури й цивілізації. Прибічники цієї концепції під різними формами пропаґують ідеї комунізму, орієнтацію на членів комуністичної партії і комсомолу, виключення із суспільства або навіть і ліквідацію тих, які заслані большевиками в концентраційні табори і т. ін. Якою страшною небезпекою для України загрожує така національна парамнезія, це ясно для кожного українця, який чесно думає.

Тому обов'язок українських істориків і письменників — правдиво висвітлювати те, що діялось і діється під большевиками. На щастя, ми маємо не тільки такі твори, як «Гетсиманський сад», «Розгром», «Огнене коло» Багряного, що перекручують недавнє минуле України, а й такі твори, як «Проклинаю» Шкварка, «Селянська санаторія», «Миргородський ярмарок», «Оглянувшись назад» Олени Звичайної, «Єжовщина» Ольги Мак, що правдиво висвітлюють жах большевицької неволі в Україні.

——oOo——

Що таке атом і його сила?

Завжди чуємо про атоми, атомову бомбу, атомову війну, але звичайно не уявляємо собі, що це таке атом і яка його сила, що так усі її лякаються? Не вдаючися в подробиці, постараємося подати бодай «абетку» знання про атоми.

Якщо ми візьмемо шматок цукру і розчавимо його пальцями та покладемо на язик найменшу його частину, пізнаємо смаком, що і вона є цукром. Коли ж ми розкладемо ту частину під дріб-

новидом (мікроскопом) на його маленькі кришталики, то кожний з тих кришталиків буде нічим іншим, як цукром.

Але ж мусить бути, однак, якась така мала частинка цукру, яку ми механічно ніяким найкращим приладдям не зможемо вже поділити, хоч і вона залишиться цукром. І так мусить бути в кожній матерії та найменша неподільна частина, чи це буде дерево, чи залізо, чи навіть вітаміна. Бо кожна матерія, як це ми вже довідалися від старовинних греків, складається з малесеньких частинок, які самі є неподільні. Кожна така частинка, яку греки назвали «атом», цебто «неподільне», є на волосок подібна до іншої частинки і кожна є для даної матерії, і лише для неї, характеристична.

Цей колишній погляд греків спирався на мудрих засновках. Але сьогодні ми дійшли до глибшого поняття. Атом є нічим іншим, як «каменем», який природа за Божими законами вживає до будови матерії. Всюди ми натрапляємо на ці будівельні «каміння», якщо ближче приглянемося, як саме природа будує. Вона вживає до своєї будови відносно мало родів «каміння» і кожний «камінчик» є дуже просто і систематично збудований.

Отже, що це таке атом?

Греки думали лише про механічний поділ матерії. Але від якихось півтори сотні років ми знаємо, що чимало речей можна розкласти на їх складові частинки також хемічним способом. Наприклад, сіль можна розкласти хемічно на два первні: натрій і хлор. Первнями називаємо таку матерію, якої хемічно вже не можна розкласти. А атомом називаємо найменші частинки матерії.

Якщо візьмемо первень вугля, з якого зроблений графіт, то цей первень складається з атомів одного роду, гарненько упорядкованих у шари. Знову ж кришталик солі, тому що він є сполукою двох первнів, як ми вже про це згадали, має свій властивий рід атомів: атоми обидвох первнів творять кубоподібне плетиво, як сітка. Отже, кожна матерія чи субстанція є збудована з атомів і то з однорідних, як графіт, або різних, як сіль. В твердих тілах атоми є дуже міцно з собою пов'язані, в плинних тілах віддаляються від себе, а в газах — намагаються зайняти якнайбільше простору.

Чи є різні роди атомів?

Кожний первень має свої питомі атоми, тому є стільки родів атомів, скільки первнів, цебто якихось сто. Як вони різняться між собою.

Ще перед 60 роками ми майже нічого про це не знали. Щойно згодом, крок за кроком, людський розум розкривав таємниці природи. І ми довідалися, що майже всі атоми складаються з трьох родів, «засадничих частинок». Це є: з протонів, невтронів і електронів. Протон є позитивно електричний (+), невтрон — електрично невтральний; електрон — неґативно електричний (—). Протон і невтрон — це важкі основні частинки; кожна з них має 2.000 разів більше маси, ніж електрон. Електрон є такий легкий, що він взагалі видається нічим іншим, як малесеньким ладунком неґативної електричности.

Як збудований атом?

При атомах усіх родів знаходимо такий принцип будови: в осередку є важке ядро, в якому знаходяться тісно збиті важкі частини атому, цебто, протони і невтрони, а далеко в зовнішньому полі атому знаходяться легкі електрони. Ці електрони постійно рухаються. Вони крутяться довкола атомового ядра, подібно, як плянети довкола Сонця. Лише, що шляхи електронів не є такі стійкі, як у плянет. Вони можуть навіть «заблукатися». Але при тому істотно атом не змінюється, бо його тривкою субстанцією і його «якорем» є важке ядро, складене з протонів і невтронів. Число тих протонів і невтронів точно визначене для кожного роду атому.

Кожний, отже, первень має в своєму атомі докладно визначене число протонів. Ядро атому водня має один протон, гелію — два і так далі, аж до урану, який має 92 протони.

Як сказано, атомове ядро водня має один протон і — для вирівняння його електричного ладунку — оточує його один електрон. Ядро гелію складається з двох протонів і двох невтронів, які дуже тісно з собою пов'язані; їх електричну натугу вирівнюють два електрони, що оточують їх здалека.

І тут приходимо до відомого всім урану «235», який вживають при виробі атомової бомби. Ядро цього урану складається з 92 протонів і 143 невтронів (разом 235). Це ядро оточуть 92 електрони.

Що таке атомова енерґія?

Будову атому, його стійкість, сукупність тримають якісь невидимні сили. Так повстає між позитивним електричним ядром атому, а неґативно електричними електронами електричне притягання. Але це є тільки скромна сила, не до порівняння з тією енерґією, яка мусить знаходитися в ядрі на подобу могутньої натягненої пружини. Бо тому, що протони ядра є всі наладовані позитивною електричністю, мусіли б вони себе відштовхнути з величезною силою. Та якась, ще досі нам не відома, сила так з'єднує в ядрі протони з невтронами, що вони виглядають, неначе б зрослі з собою. Ця якраз сила, яка тримає вкупі ядро атому, є атомовою енерґією. Отже, атомова енерґія — це енерґія атомового ядра.

Як звільняється атомову енерґію?

Атоми деяких важких первнів вистрілюють від часу до часу з власної спонуки частину свого ядра. Це є з природи радіоактивні первні, як радій і уран. В них атомове ядро само намагається зробити себе легшим.

Але ми можемо також штучно нарушити стійкість ядра, коли ми будемо «обстрілювати» це ядро протонами або невтронами, аж доки одно з тих «стрілен» не попаде в ядро і не втиснеться в нього. Але протони мусять бути вистрілені з великим ужиттям енерґії, бо тому, що вони є позитивно електричні, як і ядро, то ядро намагається відштовхнути ті стрільна при їхньому наближенні до нього. Ідеальним «стрільном» при розбиттю атома є невтрон, бо електрично він є невтральний і тому не мусить поконувати відштовхуючої сили ядра.

Якщо невтрон продістанеться до атомового ядра, то енерґія ядра підвищується і при тому його рівновага так захитується, що воно розпадається на дві частини, які знову мають стабільну структуру. Але при цьому ядро виділює дещо своєї спійної сили, дещо з своєї

«атомової енерґії». Тут можна побачити дуже цікаве явище, а саме, що частини розділеного ядра важуть разом менше, ніж нерозбите атомове ядро і ця втрата на масі докладно відповідає визволеній при розбитті атома енерґії.

Що це є розбиття атома?

Розділення атома називається розбиттям його. Але, якщо б ми мусіли за кожний раз розбивати далі вже раз розбитий атом, то ми дістали б дуже малу кількість визволеної атомової енерґії. Щоб розбиття атома «оплатилося», мусимо ми викликати таку реакцію, аби визволені з ядра невтрони самі далі вистрілювали. Таку реакцію викрито наприкінці тридцятих років нашого сторіччя при розбитті атома урану.

Якщо невтрон потрапить у ядро атома урану, він розбиває його на дві майже рівні частини. При цьому ядро вистрілює само з себе кілька своїх невтронів. Ці невтрони перелітають через усю уранову масу і, якщо вона є достатньо велика, натрапляють подорозі на нові ядра і знову їх розбивають, визволяють нові запаси атомової енерґії і з черги знову звільняють нові невтрони, які продовжують далі розбивати поодинокі атомові ядра уранової маси. Так одна реакція спричинює нові реакції і це називаємо «ланцюговою реакцією». Ланцюгова реакція є особливо сильною при урані, якого вжито для виробу бомби, скиненої на японське місто Гірошіму, а також при плютонієві, з якого зроблено бомбу, що впала на Наґасакі.

Чи може принести користь для людей визволена з атома енерґія?

Так, таємниця, яку люди розкрили, а саме: розбиття атомового ядра і визволення велетенської його енерґії, може і повинна служити для добра людства. З цією метою створено т. зв. «атомовий розбивач», нагромадження урану й деяких інших матерій, який уможливлює велику продукцію невтронів і перетворює уран у високо вибуховий плютоній. При цьому визволяється велика маса тепла з високою температурою і це тепло можна вжити для господарських потреб. Його можна буде зробити джерелом поґінної сили для машин і електричного струму. Атомова енерґія знаходить застосування також у лікуванні, бо можна зробити радіоактивними кобальт і йод та ними лікувати пістряка (рака) й інші злі хвороби.

Прилад, яким можемо вичувати порухи радіоактивних атомів, називається приладом Ґайґера. Якщо допровадимо до якоїсь рослини радіоактивні субстанції, приладом Ґайґера можна досліджувати, як та рослина росте, як вона розвивається та як зернята перетворюються в колос. З допомогою радіоактивности можна простежити, як гояться рани, як зуживаються частини машин і чи призначений для мазання кулькових ложиськ у тих машинах товщ доходить докладно до них.

На жаль, люди покищо вживають великої таємниці природи для того, щоб якнайбільше зробити бомб, призначених для винищення людського життя. Про це насамперед дбають найбільші вороги всього, що є високе, благородне, шляхетне — московські большевики, які поневолили Україну, десятки інших народів і мріють, щоб поневолити весь світ. Але сила, визволена з атомового ядра, поб'є їх самих. І колись вільна Україна побудує великі «атомові розбивачі», які служитимуть розвиткові країни і для допомоги всьому культурному світові.

Вивчаймо свою мову:

Своє і чуже

І чужого научайтесь,
Й свого не цурайтесь.

Т. Шевченко.

Ви, читачу, може подумаєте, що я почну вихваляти своє і гудити чуже. Ні, не таке завдання я перед собою ставлю. Навпаки, я закликаю вас, шановний читачу, любити своє і поважати чуже. Нехай будуть цьому доказом наведені вище слова нашого поета.

Отже, любіть своє і поважайте чуже! Ці слова мають стати епіграфом для нашого громадянства. Українцям не раз закидали і закидають, наче вони люблять тільки своє, а чуже ненавидять. Але насправді воно не так: українці ніколи не виявляли ненависти до чужого, якщо воно, те чуже, не діяло на шкоду рідному, своєму таки національному. Історія свідчить, що українці здавна прагнули пізнати чуже, використати його в інтересах розвитку свого рідного. Так розумів ці слова і наш великий патріот Тарас Шевченко. Своя національна культура не може варитися тільки у власному соку, вона повинна в своєму розвитку стикатися й з іншими національними культурами, запозичаючи від них те, що може бути корисним, і віддаючи іншим те, що й для них є корисним.

Так само й національна мова в своєму розвитку не може бути ізольованою від інших національних мов. Зовнішні впливи на мову були, є й будуть. Це факт позитивної ваги, бо він свідчить про культурне збагачення народу та його мови. Повага до чужої мови — значить повага до культурних здобутків іншого народу, бо ці культурні здобутки найкраще пізнаються їх мовою. Не дарма кажуть, що знання чужих мов — ознака освідчености людини.

Розуміється, це знання мов повинно бути таким, щоб воно не переходило межі й не затемнювало своєї рідної мови. В основі творчого надхнення, всієї творчої розумової діяльности людини мусить лежати лише рідна національна мова. Чужа мова тільки розширює діяпозон мовної свідомости, культурної діяльности. Рідна мова стає тією основою, що на ній будується висококультурна мова нації, мова, просякнута висококультурними впливами зовнішнього культурного світу. Але ці впливи не можна назвати ані варваризмами, ані будь-якими ізмами, з якими справді таки довоможе нормально розвиватись своя національна культура, своя диться вести боротьбу, але культурними впливами, без яких не національна мова.

Українська мова — це та своя мова, що її треба любити й охороняти, як зіницю ока, бо рідна мова — душа народу, душа нації. Але звідси не випливає, що ми, українці, не повинні шанувати чужих національних мов, оцих носіїв високої культури. Велика частина українського народу опинилась тепер на чужині, скитається по чужих землях. Ця частина нашого народу в тій чи іншій мірі стикається й з чужими мовами. Який же висновок з цього?

Висновок той, що ці мови треба вивчати, поважати їх як основу европейської культури. Чи буде від цього шкода для рідної мови? Ні, не буде. Навпаки, буде велика користь: наша рідна українська мова ще більше збагатиться на нові культурні поняття, на нові форми логічного думання, на те нове, чого немає в своєму національному мовному організмі, але що має всезагальне, міжнароднє значення.

Одно тільки важливе застереження. Прошу не перегинати палки в протилежний бік. Дехто думає, що коли він опинився на чужині, поза межами батьківщини, то йому вже й непотрібна його рідна мова. «Навіщо знати своє, коли тільки чуже може забезпечити умови існування на чужині», — так думають деякі наші обивателі, далекі від інтересів рідної національної культури. Повірте мені, шановний читачу, коли у вас є хоч іскра любови до батьківщини, до рідної національної культури, до рідної мови, — ніколи ніяка сила зовнішня не зможе вас відвернути від свого рідного, щоб шанувати тільки чуже. І коли в кого з'являється саме така думка, то явище лише особистих матеріяльних вигод або й звичайної байдужости до свого рідного.

Звідкіля кінцевий висновок: хоч би куди нас доля закинула, хоч би на який необмежений час, — всі ми, як вірні сини цілого українського народу, мусимо пам'ятати, що рідна мова — душа наша, душа нашого народу, нашої нації, і ми не маємо ніякого права зрікатись свого на користь чужого в ім'я тимчасових особистих вигод. Ми не тільки окремі індивіди, ми — члени нашої збірноти, члени нації. Нашим священим обов'язком є оберігати дух нашої нації на чужині, зберегти нашу мову.

Звідціля наше гасло: любімо рідну мову, але й поважаймо чужі мови! Це гасло нехай буде нам провідною зіркою в нашому важкому скитальському житті.

(«Наша мова» 1947 р.) **Проф. П. Ковалів**

2. СЛОВА, НЕ ВЖИВАНІ В ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

В деяких друкованих книжках і часописах трапляються іноді слова, що їх літературна мова не знає, бо вони становлять собою здебільшого або українізовані полонізми, або русизми, або архаїзми, або й провінціялізми, для яких ще не знайшлося місця в літературній мові. Отож про ці слова ми й нагадуємо в дужках, на першому місці ставлячи слова, вживані в літературній мові. Отже, треба вживати як літературну норму:

А р м і я (а не: армада, порів. чеське armada). Це — найсильніша морська армія. В українській літературній мові існує й синонім цього слова — в і й с ь к о. Кожна самостійна держава має своє військо.

Б а ч и т и (а не: видіти). Такої війни історія ще не знала і не бачила.

Б е з г л у з д и й (а не: безумний). Безглузда політика приводить державу до катастрофи.

Б е з м е ж н и й (а не: безчисленний). Українська історія знає безмежну кількість подій.

Б е з п о т р е б и (а не: безпотрібно). Щоб без потреби не ходити, треба своєчасно все підготувати.

Брак, недостача (а не: недостаток). Відчувається великий брак (недостача) одягу.

Бути (а не: заключатися). Зло не у власності, а в тих людях, що не вміють розпоряджатись власністю.

Бути, перебувати (а не: знаходитись). В місті є залога війська.

Бути (а не: матися). Була добра нагода це зробити. Справи є кращі, ніж передбачалося. У мене є гарна книжка (а не: мається книжка).

Бути (а не: являтись). Воля найкращий критерій життя людей. Християнство — провідник суспільно- і національно-справедливих ідей.

Вбивство (а не: морд, порів. нім. Mord). Вчинено вбивство серед білого дня.

Виявляється (а не: оказується). Насправді виявляється, що ми стоїмо ще на півдорозі.

Висунути, висування а не: видвигнути, видвигування). Несвоєчасно висунута проблема — шкідливий чинник для суспільства. Треба уникати висування передчасних проблем.

Робити (а не: оказати). Промовець своїми переконливими доводами робить чималий (помітний) вплив на слухачів.

Відважитись (а не: рішитись). Тільки герой міг відважитись на такий вчинок. Я не відважусь іти на прогулянку в таку погоду.

Відійти, відступити (а не: вицофатись). Війська відійшли на задні позиції.

Відкласти (а не: відложити). Відкласти вибори. Відкласти другі примірники книжок.

Вільний, вільно (а не: свобідний, свобідно). Вільні руки — вільна праця. Дикі тварини так призвичаїлись, що зовсім вільно йшли до рук.

Вражати (а не: поражати). Він був вражений цією новиною. Мене вражає його поведінка.

Всередині (а не: внутрі). Всередині відбувається якийсь невідомий нам процес. Але: В середині будинку панував спокій.

В старовину (а не: в старину). В старовину люди шукали волі, втікаючи далеко від своїх осель.

Втратити силу (а не: вигаснути). Умова після закінчення війни втратила силу.

Гинути (а не: загибати). Чи жити, чи гинути.

Голова (а не: предсідник). Голова зборів оголосив порядок дня.

Готувати (а не: приготовляти). Два стрільці готують літургічні шати та все інше.

(Далі буде)

Література:

П. Кізко

Сліпий

(Закінчення з попереднього числа)

VI.

Карпо став бути обережніший. Не знав, чи Соболєв до нього підходив щиро, чи фальшиво, лише добре знав одно — в селі почали дужче пильнувати за людьми. Декого навіть викликали в район і там допитували, які поміж селян настрої, чи задоволені з совєтської перемоги над гітлерівською Німеччиною і т. д. Стримувала Карпа і Ганна. Він їй дуже сподобався за чуле, людяне ставлення до інших, за його вміння тонко відчути жалі і болі чужої для нього людини.

Тільки ж його якась незбагненна внутрішня сила гнала вперед, поміж людське горе і муки, до світлого обрію, на якому палахкотіло сонце. Синіло чисте небо і золотіло гаряче сонце. Але це було далеко-далеко, за мрякою й туманом сьогоднішнього дня. Там, за туманами, ішли інші дні. І їм ішов назустріч Карпо, вірніше, він хотів іти і вести за собою всіх, кому дороге те сяйво неба і спалахи сонця, кому дорога воля. Але іти йому було важко, бо не мав найціннішого і найголовнішого до походу — здорових очей. Коли б йому в допомогу хто дав свої, коли б знайшовся такий друг, який би присвятив усього себе для боротьби за Карпові стремління. Друг? А, може, подруга? От коли б Ганна... Карпо часто чує її милий, дзвінкий, мов гірський струмок, голос і часто думає: «Коли б Ганна подругою мені стала»...

Хто його знає, як воно буває в людському житті. Ніхто чужих думок не знає, ніхто чужої душі не читає. А коли б умів це робити — побачив би і взнав багато-багато див усяких; зробив би велике для себе відкриття, як людські думки, почуття, настрої, прагнення і наміри не раз переплітаються між собою, співвпадають, як часто тисячі, мільйони людей в одну і ту саму хвилину думають одно й те саме. Надзвичайно цікаві процеси людського життя, людської душі.

Так тепер і з Карпом та Ганною. Карпо думав про неї, а вона — про нього. І вже Соболєв підходив до неї, випитував, якої вона думки про Карпа, чи не чула яких поганих відгуків від Карпа про повоєнні труднощі, про нестачу зерна, і те і се. Ганна чула в ті хвилини, коли питав її Соболєв, як їй у грудях сполохано билося серце, але йому відповідала спокійно, твердо:

— Карпо Залітний найліпший чоловік у нашому селі. Що він коли скаже не так, як нам здається, так душу ж його треба розуміти — на фронті скільки провоював, зір загубив, калікою став... Треба розуміти!

Ганнині слова були чулі, насичені глибоким пережиттям душі, і Соболєв, хоч який був черствий, не міг не відчути того. Він погоджувався з Ганною, а все таки мугикав Ганні, що треба б було ближче подружити з Карпом.

Тим часом Карпів зір ще дужче погіршав. Він став майже зовсім не бачити. Карпова мати засумувала, а Ганна весь час радила Карпові їхати в лікарню.

— Тепер така наука, вона все може людині вернути: і руки, і ноги, і очі. Навіть серце, чула я, вставляють нове.

Соболєв теж стояв на тому, щоб Карпові поїхати до лікарні, може, операцію очей треба буде зробити.

Одного дня, зібравшися з сякими-такими речами, Карпо виїхав до лікарні. Підводу дали з колгоспу. Відвіз сам колгоспний кучер. Проводжали Карпа Ганна, Соболєв і інші. Мати поїхала з Карпом — провести треба було та й узнати, де, в якій лікарні лежатиме.

Ганна довго дивилася вслід підводі, яка повезла Карпа, а потім глибоко зітхнула, тихо промовивши сама до себе: «Ох, Карпе, коли б же ти повернувся здоровим!» А на дорогу дала йому непомітно, як прощались, у руку хусточку з вишитими двома буквами: «ГП» — Ганна Паливода. Може, як повернеться зір, прочитає ці букви і буде знати, що він був не один. При тих думках Ганні жаль чомусь стиснув серце і вона аж заплакала трошки. «Як різно буває на світі, — думала. — Одному любов і щастя приходять неждано-негадано і відразу — в руки. А тут так помалу, так боязко підкрадалася в неї любов до Карпа і — немає... Так само, як помалу вона прийшла, так само помалу й відійшла з Карпом. Може, ту її любов Карпо ще верне, ще принесе з собою?»

А Карпо вже був у лікарні. Це був великий сірий, під червоною черепицею, триповерховий довгий будинок, схожий на казарму, розташований у широкому дубовому парку, з гарно вистеленими піском доріжками та алеями, з новими, свіжовимальованими лавами по кутках і серединах алей. Карпо часто виходив у парк, у супроводі інших хворих, час-до-часу приїжджала до нього мати, привозила їсти від себе і від Ганни. Покищо Карпові робили заштрики, від яких Карпові не кращало, тільки немов би очам легше ставало. Згодом йому заборонили виходити з лікарні, а з тим і зустрічатися з рідними та знайомими.

Карпа готували до операції.

За той час Карпо встиг у лікарні з деким запізнатися й навіть потоваришувати. Зокрема подружив він із асистентом головного лікаря, молодим окулістом Аркадієм Розгіном. За Аркадієвими словами, він недавно приїхав у цю лікарню з Одеського медичного інституту, з відділу очної хірургії. Син робітника-слюсаря. Двічі був виключуваний із інституту за критику партійного втручання в медичну науку та в саму медицину. Мав страх, що арештують. Але Аркадій Розгін завжди рятувався завдяки великому його медичному знанню, непересічним здібностям у науці. Як казав сам Розгін, йому не було подібних в інституті, він не раз «загинав» самих професорів. Знаючи, як ним дорожать, як майбутнім фахівцем, Розгін осмілювався критикувати прилюдно найвищу партійну знать.

Карпові приємно було мати такого вченого і певного друга. Отаких лікарів побільше, поміж людей їх, хай би казали правду народові, чого хоче партія, уряд.

Карпа довго пекла думка сказати Аркадієві про себе, про Саву Шершеня, викласти йому свої думки, розкрити, наче книгу, свою душу: нехай читає, нехай ще більше знає, чим живуть, до чого прагнуть люди.

І Карпо одного разу сказав. Аркадій радісно потискав Карпові руку.

— Ми з тобою, брате, з однієї матерії шиті, — казав він. — От тільки б зір тобі вернути! Ех, Україна! Як ти добре про Україну говориш, Карпе!

VII.

Карпова мати мало не кожного дня висиджувала біля стін лікарні, все чекала, коли звідти вийде син, коли він своїми добрими теплими очима гляне на неї, на білий світ і уздрить усе довкілля; коли зможе сам твердо ступати на землю і йти без страху і вагання. Тоді легше буде жити, працювати і боротись. Легше буде в світі обертатись. Вже кілька тижнів не пускали матір на побачення з Карпом. Вона лише говорила з Аркадієм Розгоном, який так само і їй видався досить приємним та привітливим чоловіком.

— Ще день-два, і Карпо буде бачити, він вийде з лікарні. Організм у нього здоровий, нерви добрі... Витримає.

Радісно билось материне серце. З вірою і надією верталася додому, в солодких снах мріяла про повернення сина і з тими мріями знову йшла до лікарні.

Аж одного дня материну радість перервав раптовий страх, огорнув чорний морок, затяг у свої густі, непроглядні тенета. На її тверді домагання показати їй, врешті, сина, їй відповіли, що його в лікарні нема, що він уже давно звідти вийшов.

— Як? — затремтіла мати. — Куди ж він міг вийти, коли дома немає?

— Не знаємо, куди, але з лікарні вийшов.

Аркадій Розгін так само добродушно посміхався до Карпової матері й задоволено мовив:

— Ми своє діло зробили. Ми зробили свою операцію, а далі нас ніщо не цікавить.

Перед нею зачинилися лікарські двері назавжди. Але й інші, де б можна було знайти Карпа, не відчинялися. Мати кинулася в усі кутки села, району, метнулася аж в область — ніде нема Капра. Наче земля осувалася вниз.

— О, нелюди прокляті! Де ж ви мого сина поділи? Хто його від мене забрав, хто? Коли б знала, власними руками задушила б, як собаку!

Ще дужче схудла, зблідла й згорбилася Карпова мати. Дома майже не ночувала, простоювала при дорогах, на сільських та містечкових кутах і перехрестях. Може де з'явиться тінь Карпа, може хто скаже що про нього?

Питала-розпитувала кожного зустрічного — ніхто про такого не знав, не чув.

Ганна й собі поникла, тужна й мовчазна стала. Як пішов Карпо, то й любов з собою забрав. І нема, не чути від нього вісточки, ні пів вісточки.

Ой, Карпе, Карпе! Чи знаєш ти, як за тобою тужать люди? Може, ще ж відгукнешся коли, може подаси голос-розраду, втіху яку?

*

* *

Незадовго по тій події Ганна, Карпова мати і інші читали в газеті указ уряду, в якому говорилося, що за визначні заслуги в галузі очної хірурґії молодому лікареві-хірурґові Аркадієві Андрійовичу Розгіну надано звання Героя Соціялістичної Праці. Але ніхто з читачів не міг вичитати з книги життя інших, недрукованих відомостей про те, як після того указу, пізнього вечора, коли районове містечко майже вже спало, однією глухою вуличкою шугнула висока тонка постать і сховалася в невеличкому кам'яному будинку. Це був Аркадій Андрійович Розгін. Він проскочив у той будиночок, щоб подякувати начальникові управління МВД за високу нагороду. Начальник не міг нахвалитися Розгіном, а водночас надивуватися з сліпого Карпа Залітного.

— Ти дивись, який супчик! Хто б міг подумати? І це вже який з черги! Скільки їх таких вийшло з-під вашої чудесної операції, товаришу Розгін! Таких хірурґів потребує радянська країна! Хвала вам, слава вам!

«Хірурґ» Розгін запивав з начальником свою успішну «операцію».

——oOo——

Тейлор Колдвел

Фортепіяно Мері Фляґерті

Я сидів з приятелем у ресторані, як несподівано підійшов до нас чоловік середнього віку, симпатичного вигляду й елеґантно одягнений.

— Але ж це Фляґерті! — крикнув я здивовано.

— Я називаюся Джеф, чи ти забув про це? — сказав він.

Я запросив його сісти коло нас, а далі пояснив приятелеві, що ми знаємося ще змалку, а Джеф тепер є адвокатом.

Ми пригадували собі давні дні на шкільній лавці та раділи з своїх успіхів у теперішньому житті, бо ми справді вирвалися з того найубогішого середовища, в якому ми народилися. Коли Фляґерті згадав ім'я своєї померлої мами, його голос наповнився ніжною гордістю за неї.

— Ти повинен написати щось про неї, вона заслуговує на те більше, як хтонебудь інший, — сказав він.

Я обіцяв йому зробити це і ось тут історія Мері Фляґерті та її дітей, життя пройдене у вірі, відвазі та гордості, — справжня школа життя.

Ми жили в обставинах, які теперішні суспільні опікуни назвали б вкрай незадовільними. Ми жили в обдертих, напів розвалених мурах, а ті мури, що називалися нужденною хатиною, містилися в темному, переповненому людьми, провулку. А все таки ніколи нам і на думку не приходило, що ніхто нами не цікавиться, нам байдуже було, що ми не маємо ані площ до ігор, ні басейнів, щоб плавати в них. Наша вбогість не перешкоджала нам у тому бути повністю щасливими.

Купно нової пари черевиків було справжньою подією, а новий плащ впроваджував нас у стан справжнього захоплення. Коли ж до того ми занюхали ще смажені налисники, — радощам не було

кінця. Якщо ми заробили якусь копійку за малу прислугу, зроблену сусідам, ми почували себе багатшими за самого короля. Ми допомагали нашим мамам, але в більшості ми бавились собі досхочу. Ми розмовляли цілими годинами про те, що робитимемо, як будемо вже справді дорослими. В родині Фляґерті було восьмеро дітей і вони були найгамірнішими з усієї вулиці.

Ми були досить убогі, але Фляґерті були ще убогіші. Поведінку батька Фляґерті всі сусіди вважали за явно скандальну. Він працював, як робітник, в якомусь великому складі та заробляв 3 фунти на тиждень, але весь його заробіток відразу перетворювався в алькогольні напої або пропускав його при кінських перегонах. У кожному випадку родина не діставала нічого, або майже нічого від нього. Тому його жінка Мері вставала о 5-ій годині ранку, готувала їжу для всієї родини, лагодила подерту одежу дітей, мила, а часами карала їх та посилала до школи. А потім ішла жвавим кроком, усміхнена, дуже далеко, аж на другий кінець міста, в багаті доми, де прала білизну. Коли вона верталася вечором додому, вона оповідала дітям про все, що бачила прекрасного: про чудові меблі, розкішні візки, туалети чарівних дам і т. д.

Домик Фляґерті був найменший з усіх домів у нашому сусідстві. Як там тих 10 осіб містилося до спання, — залишається вічною загадкою. Бо там існували тільки два ліжка, та й ті були старі й розсипані. Мої батьки вважали те господарство за ганьбу всієї вулиці. Вони питали себе, як Мері та її діти могли бути завжди такими веселими. Вони жили у певному безтурботному непорядку, але для них він був не тільки звичний, але, може, навіть милий. Вони були такими безжурними, що, не зважаючи на всю біду, в якій їм доводилося жити, були чи не найщасливішими з усієї вулиці. Діти завжди завдавали стільки збитків, що вони були в постійному конфлікті не тільки з учителями, але й з сусідами. Навіть священикові не вдавалося вгамувати їх.

Великі та малі Фляґерті мали лише одне спільне: їх велику і безмежну любов до музики. В суботу після полудня часто можна було бачити Мері і Джо в супроводі своїх 8 дітей, як вони щосили гнали за якоюсь оркестрою, що проходила за дві вулиці далі. Якщо сталося таке чудо, що якийсь мандрівний музика заблукав у наш провулок, можна було подивляти Фляґерті, як вони попадали у захоплення, слухаючи звуки ґітари чи акордеону. Часом вони співали спільно і самі для себе. Вони всі мали дуже добрі голоси і кожний перехожий затримувався перед їхнім мізерним приміщенням, щоб послухати пісні.

Наша вулиця мала крамницю з ґудзиками. В приміщенні крамарки знаходилося фортепіяно, єдиний струмент того роду на нашій вулиці. Він належав власниці крамниці. Очевидно, що Фляґерті намагалися бути в добрих стосунках з власницею крамниці. Вони ходили на закупівлю для неї, відгортали сніг перед її хатою, а опівдні, вільні від праці, вся велика родина Фляґерті завойовувала кімнату за крамницею. Дженні, найстарша, сідала за фортепіяно, а всі інші співали досхочу. Дженні була найбільш музикальною з усієї родини і вже 12-річною грала, мов ангел, маючи за всю науку лише декілька вказівок, які дала їй властителька фортепіяна.

Одного вечора Джо не повернувся додому. Поліція дала знати,

що він був смертельно поранений під час праці та знаходиться в клініці. Один з хлібодавців Мері, адвокат, врятував Джо від того, щоб його поховали у збірному гробі та зажадав від фірми, де працював Джо, відшкодування для його вдови. Вона дістала 50 фунтів стерлінґів. В очах Мері та наших це був маєток і ми всі припускали, що Мері вкладе їх до банку. Але ми довідалися, що Мері мала інші заміри.

Спочатку вона відновила дещо свою хату. Потому, на загальне здивування всіх сусідів, вона купила найгарніше фортепіяно, яке можна було дістати і поставила його посередині вбогої малої кімнати, де вони всі мешкали. Всі одноголосно ствердили, що це купно переходить межі здорового розуму. Фляґерті були забідні, щоб мати навіть порядне крісло, вони вбиралися в одежу, сто разів латану, вони не їли майже ніколи м'яса, але вони купили фортепіяно.

Пригадую собі, як сьогодні, коли я ще малим хлопцем заглядав у вікна в їх кімнату. Потому мене запрошено оглянути зблизька той чудесний інструмент. Все життя крутилося тепер у них довкола того фортепіяну. Все, що вони мали, було укладене навколо того інструменту, який творив центр їхнього життя. З сяючим з радости обличчям Мері доторкалася з безмежною пошаною блискучого дерева і, здавалося, наче саме сонце завітало в ту найубогішу закутину. Я пригадую передусім дуже живе обличчя Мері, червоне з радости та гордощів. Коли Дженні грала, а інші діти співали, Мері плакала з надміру щастя.

— Я ніколи не бачила щось гарнішого, — хлипала вона, — тепер і ми маємо щось, що дає нашому життю якийсь глибший та правдивий сенс.

Але навіть тих кілька приятелів, яких Мері мала, були перелякані «її зварйованою витратою гроша», як вони казали. «Вони ледве-ледве мають сорочку на своєму тілі, — говорили мої батьки, — але вони посідають фортепіяно за 250 фунтів стерлінґів».

Учитель народньої школи вислав двох членів опікунчої ради до Мері, але Мері відіслала їх без обиняків і вся її дрібна постать тремтіла з обурення, а її смагляве обличчя було червоне зі злости:

— Чи я приходила до вас просити хліба, чи я колинебудь від когось домагалася чогось? Ніколи я нікого просити не буду!

Кожного дня вона далі ходила кілька кілометрів пішки, щоб дійти до місця своєї праці, а вечорами верталася задоволена та радісна, пильно, як бджола, поралася та варила їсти для своєї дітвори. А опісля вся хата була переповнена звуками музики і всі сусіди слухали.

Згодом зайшла деяка зміна в житті Фляґерті. Вони ходили тепер з гордо піднесеними головами. Благодатна присутність фортепіяна в їхній кімнаті була причиною всього. Вони навіть почали знаходити працю. Джеф та один з його братів, відбувши свою науку в школі, розносили часописи. Інший брат був послугачем у крамаря. Дженні ходила також по науку в дальший, трохи заможніший квартал, де вона доглядала дітей і заробляла три шілінґи в тиждень. Хлопці взялися косити траву та зрівнювати травники, гребли стежки і полагоджували всякі закупи. Дівчата теж займалися дрібними роботами в сусідів і так часто прибувала деяка копійка. Лахміття, яке вони досі носили, зникло і з'явилися, хоч не дуже дорогі, але охайні одяги. Дівчата мили та чесали своє довге, чорне волосся

та вдягалися в білі блюзки і виглядали тепер, як вийняті з коробки. Хлопці зайнялися полагодженням хати. Все, що було дерев'яне, було старанно помальоване, дах направлений, вікна помиті. Опісля вони привели до порядку заглушений бур'янами город. Незабаром хатина стала гідною фортепіяна.

Люди не насміхалися більше з родини Фляґерті і не кивали головами над тим бідним і дещо ненормальним господарством. «Остаточно, вони дійшли до розуму», — казали вони.

Кожної суботи Мері та діти витирали фортепіяно, аж їм запирало віддих від щасливого запалу праці, і він блистів, наче дзеркало. Проблиски гарного та щасливого чимраз частіше з'являлися в тій убогій хатині, де посередині, як символ їхнього щастя, гордість родини і серце їх хатини, стояло фортепіяно.

Спільним порозумінням Фляґерті постановили, що Дженні мусить за всяку ціну брати лекції науки фортепіяна. Кожен буде працювати трохи більше і кожний зможе до того причинитися. Інші діти вчилися також пильніше і вперше Фляґерті зайняли в школі якнайліпші місця. Джеф закінчив народню школу, як перший в клясі. Він дістав медалю та свідоцтво, яке допомогло йому дістати стипендію і вступити до гімназії. Він закінчив блискуче гімназію та дістав нову стипендію на університеті, щоб студіювати право. А Дженні, маючи тільки 18 років, почала давати лекції фортепіяна в домах, де її мама колись прала білизну. Всі інші діти також покінчили школи. А Мері — Мері була стара, як Джіммі один з наймолодших здавав свої останні іспити, стара, як мала Могі покинула її, щоб вступити до манастиря. Мері не прала більше білизни, бо хатина її тепер була перебудована та комфортова, завдяки Джо, який був архітектом. Але ніхто, навіть її діти, не могли переконати її, перейти жити до кращого помешкання. Вона мала ще своє фортепіяно, а воно мусіло залишитися там, де все знаходилося. Вона реґулярно витирала його воском, щоб він блистів, як діти прийдуть відвідати її. Тільки одна донька Анні, яка була учителькою, мешкала з нею. Інші були заміжні або працювали де-інде.

Одного ранку Анні знайшла свою маму з усмішкою на устах, яку увіковічнила смерть. Вона лежала біля фортепіяна на дивані, мабуть, щоб подивляти в якійсь передсмертній візії прекрасний дарунок, який вона дала своїм дітям.

— Так, — сказав Фляґерті зворушено до мене в ресторані, — ця жінка була найліпшою мамою, яка колинебудь існувала. Вона знала те, до чого так мало людей додумується, що діти мусять мати якусь глибшу рацію свого існування. Одні мають своє ім'я, інші посаду, інші якийсь особливий успіх. Але ми мали наше фортепіяно і цей інструмент був рівночасно нашим іменем, нашою гордістю і джерелом нашої відваги. Ми мусіли показати себе гідними бути власниками такої дорогоцінности, бо фортепіяно очікувало багато від нас і ми не сміли його розчарувати.

Фортепіяно ще співає в домі Дженні, коли вона повертається із своїх подорожей додому. І немає дня, щоб один чи інший з тих колишніх «збиточних хлопчиків» не з'явився, аби подивляти його та заспівати одну з пісень молодости. І я певен, що тоді вони бачуть зів'яле лице матусі Фляґерті та що вони чують її голос, який зливається з їхніми голосами.

З англійської мови переклала **М. Сем.**

У заливі Мазепи

Сонце хилилося до заходу. На багряно-золотисті хвилі Ніґерської затоки падала довжезна тінь моторового транспортовця «Стар», який належав до «Американсько-англійської компанії для експлюатації Ніґерії». Тропічна спека помітно зменшилася і на чердак корабля вийшла вся залога привітати береги Ніґерії — мету своєї подорожі. Перед моряками виринули в усій повноті відноги ріки Ніґра та розташовані між ними острови, зарослі пальмовим лісом.

Ілля Конаш, єдиний моряк-українець з США, мрійливим поглядом обкинув обриси берегів і в думці порівнював Ніґерську затоку з далекою Флоридою, де провів свої юні роки. Тут куди гарячіше...

— Gulf of Mazeppa, — закурюючи люльку, процідив крізь зуби один з моряків. Конаш прокинувся з задуми:

— Gulf of Mazeppa? — спитав він здивовано.

— Oh, yes! — ствердив моряк і для більшої певности, вийняв морську мапу берегів Ніґерії, показав пальцем. Там стояли відноги Кворри (Ніґра): Рамос, Форкадос, Бенін, а трохи вбік «Golfo di Mazepa».

Конаш ще більш здивувався. Десь цілком зникла тропічна оспалість і він почав вдивлятися в море... Затока Мазепи... Звідкіля взялася в тропіках назва великого гетьмана? Чи назвав так цю затоку якийсь забутий мандрівник-українець? Чи, може, романтичному англійцеві або французові, коли він порівняв дикі вири дельти Кворри з роз'юшеним конем вершника Мазепи, що про нього прочитав у творах Байрона або Віктора Гюґо, спало на думку дати затоці назву «Затока Мазепи»? Годі було вирішити...

А затока Мазепи клекотіла від шуму солодких вод Кворри. Сонце кидало ще останнє проміння... За хвилину мала настати чорна тропічна ніч.

Конаш обернувся на схід і раптом остовпів... До берега Африки причалював баркас, а над його білим парусом маяли блакитна і жовта барви. Привид, чи дійсність? Ніхто з моряків, навіть старі «морські вовки», які бачили найбільші світові пристані, не могли пригадати, до якої держави належить цей знак. Може до Швеції? Але на шведському прапорі жовтий хрест на синьому полі, а тут виразно видно дві половини полотнища: голубу та жовту.

Тільки Конаш відчував, що це за знак. Знак країни, де голубе небо і жовта пшениця — барви його далекої батьківщини. Але вона була бездержавною; її кольори не могли повівати в тропіках.

— Кидай якоря! — залунали голоси і корабель зупинився. Темна ніч окутала заякорений «Стар». Конаш ще раз глянув в оксамитну даль і пішов униз — спочивати. Завтра він довідається, що це за барви!

*

* *

У затоці Мазепи підносився туман. Східня частина небосхилу забагряніла від променів сходячого сонця і виразно зарисовувала кучеряві сильвети пальмового гайлісся на берегах африканського континенту. А як на обрію виглянуло золотим рубцем сонце —

плесо Мазепиної затоки заворушилося. Це зближався човен. Самотній моряк прорізував дзеркало води. Ще хвилина — дві і Конаш, що плив човном, досягнув заякореного баркасу з написом „Меw". На «Меві» піднялася стареча постать. Вона безвладно простягнула руки, немов відганяючи сонливість, і перехрестившися, шубовснула в воду. Від наглого плюску стрепенулись буревісники і полетіли на широкий океан.

Конаш здивувався. На парусі не було й сліду вчорашнього прапора. Може він не туди потрапив? І щоб не перешкаджати самітньому власникові «Меви» в його ранішній туалеті, відплив трохи далі, шукаючи на обрію таємних барв.

Старий моряк, викупавшись, виліз на чердак і витираючись рушником, пригадував: «Сьогодні середа, 29 квітня... День Преподобної Агафії та Ірини Мучениці... Так! Невідмінно, що так. Адже ж на святої Ірини Року Божого 1918 піднято наші прапори...»

Опісля він звернувся обличчям на північ, став навколішки і почав молитися. Перейшовши всі молитви, він відчинив скриньку і вийняв Святе Письмо. Віко скриньки зачинилося з гуком, аж луна пішла по гайліссю. Конаш завернув і на другому кінці «Меви» побачив моряка, який молився:

«Ти дав народові Твоєму зазнати гіркої долі, напоїв
нас вином, що п'янить. Ти дав прапора тим, що бояться
Тебе, щоб вони повстали заради правди...»

Останні слова добре почув Конаш. Отож, те, що він вчора вечором, всупереч холодному розумові, відчував, було правдою.

— Здорові були, земляче! — не витримав Конаш і вскочив у баркас. Старий моряк, тримаючи палець на 60 псальмі, повільно підняв очі на смільчака, який порушив його молитовний настрій.

— Чи добре чують мої вуха мову прадідів моїх? Ви звідтіля... З землі обітованої? Українець? — якимсь біблійним стилем питав він.

— Українець! Ілля Конаш, моряк зі «Стар»-у! — і Конаш махнув рукою на близький пароплав.

— Яке щастя! Ви не уявляєте собі, яке щастя бачити після довгих років на чужині земляка... Чути мову прадідів! — і старий обняв Конаша, а сльози радости спливали по його обличчю. — З якої губернії: Що там чувати на нашій землі?

Конаш коротко розповів про те, що він родом зі стейту Массачузест з США, що молодість свою провів у флоридських пристанях, а про Україну знає тільки з оповідань інших та з книжок.

Тоді і старий почав оповідати про своє життя:

— Я родом з Таврії. Прийшов на світ у рибальській сім'ї Довбенків і доля судила мені також стати рибалкою. Вже замолоду манило мене море і я таки хлопцем вступив до моряків. А там прийшла світова війна, мене мобілізували і призначили в матроси Чорноморської воєнної фльоти, а далі послали на лінкор «Георгій Побідоносець». Багато пережив — довго б оповідати. Врешті прийшов незабутній день, коли на лінкорі піднесено український прапор. Коли б Ви мене запитали про найщасливішу годину моєго життя, я без надуми сказав би, що таку годину я пережив в той соняшний день у квітні в Севастополі... Цей ясний спогад веде мене крізь сірі будні та підтримує в хвилинах зневіри...

— А як тепер у нас на Україні, чи є ще наші кораблі, чи хоч на одному має голубо-жовтий прапор? — тривожно допитувався старий матрос. —Адже ж, кажуть, що там українська республіка?..

Конаш махнув рукою:

— Кров на кораблях і червоні, мов кров, їхні прапори... Українська республіка тільки по назві, а всюди москалі... Але кажіть, як це Ви опинилися тут у тропіках?

— Не покинув я нашого «Георгія» і в його сумні хвилини. Не покинув і тоді, коли антантські війська вивезли його враз з іншими кораблями нашої фльоти до Стамбула. Як вірний пес сторожив я на його чердаку і тоді, коли поплив мій лінкор аж до африканської Бізерти. Бачив я, як цей історичний флаґманський корабель поділив долю інших кораблів: продано його на залізний лом...

Старий глянув задумано на широкий океан.

— Вертатись на батьківщину не було чого, бо на моїй голубій Херсонщині, як і на всій Україні, сидів ворог. Тому я пустився на переробленому з рятункового човна баркасі на захід уздовж берегів Африки. Бон, Бужі, Альжир і Меліля — ось перші етапи моєї мандрівки. В Танжері бачив я тому 15 років одного українця з Чужинецького Легіону... А опісля Касаблянка, Аґадір, Ріо дель Оро, Дакар, Сієрра Леоне, Ліберія та Аккра і Ляґос гостили мене і мою «Меву». Тут у Ляґосі довідався я, що в гирлі Кворри є затока, яка називається «Мазепа». Мабуть, був уже тут переді мною якийсь українець, який назвав славним ім'ям безіменну ще затоку. Я зразу подався туди і ось уже третій рік живу тут. Тут і вмирати думаю.

— Чим же Ви займаєтеся? — запитав зворушений Конаш.

— Звожу пальмові овочі на портову базу з дальших островів й острівців гирла Кворри. Роботи доволі і платня добра. Хоч піднаймаю робітників, то мій баркас не спроможний виконати замовлення компанії... Але за розмовою я забув, що треба виконати щоденний обов'язок: піднести прапор.

Старий вибачився перед Конашем і підійшов до щогли. Він підтягнув линвочку, по щоглі злетів угору блакитньо-жовтий прапор і гордо замаяв понад парусом. Конаш і Довбенко, ставши струнко, салютували його. Конаш простягнув руку до старого матроса:

— Ще тому 24 години мені й не снилося, щоб я міг десь у тропіках знайти затоку Мазепи, а в ній гідного представника української фльоти. Ваша «Мева» чи не єдине на світі судно, яке ходить під українським прапором...

Долоні Конаша і Довбенка стиснулись. І хоч одна з них була поорана зморшками, працею, кулями і лезом ножа, а друга сильна та міцна — проте тримались вони нерозривно.

— Ще хотів би я знати про Ваші бажання тощо — сказав Конаш. — Може вдалося б мені їх задовольнити...

— Одне в мене бажання... Хоч для моряка краще, як його тіло спустять у море і воно, як праведний Йона, дістанеться рекінам на снідання, то все таки, я хотів би, щоб мої кості спочили на рідній землі. Та це тільки моя дорога мрія і Ви не допоможете мені... Хіба колись, як будете в Україні, привітайте її від її сина Довбенка, що помер на далеких чужих морях...

Зі «Стар»-у почувся гудок. Знак, що незабаром він відпливає. Конаш попращався з Довбенком і відплив до свого пароплава. За-

вила сирена і корабель, звльнений з якора, виплив з порту. На чердаку стояв Конаш і на струнко віддавав почесть малому баркасові, на щоглі якого мерехтів голубо-жовтий прапор. Карпо Довбенко стояв самотній під щоглою, єдиний український моряк на синіх водах Мазепиної затоки.

На п'ятій північній паралелі, під п'ятим східнім меридіяном він гідно й гордо тримає свій прапор, прапор — соняшної Батьківщини.

Спроби пера:

1 9 3 3
(Уривок)

Пригадую той час... Голодний
Чухрав я листя в берестині
І клав сушить той дар природній;
Сестра їх терла на ряднині
В дрібних руках, а збоку тітка
Сиділа з поглядом застиглим
В свого останнього підлітка,
Що так немилосердно скиглив,
Конаючи.

«О, Боже, Боже!
За весну шестеро сховала
І чоловіка.... Чи ж поможе
Молитва ще?..» — й зареготала,
Схопившися, на все подвір'я.
Дідусь надходив: «Не скверни, ти,
А бійся Бога...

О, Маріє!
Не щастя, — розум поверни Ти!
Пошли їй забуття краплину, —
І впав при мертвій на коліна:
— Прости їй грішній в цю хвилину —
Вона не винна...»

Пригадую той час... Тижнями
Ми ждали матері з дороги,
Що дітям, пухлими ногами
Кацапам топчучи пороги,
Шматків просила, добре знавши
З чийого хліба. Я з сестрою
Мочили їх. І розмішавши
Із листя тертого мукою,
Пекла нам мати хліб щоденний.
Та не багато — по кусочку
Я діставав в дрижачі жмені
І ніс дідусеві в куточку,
А там і батькові, що ниви
Йому так рідні засіває,
Клянучи вголос колективи...

12 травня 1953. **Іван Холява, Дітройт**

Рецензії:

Олена Звичайна

Криве дзеркало

Колись, на початках большевицької революції, одночасово з приходом до влади совєтів, зрізувалися еполети з плечей офіцерів разом зі шкірою, щоб ґрунтовніше засвоювалася нова «мораль»: «Геть усякі відзнаки! Нехай усі будуть рівні!» Але минув час, і совєтське офіцерство з «генералісимусом» на чолі, забувши про рівність, демонстративно вдягнуло еполети. Діялектика!

Колись, на початках революції, танцювати або влаштовувати ялинку (хоч би навіть з нагоди нового року, а не Різдва) розцінювалось, як контрреволюція, а це загрожувало в'язницею. Але минув час, і танці стали невід'ємною частиною «культроботи» всіх совєтських клюбів та профспілок, а гнана й переслідувана ялинка раптом придбала всі права громадянства, бо ж треба було за всяку ціну довести непогрішиму «правдивість» гасла: «жити стало краще, жити стало веселіше!» Діялектика!

Колись, на початках революції, разом із московсько-большевицькою владою прийшла в Україну розпуста. Гнилою пошестю розповзалися по наших просторах «тисячі Аґлай у спідницях та штанях», словом і прикладом сіючи довкола бацилі аморальности: «За два тижні не тільки сходяться, але й розходяться!» Отже, геть сором! Геть гальма заповідей Божих! Геть Бога, церкву й українські традиції! Усе дозволено! Але прикладу й аґітації аґлай було б замало, і тому до дружньої співпраці на цьому фронті були притягнені ще й запобігливі льокаї від літератури, які випускали в світ «твори» про всі переваги й радощі «любови без черемхи», коли світить «луна слєва».

Така політика червоного Кремлю тривала понад десяток років і, розуміється, дала свої наслідки: розвал родин серед менш відпорної частини населення, абортоманію, зменшення нормального приросту населення, поширення жіночих та ще й деяких **інших** хвороб. Статистика була дошкульна! Розуміється, її не публікували, але совєтським «верхам» вона була відома, і вони, як видно, задумувалися над нею, бо... саме на порозі 30-х років, очевидно з відома Кремлю, з'явилася на книжковому ринку новинка російською мовою під назвою «За закритой дверью» («За зачиненими дверима»), автором якої був непозбавлений літературної іскри лікар-венеролог Фрідлянд. В цьому творі перед очима читача проходить ціла ґалерія пацієнтів доктора Фрідлянда (без прізвищ, розуміється): прибиті громом лікарського висновку про наявність певної хвороби, ці люди часто-густо сповідалися за зачиненими дверима докторського кабінету, розкриваючи ту безодню розпачу, до якої їх завела «любов без черемхи». Не статистичні дані й не висновки з них, не сухе моралізування і, розуміється, не критика «непогіршимого» ЦК ВКП(б), а просто крик людської душі перед обличчям страшної хвороби, — ось зміст цієї книжки, написаної фахівцем-венерологом, і в цьому й полягала сила її впливу. На цю книжку були черги в бібліотеках,

і читалась вона з жахом. Це був алярм, це був голос, що кликав схаменутися, наочно демонструючи десятки разючих, вихоплених із гущі підсовєтського життя, прикладів, в яких не один читач пізнавав себе або своїх знайомих. Незабаром і партія Леніна-Сталіна вдарила на сполох:

«Нехай живе здорова совєтська родина! Вся увага дітям! Заборонити аборти якнайсуровішими законами! Несумлінних батьків розшукувати по всьому Совєтському Союзі й зобов'язати їх платити аліменти! Багатодітним матерям — пошану й високі грошові премії»! І таке інше... І таке інше...

Кермо політики на родинному фронті різко повернулося на 180 ступенів праворуч: по заводах, фабриках, клюбах і установах шумливими потоками лилися доповіді за негайне оздоровлення родинного побуту, а з бібліотек вилучено було немалу кількість аморальних творів, в тому числі й «Місто» Підмогильного. Зник і сам автор. Це була теж діялектика! Жорстока розправа червоної Москви зі своїми вчорашніми льокаями — річ усім відома, навіть буденна, а безкритичне обожнювання кожного засланого чи розстріляного комуніста — це шлях, що мусить логічно привести до обожнювання Бухаріна, як ідеолога совєтського марксизму, що залишив по собі чимало книжок свого авторства. Це — шлях, що мусить зрештою, привести до фетишизації навіть і таких постатей, як наркоми ГПУ-НКВД, Ягода, Єжов і Берія: їх же, мовляв, знищено! Чи не започаткувати б нам збірку грошей на їхні пам'ятники?!? Чи не видасть, бува, УВАН у США творів Бухаріна?!? Адже, після його розстрілу і твори його було заборонено.

«Місто» зникло десь біля середини тридцятих років у так званій «УССР», але воно не вмерло... Ні, ні! Воно воскресло в ореолі «одного з найкращих творів із забороненої і знищеної большевиками української белетристики 20-тих років», воно родилося вдруге, щоб започаткувати свій розкладницький вплив на широкі кола українс«кої еміґрації, а передусім на молодь. Сталося це під прапорами «УВАН у США та НТШ в Америці*) коштом так званого Східньо-Европейського фонду під енерґійний акомпаніямент полум'яних рекомендацій з боку марксиста-методолога совєтської літератури **) п. Григорія Костюка (див. післямову — стор. 283).

Щоб оцінити об'єктивно всі «вальори» цього воскреслого твору, треба освіжити в пам'яті його зміст.

Головний герой — 25-річний Степан Радченко — тип наскрізь **совєтський**, що має неабиякі заслуги перед большевицькою революцією: «він був підпасичем-приймаком (отже, пролетарський елемент!) потім просто хлопцем, далі повстанцем і наприкінці секре-

---

*) Назви обох наукових інстиутцій я наводжу в цій статті точнісінько так, як їх названо в наголовній сторінці до «Міста» В. Підмогильного видання 1954 р.

**) Див. совєтські журнали, а зокрема журнал «Критика» ч. 10 за 1931 р., де є стаття п. Г. Костюка під назвою «До проблеми творчої методи пролетарської літератури». Журнал «Критика» був органом ЦК КП(б)У. Іван Багряний, що був у курсі тогочасного літературного життя в підсовєтській Україні, називає цей журнал «донощицьким», — див. його статтю «Камо грядеші?» в «Українськім прометеї» ч. 4 за 27 січня 1955 р.»

тарем сільбюра спілки Робземлісу» (ст. 12). Він був активістом Сільбуду, місцевим марксистом, що виступав на селі з доповідями під диктат червоного московського окупанта, — отже, мав дуже цінний в той час «рев. і профстаж». Одним словом, Степан Радченко був «парень свой в доску». Щоправда, колись «в своїй повстанській кар'єрі, перед тим, як викинути червоний стяг, він тримав якийсь час прапор осінніх степів і небес», але цьому прапорові він, розуміється, зрадив і далі вже всім єством своїм сумлінно й віддано служив червоному окупантові: служив тілом, душею, пером і зброєю. І от цей Радченко, а по суті кажучи, справжнісінький Совєтченко, їде пароплавом з рідного села до Києва, щоб учитись. Разом з ним і з такою ж метою їде до Києва його односельчанка — синьоока дівчина Надійка. Розуміється, бравий Совєтченко везе з собою цілу купу довідок про свої незаперечні заслуги перед пролетарською революцією, про свій «рев і профстаж», та бездоганно-пролетарське походження. Усе це узяте плюс по-марксистському розроблена екзаменаційна тема «Змичка міста й села» робить відповідне враження: його приймають до інституту, ще й стипендію дають. А як же інакше?!? Адже, Степан Совєтченко «парень свой в доску»! Кому ж тоді й стипендію давати, як не совєтченкам?!?

Цей, щойно вилуплений з яйця студент і киянин мешкає на Подолі в родині крамаря Гнідого, обслуговуючи щодня його корів і двір протягом двох годин та користуючись за це теплим кутком у кухні, поживною стравою та... прихильністю пристаркуватої вже господині. Живе, як на ті часи, дуже добре, ще й стипендію одержує, але до інституту не вчащає. А навіщо? Із заздрощів до грошей та слави вирішує він бути совєтським письменником і пише своє перше оповідання **«Бритва»**, що стає в його уяві символом виборюваної влади: спочатку бритва належала офіцерові царської армії, але його вбито, і бритва опинилась у руках переможця — прихильника тимчасового уряду. «Від нього її здобув петлюрівець, поступившись нею незабаром червоному повстанцеві, що на мить впустив її перед денікінцем, але зразу ж забрав назад, уже **назавсігди, як законний власник»** (ст. 63, — підкреслення моє О. З.). Ідея твору Совєтченка аж надто прозора. Як бачите, Шановний читачу, з точки погляду московського червоного окупанта, це оповідання — чудове, і саме воно й протоптало Совєтченкові шлях до грошей і слави, але перший крок з цим оповіданням позначився маленькою, але дошкульною невдачею. Не довго думаючи, цей вихований на марксизмі сільбудовець компенсує себе за цю неприємність на літературному фронті приємністю на амурному фронті: він ґвалтує синьооку Надійку в хащах Царського саду. Зґвалтувавши, іде від неї геть, щоб більше її не знати: «Не я, так другий!» — цинічно підсумовує він (див. ст. 74). Йому вже остогидла і Надійка, і всі товариші, які з села походять; він, що не прослухав ще й пари лекцій в інституті, що не прожив ще в Києві й пари тижнів, — з відразою відсахнувся від села й селян. Довго лежав у нього лист від сільського товариша непрочитаним, а коли, нарешті, наш «герой» таки спромігся його так-сяк прочитати, то наслідки були ось які: він сам собі сказав, що більше **ніколи** до села не поїде. Ніколи! Прощай, село!

Герой «Міста» — це щось на зразок сонця, довкола якого крутяться всі інші — навмисне дуже маленькі й бліді люди (Левко, Борис, Максим, Яша, крамар Гнідий, старий учитель латинської

мови та кілька жінок без людського «я»), на тлі яких бравий Совєтченко має сприйматись, як велетень. Підмогильний подає читачеві матеріял свого твору виключно еґоцентрично, і читач не бачить ні села, ні міста, а лише самозакохану й себелюбну особу Совєтченка, яка, до речі кажучи, з основними своїми рисами дуже нагадує автора. Совєтченко, як і Підмогильний, залишається на все життя недоуком, здавши іспити лише... за перший курс, і властиве їм обом знання франц. мови не рятує становища. Совєтченко, як і Підмогильний, занехаявши освіту, стає на шлях совєтського письменника, продає окупантові свій талант і сумління українця. Пізніше Совєтченко, як і Підмогильний, працює в редакції одного з тогочасних совєтських журналів.

Герой «Міста» не думає над долею свого народу, — про це й натяку нема! Він просто шукач легкого хліба, і йому, як і багатьом совєтченкам, в совєтських умовах щастить. Сподобавшись професорові під час іспиту з української мови, він спритно це використовує, щоб здобути становище викладача — українізатора установ. На перші зароблені гроші купує новий костюм і, покинувши гостинне кубло Гнідих, оселяється в окремій кімнаті, щоб, занехаявши назавжди науку, віддатися писанню просовєтських творів і... розпусті. Творчість на користь окупанта і жіноче тіло, — ось дві напрямних його життя.

На цей раз його любовні шукання спиняються на безробітній дівчині Зосьці. Її минулим, її душею чи хоча б матеріяльним становищем, закоханий Совєтченко абсолютно не цікавиться. А навіщо? Адже, любов має бути «без черемхи», отже... Зосьчине тіло, — ось що йому потрібне, і він з одвертою настирливістю прагне його здобути, а здобувши, користується ним. «Без черемхи» все відбувається з доведеною до крайнього примітивізму простотою: реґулярні побачення в чужій кімнаті, коли господиня кімнати на роботі. Все в порядку! Наш Совєтченко задоволений і... пише. Муки творчости,- надхнення і занепад, переможний лет на крилах творчої фантазії і безсиле борсання в поросі буденщини, — усе це Підмогильний описує з таким захватом і таким знанням душі письменника, що читач мимоволі дістає переконання, що в особі героя «Міста» Підмогильний показує себе. І надаремне! Бо, зробивши з героя письменника, автор сам позбавляє його типовости: адже письменники, як правило, нараховуються одиницями, і «муки творчости», як такі, можуть бути цікавими лише для одиниць, а не для масового читача. Досягнення й перемоги письменника ніяк не можна розцінювати, **як типові** для селюка, що приїхав учитись і хоче «здобути місто», але не вчиться. Типовою тогочасною зброєю, що перемагала всі труднощі життя, були не здібності людини й не освіта, а так звані «ревзаслуги», пролетарське походження та партквиток. Тисячі неозброєних партквитками талановитих, здібних і освічених людей поневірялися в злиднях, а тисячі малописьменних бездар, що ледве могли розписатися, керували життям країни. Цю гірку правду Підмогильний спритно завуальовує постаттю Степана, який має і ревзаслуги, і талант письменника, але... саме завдяки цій останній рисі він **не може розцінюватись, як типовий представник молоді 20-х років.** Справді типовим є його недоуцтво, яке, розуміється, не заважає блискучим перемогам, бо ж у той час керували життям неуки з партквитками в кишенях.

Які ж оповідання пише Совєтченко, повертаючись додому після «безчеремхових» побачень із Зоською? О, всі вони наскрізь просякнуті совєтською ідеологією тих часів! «Ніде ще розстріли не відбувались так просто(!), ніколи ще трупи не лягали так покірно, як у творах Стефана Радченка» (стор. 136). До речі, щоб від імени «Степан» не тхнуло українським селом, цей «герой» після довгого роздумування переробив його на... «Стефан» Ви ж тільки подумайте, як це аристократично бринить в устах колишнього підпасича, який, приїхавши до міста вчитись, так і залишився до самої смерти недоуком.

Совєтченкові оповідання відразу попадають владі в смак і друкуються в журналах, а слідом за тим виходить і збірка. Совєтченко починає гроші колупати і в славу входити, — мета, в ім'я якої він рішив бути письменником, стає близькою і досяжною, якщо не зовсім ще досягненою. А тут якраз, завдяки чварам між літературними групами, спритному й завжди невтральному «Стефанові» щастить сісти на крісло секретаря впливового совєтського журналу.

Здавалося б, усе якнайкраще! Але... є незадоволення по іншій напрямній: рятуйте! Що робить? Совєтченкові вже набридла маленька й щупленька Зоська, і йому до зарізу потрібна інша коханка. І от, усвідомлюючи, що його почуття до Зоськи остаточно вичерпалось, «Стефан» під час останнього побачення «зворушливо» просить її бути його дружиною, разом з нею мріє «солодко» про подружнє життя та синка (дарма, що в душі він усе це висміває й ненавидить) і... рішуче пропонує проголосити про їхні заручини до відома знайомих на танц-вечірці, що має відбутись наступного дня. Зосьчина спрагла душа переповнюється щастям аж по самі вінця.

— «Обридла ти мені. Відчепись від мене, отщо!» — каже Стефан» Зосьці, прийшовши на танц-вечірку з великим запізненням і тут же на очах у всіх залицяється до балерини Ріти, яка тої ж таки ночі від'їзджає до Харкова...

А тим часом гарна платня на посаді настільки покращила матеріяльне становище спритного «Стефана», що він з приємністю покидає лекції української мови по установах. Навіщо вони йому?!? «Правду сказати, вони вже давно надокучили йому, обернулись у голий заробіток без будьякого помітного задоволення». (ст. — 212). Совєтченко ніколи не був ідейним українізатором, він був лише ремісником-заробітчанином, і саме тому так легко покинув цей легкий хліб, коли знайшовся ще легший. А тут іще й півтори тисячі за сценарій прислали! Непогано *) платила червона Москва за продані їй сумління українця й талант письменника! Тепер бравому Совєтченкові не ставало тільки розкішного мешкання і, розуміється, жіночого тіла. По старій звичці... самі ноги понесли його до Зосьчиних дверей. Він питає Зоську.

— Чи-ба! Та вона ж отруїлась! (ст. — 253) — таку відповідь дає йому жінка, що відчинила двері.

Отже, нема Зоськи! Але не довго «сумував» наш Дон Жуан та й не дуже, бо... «сумуючи», він з чисто міщанським «шиком»

*) В часи НЕП-у, коли відбувається дія повісти «Місто», півтори тисячі дорівнювали (приблизно) 1½-річній платні рядового службовця.

влаштовувався в новій розкішній кімнаті, за яку заплатив дорого, але яка віддячувала йому чарівною панорамою на Київ, що відкривалася з її вікон. Та й містилась ця кімната не денебудь, а в... Липках. А кожний киянин знає, що Липки — це мальовничий нагірний район Києва, де за царя мешкали аристократи, а з приходом совєтів там угніздилася ЧК зі слідчою в'язницею, а в будинках аристократів оселилися чекісти й комуністи. Це вам не будь-що мати розкішну кімнату та ще й у Липках!

«Сумуючи» за Зоською, «Стефан» несамовито шукав іншої: несподівана зустріч з односельчанином Левком викликала спогади про село, про Надійку, і... гм... а чому цією «іншою» не могла б бути Надійка?!? То не має жодного значення, що вона замужем, бо «свідомість виключного права на цю дівчину... його ніколи не покидала». (ст. 275). І ось наш Дон Жуан — під дверима Надійчиного мешкання, але... і тут невдача: струнка постать синьоокої Надійки спотворена вагітністю! А з точки погляду проповідуваної в той час «моралі» дітонародження й вагітність, подружнє життя й подружня вірність висміювались і розцінювались, як міщанство.

— «Думає, як чоловік у неї, так вона — цяця!..... Пузата міщанка!» (ст. 278). Так думав і так шепотів сам до себе кілька разів роз-нервований представник тогочасної совєтської «еліти» — типовий недоук «Стефан», опинившись на сходах після невдалої візити.

Буває ж таке невезіння: одна отруїлась, а друга — вагітна! Невдоволений Дон Жуан кружляв вулицями Києва, нудьгуючи, шукаючи, лютуючи, і раптом... о, щастя, о, радість! Прямо назустріч йому плили жіночі очі, «і він пізнав їх відразу, він кинувся до них, як на рятунковий вогонь маяка» (ст. 279). Очі належали тій самій балерині Ріті, до якої він залицявся на танц-вечірці. Ріта на цей раз залишиться в Києві до самої осени, заперечень з її боку не передбачається жодних, отже, — все в порядку! Нарешті! Нарешті! Таки пощастило передовому хлопцеві зустріти передову дівчину! «В мороку присінок . . . він цілував її палко й запитливо, вимагливо, нестримно...» (ст. 281).

Совєтченко йшов додому, «буяючи радістю знайдення . . . Земля, здавалося, пливла йому під ногами оксамитовим килимом, і дахи будинків вітали його, як велетенські капелюхи» (ст. 281). Опинившись у своїй розкішній кімнаті (в Липках!) і розчинивши вікна нарозтіж, щасливий Совєтченко побачив місто, яке «**покірно** (підкреслення моє. О. З.) лежало внизу хвилястими брилами скель.... Він завмер... і раптом широким рухом зронив униз зачудований поцілунок. Тоді, в тиші лямпи над столом, писав свою повість про людей». (ст. 281).

На цьому й кінчається цей наскрізь аморальний твір. Слово «покірно», мною підкреслене, вжито не випадково: воно має переконати читача в тому, що герой таки переміг, таки здобув місто. Так, очевидно, думав Підмогильний, так думає автор післямови — марксист Г. Костюк і так, напевно, думають УВАН у США та НТШ в Америці, що є видавцями цього твору на еміграції, та рекомендують його **«не тільки як цікавий для читача роман, але й як важливий документ доби»** (див. передмову). Але не так думає наш масовий читач, бо, хоч і небагато ще минуло часу з моменту появи цього твору на еміграційному книжковому ринку, але багато вже було голосів у нашій пресі про аморальність і шкідливість твору та ціл-

ковиту непереконливість перемоги героя, який нібито «здобув місто». Долучаючи до цих голосів ще й свій голос, я спробую на прикладах доказати Вам, Шановний Читачу, що повість (а не роман) «Місто» **не є документом доби, а є кривим дзеркалом II.** Рівнобіжно з цим я рішуче заперечуватиму ту «притаманну великим людям **«гостроту зору»,** якою нагороджує Підмогильного критик-марксист Г. Костюк, і якої нібито «не могла йому простити партія, що воліла «засліплених» і «підсліпуватих» (ст. 293).

Якби твір цей справді був документом доби (та ще й важливим!), якби авторові його була притаманна та особлива «гострота зору», то, очевидно, він бачив би явища, які характеризують ту добу, і відбив би їх на сторінках свого твору. Гострота зору, притаманна велетням людського духа, бачить усе, — навіть і те, чого не зауважують тисячі людей зі здоровими очима. Чи ж не так?

А ось що каже на цю тему критик-марксист Г. Костюк у своїй післямові: «Підмогильний старанно зафіксував усе: чарівне й огидне, здорове й гниле, моральне й аморальне в житті нашої славної тоді ще «позаштатної» столиці».

Як бачите, Шановний Читачу, і п. Г. Костюк, і я **однаково** розуміємо тяму «гостроти зору», і розбіжність між нами полягає лише в тому, що п. Г. Костюк вважає Підмогильного виключно гострозорим, а я, після уважного прочитання його «великого роману», вражена сліпотою автора. Щоб не бути голословною, покажу Вам кількома прикладами, **чого не бачив** у «місті» (та ще й такому, як Київ!) «гострозорий» автор «Міста».

В повісті Підмогильного «Місто» не раз показані вулиці міста: рух, трамваї, авта, візники, вітрини з одягом, тістечками, парфумерією, книжками та натовп людей, на тлі яких «Стефан» бачить передусім жінок, уявно їх роздягаючи і хвилюючись. Але ні разу, навіть і на мить, не бачить він безпритульних дітей, які саме в 20-х роках тисячами сновигали по вулицях усіх міст УССР. І це вже не «засліпленість» і не «підсліпуватість», а справжня сліпота, яку, очевидно, позитивно оцінювала керована з Кремлю партія, коли посилала Підмогильного і до Берліну, і до Парижу, і до Праги, — і то саме після виходу в світ «роману» «Місто».

Хто з підсовєтських українців не пам'ятає замурзаних, обідраних і босих хлопчиків, що саме в 20-х роках і до середини 30-х заповнювали базари й вулиці міст УССР, відчайдушно шукаючи порятунку від голодної, а зимою ще й від холодної смерти?!? Безпритульність — незабутнє соціяльне явище. Це було щось на зразок держави в державі, бо, завдяки своїй внутрішній організованості, ці сироти тримали владу й суспільство під впливом своїх власних, — неписаних, але незламних законів: горе Вам, якщо Ви віддали безпритульного в руки міліції! Ніж під ребро був за це забезпечений! «Не руш безпритульного, якщо сам жити хочеш!» Ці замурзані робінзони артистично «чистили» кишені, виривали з рук портфелі, гаманці, торбинки, пакунки й зникали блискавично, показавши потерпілому лише чорні від бруду п'яти босих ніг. Вони були тут, вони були там, вони були всюди, вони були скрізь, куди б Ви тільки не глянули, і лише «гострозорий» автор «Міста» не бачив їх на вулицях міста! Адже саме свіжій людині, яка, як Степан Радченко, щойно приїхала з села до міста, явище дитячої безпритульности мусіло б кинутись в очі! Адже саме він (гострозорий, як і його автор)

мусів би бачити, що ці сироти в масі своїй платили совєтському урядові та компартії такою жагучою ненавистю, на яку вони й справді заслуговують та й не тільки від безпритульних.

Щоправда, є в «романі» згадка про льотерію для безпритульних у фойє театру, де Степан раз-у-раз витягає порожні квитки, а Зоська, вигравши соску, дарує її Степанові. Враження від цієї льотерії таке, немов би безпритульні сироти існують в абстрактній ідеї або в буржуазних країнах, **а не тут** — біля стін цього ж таки самого театру, на всіх вулицях цього ж таки самого міста, та й усіх інших міст УССР.

У післямові п. Г. Костюк твердить, що компартія не могла простити Підмогильному «гостроти зору»; а мені так здається, що саме за сліпоту (і то не справжню, а на замовлення!) компартія йому славу співала: не даремно ж бо «Місто» фіґурувало в списках рекомендованої аґітпропами літератури! Не дарма саме Підмогильного за кордон відряджували! А що пізніше на Соловки відрядили, — то вже така совєтська діялектика, і тут нічого не вдієш: разом зі зміною курсу політики, завжди летять на смітник голови й твори вчорашніх духових льокаїв, що були рупорами попереднього курсу. Так було і так є досі під совєтами. Свіжий приклад — Берія.

Чи бажаєте, Шановний Читачу, ще прикладів? Прошу. Я можу навести їх багато.

Зоська — безробітна й живе з батьками в одній кімнаті. Здавалося б, це чудова нагода для обдарованого гостротою зору письменника показати безробіття, як соціяльне лихо 20-х років. Адже тоді кількість безробітних у Києві вимірювалась тисячами, і кожна спілка провадила їх облік, а київська біржа праці була завжди фортецею в стані облоги: безнадійно-довгі «хвости» крутилися в брудній заплюованій залі, прагнучи до кожного «віконця», як до мети.

Мізерним і жалюгідно-вбогим було життя дрібного службовця, що заробляв 50-70 карб. місячно та ще й мав у складі своєї родини одного-двох безробітних. За $1^1/_2$ карб. денно родина з трьох осіб могла харчуватися лише надголодь, одягаючись, як правило, в перефарбовані й перелицьовані недоноски. О, якби «Стефан» хоч раз переступив поріг кімнати, де мешкала Зоська з батьками, то він, напевно, дарував би їй не пахощі «льоріґан», а щось інше. Тою фляшечкою «льоріґан» за 15 карб. Підмогильний робить враження, ніби безробітній Зосьці, крім паризьких пахощів, не бракує нічого. Все в неї є! Зоська нічогісінько про свої злидні не розказує, а «Стефан» не питає. Він навіть не дбає про те, щоб якось улаштувати свою подругу на роботу. Тягар становища безробітної неначебто й не давить за Зосьчині худенькі плечі! Все шито-крито! Ось так Підмогильний показав іще один приклад виключної «гостроти зору»: його герой спромігся і безробітну кохати, і безробіття, як соціяльного лиха не бачити. А навіщо показувати мізерію, злидні, безнадію й недохарчованість?!? Ще хтось подумає, що під совєтами зле живеться! І саме тому, буваючи раз-у-раз у натовпі киян, Степан бачив лише гарно вдягнених жінок, «поширюючи голизну рук і плечей, відчуваючи насолодну пружистість ніг у тонких панчохах», і це до такої міри **засліплювало** його, що він не зауважував сірої вбогости натовпу, який служив для тих красунь лише тлом. А чейже наявність безробітних і безпритульних гаптувала вулиці Києва чорною ниткою розпачу! Не бачити тої нитки розпачу — ось мис-

тецтво совєтського письменника! Вихваляти сліпоту (на замовлення!), називаючи її «гостротою зору» — ось мистецтво совєтського критика!

Працюючи в КУБУЧ-і*), Степан мав би зауважити, що і КУБУЧ, і студентський гуртожиток містяться в... Михайлівському манастирі, але про це в романі — ні слова. А навіщо? Ще може хтось подумати, ніби під совєтами переслідували монахів і священиків!

«Долой, долой монахов,
равінов і попов!
Ми новий мір построім,
построім мір іной!»

Ця пісня раз-у-раз досягала кожного, хто минав величаві будівлі Золотоверхого Михайлівського манастиря. Але Совєтченко її «не чув», дарма, що зміст її — то була «лінія» совєтського уряду в справах релігії та церкви.

В 20-тих роках червона Москва руйнувала стихійний спротив українського народу й національну єдність його по двох основних напрямках: віри й родини. Червоні щупальці винищування цих двох фортець українського духа простягалися від московського Кремлю до столиць усіх «республік», до більших і менших міст, а вже від цих останніх розгалужувалися по містечках і селах. До виконання цієї директиви Москви були покликані «тисячі Аґлай у спідницях та штанях», і Підмогильний-Радченко був одною з тих Аґлай, — можливо, навіть спритнішою від інших. Руйнування віри й родини провадилися так, ніби Москва тут абсолютно ні до чого, ніби це робітничо-селянські маси самі не хочуть церков, ніби сам народ не вірить і не хоче більше визнавати буржуазної, застарілої родинної моралі. Саме в такім дусі й розв'язує цю проблему Підмогильний: на прикладі героя свого «роману» він наочно показує, що не місто вчить селюка розпусти, а навпаки — селюк, не прослухавши навіть і пари лекцій в інституті й не проживши навіть і пари тижнів у місті, уже сам дає містові першу практичну лекцію розпусти (зґвалтована Надійка). А слідом за цією першою лекцією пішли й наступні:

— «Ти швидко навчиш мене, божественний», — так каже йому Зоська (див. ст. 173). А скільки ще Зосьок навчить він у майбутньому!

На прикладі свого героя-селюка Підмогильний фальшиво демонструє перед читачем іще один дуже важливий показник тогочасного життя, а саме, ніби молодь села **вже не вірить** (дія відбувається в часи НЕП-у — десь у 1925-26 рр., бо «роман» закінчено 1927 р.).

— «Я боюсь, чи не стоїмо ми перед відродженням віри», — сказав поет Виговський.

— «Ну, ні, — обізвався Степан: — я скажу про себе — молодь зовсім нерелігійна». (ст. 178).

Отак словами героя бреше автор, обманюючи читацьку масу й показуючи тогочасну дійсність у кривому дзеркалі одержуваних

---

*) КУБУЧ — па-русскі бринить ось як «Комітет улучшенія бита учащіхся», а по-українському це значить: «Комітет покращування побуту студентів».

згори директив. Фактично ж він добре знав (і не міг не знати), що не тільки село, а навіть і місто **вірить**, відважно змагаючись за свою віру в нерівнім бою з окупантом. Герой «Міста» раз-у-раз ходить попри Софіївський Собор, що був у той час фортецею боротьби за віру, але він навіть і зовнішнього вигляду Софії не описує, тим більше «не бачить» він (гострозорий!) переповненого раз-у-раз храму. А навіщо? Ще хтось подумає, що в Совєтськім Союзі (та ще в Києві!) народ до церкви ходить! Часто згадуючи будинок опери, ні разу не згадує, що саме там відбувався тоді двобій за віру у вигляді відкритих виступів на теми: «Чи є Бог?», «Що таке релігія» тощо. По боці влади й безбожництва найбільше відзначалися на цих диспутах двоє: тріскучий мітинґовий промовець Канторов і дещо освіченіший за нього відомий в Києві марксист Віктор Іванов. По боці народу й віри теж відзначалися двоє: митрополит УАПЦ Василь Липківський та професор Володимир Чехівський (пізніше — підсудний на процесі СВУ). Президія, розуміється, завжди складалася з совєтченків, які всякими способами заваджали говорити захисникам віри, урізуючи їм реґлямент до кількох хвилин, раз-у-раз перериваючи їх і одверто (бо безкарно!) глузуючи з них. І все ж таки в переповненій по самі вінця залі опери моральна перемога, як правило, належала не Канторову і не Іванову. Особливим розмахом і «помпою» відзначалися заходи войовничих безбожників перед Різдвом і, зокрема, перед Великоднем. Тоді головними вулицями того самого міста, яке описує Підмогильний, дефілювали організовані «Союзом войовничих безбожників» антирелігійні демонстрації: на відкритих вантажних автах повільним маршем їхали вдягнені в потворні машкари «артисти», гра яких полягала в ганебному богохульстві й знущанні з ідеї та змісту даного Свята. Слідом за автами лявіною сунула юрба комуністів, комсомольців і активістів-совєтченків, вигукуючи дикими голосами соромницьких пісень та час від часу виконуючи бурхливі «аплодисменти» власним дотепам. Зміст тих «вистав» на автах, сенс тих вигуків, куплетів і дотепів був такий неперевершено гидкий, що переказувати їх не берусь. Усе це рухливе видовище прагнуло до храму св. Софії, як мети подорожі: там — напроти й довкола храму демонстранти отаборювалися (Великодної ночі на всю ніч), заваджаючи Богослужбі при повній підтримці влади. Весь Київ здригався від несамовитого реву войовничих безбожників», і лише «гострозорий» автор «Міста» нічого не бачив, не чув і не знав, дарма, що все це відбувалося саме в тих роках, коли відбувається дія його «роману».

З оглядів і рецензій видань СУМ-у:

Рідна оаза

Так можна назвати сумівський осередок ім. ген. Мирона Тарнавського в Пассейку, в Америці. Коли пильніше придивитися, поглянути на минуле й теперішнє цього осередку, на його кропітку, невсипущу працю, відчуєш свіжий подих справжньої оази, українського джерела серед широкої чужинної пустині. З тієї оази, з того джерела б'є ключем молоде українське життя, і кожний з молодих тягнеться туди спраглими грудьми вдихнути свіжого рідного повітря.

Зокрема ж таке враження викликають охайно, дбайливо й любовно видані циклостилеві зошити журналики-двомісячники осередку СУМА в Пассейку — «Сумівський Шлях», редаґований колеґією на чолі з відповідальним редактором Михайлом Яремком. Журналики містять у собі дописи з життя осередку звітового характеру, історичний календарець, постанови й резолюції та інші внутрішні матеріяли, які являють собою значущої ваги документально-хронікальну вартість. Але тематичний засяг «Сумівського Шляху» не обмежується лише на матеріялах організаційного та хронікального значення — в ньому містяться статті, огляди, нариси загального характеру, історичні розвідки та подекуди літературний матеріял, головно творчість початківців з кола самих сумівців. Усе це робить журналик різноманітним, цікавим і корисним.

Візьмімо, як приклад, перше-ліпше число «Сумівського Шляху», з переданого нам комплекту за 1954-55 роки. Ось перед нами третє число за останній квартал 1954 року (тоді ще журналик виходив щоквартально). Відкривається журналик статтею М. Шелеста «Покрова — свято Зброї». Вже самий епіграф до статті з «Іржавця» Т. Шевченка створює в читача високорелігійний та патріотичний настрій:

«Як мандрували день і ніч,
як покидали запорожці
Великий Луг і Матір Січ,
Взяли з собою Матір Божу
І більш нічого не взяли.
. . . . . .
У наметі поставили образ Пречистої
І крадькома молилися».

Свято Покрови — Свято Зброї — не нова, щорічна тема, і навіть досвідчені автори не раз задумуються над тим, як свіжіше, оригінальніше подати про те матеріял. Сумівський автор М. Шелест не застановлявся, мабуть, над вишуканістю «нового» в писанні своєї статті на цю тему. Він писав серцем і душею, чуттям великої любови до Правди Божої і Правди України, і тому в нього такі невимушені, такі свіжі і щирі слова:

«Хай же освячуються Покровою руки, що тримають меч. Хай земля наша родить нових велетнів духа, хай хлюпає наше Чорне

море, хай воскресають «Жовті Води», «Конотопи», щоб вороги наші дрижали, як дрижали колись перед Хмелем, Гонтою та Кривоносом. Наша перемога стане радістю Святої Покрови, бо наша радість є і Її радістю, наша Правда є Її Правда».

Інша стаття пера відповідального редактора журналика М. Яремка присвячена роковинам смерти Митрополита Андрея Шептицького, а третя — поляглим героям під Базаром. Ці обидві статті доповнюють своїм патріотичним насвітленням подій першу і таким чином усі три вони ставлять собою більш повний образ боротьби і страждань українського народу.

З хронікального матеріялу подана досить широка кореспонденція про життя українців у Пассейку і околиці (С. Сергієнка); в ній полемічно порушується питання взаємин сумівців із старшими українськими організаціями, зокрема з місцевим відділом УККА. М. Підгайний подає вістки з життя й діяльности Ліги Української Католицької Молоді, відділу УККА, ООЧСУ, про Народній Дім. Дві кореспонденції вміщені про третій всеамериканський маніфестаційний здвиг СУМА та про життя самого осередку СУМА в Пассейку. Весь цей перелік дописів ми подали для того, щоб показати читачеві, що журналик «Сумівський Шлях» друкує досить різноманітний матеріял, не обмежується лише на сумівському матеріялі.

Ще більшою заслугою редакційної колеґії та редактора М. Яремка треба вважати прямо таки небуденне явище для такого роду видання — це подання в ньому розділів гумору та свого роду «Культурної вікторини», що в розглядуваному числі має назву «Культурний запитник» (це, правда, звучить дещо протокольною мовою). В цій вікторині зустрічаємо такі запитання, як «Хто розрив могилу і розкидав кості Богдана Хмельницького?», «Коли і якими країнами Україна була визнана, як самостійна держава?», «Хто автор українського національного гимну?» і т. д. Запитання складені досить вдало і справді таки культурно, так, що сумівський читач дійсно може піднести свій культурний рівень, працюючи над розв'язкою тих запитань. «Веселий куток» та вірш М. Яремка доповнюють широкий та цікавий зміст розглядуваного числа «Сумівського Шляху». Відрадним фактом є те, що журнал останнім часом досить багато місця присвячує юнацтву СУМА. Не забувається й про таку важливу ділянку праці молоді, як спорт.

Звичайно, видання свого власного журналика не сталося само собою або лише завдяки кільком особам. Це заслуга і його читачів, і всієї Управи Осередку, і всіх сумівців. Так само всій спаяній і дружній сумівській молоді треба завдячувати добрі успіхи Осередку. Все ж варто відзначити окремі імена, які найбільше прислужилися розбудові сумівської клітини в далекому Пассейку, втриманню тієї нашої рідної оази, яка вливає в усю українську місцеву громаду свіжі сили і запал. Голова Осередку Михайло Яремко, Андрій Хитрак — секретар, Лука Пятничка — фінансовий референт, Теодор Садівник — спортовий референт, Михайло Озарук — культурно-освітній референт, Теодор Марщівський — референт суспільної опіки, Галина Карпук — референтка юнацтва, Ярослав і Ірина Петрик, Михайло Бриздин, Петро Шарий, Юрій Поченюк, Михайло Драчук і інші — це ті імена, з якими часто

можна зустрітися в журналику, в неперервній роботі з сумівцями, під час влаштування різних свят, прогулянок, імпрез тощо.

Сумівці Пассейку, як одна сім'я. Їхні старання, їхня праця не пропадає намарно. Вона дає плідні сліди. Доказом цього є розглядуваний нами журналик «Сумівський Шлях».

Варто лише побажати керівникам і членству Осередку СУМА в Пас ейку дальших успіхів у їхній кипучій, плодотворній і вельми корисній для української справи роботі! **ок**

—oOo—

Ворожа література:

П. Оленчин

Ґвалтівники дитячих душ

Впливу большевицької дитячої поетичної чи прозової літератури на дітей в Україні легковажити не можна. Дитина молодшого та навіть середнього віку сприймає все читане і сказане старшими, як правду, істину. Щойно в 15-17 роках приходить у неї критичне наставлення до навколишніх подій і оточення. Для яскравости цього твердження відступлю трохи від теми і зроблю невеликий екскурс у минуле свого дитинства.

Я в піонерському відпочинковому таборі. Наша виховниця, вчителька Шарая, кожної своєї розмови з нами говорить про комунізм. Малює його, як казкову дійсність. Нема на всій земній кулі ні однієї бідної людини. Немає жадного кордону — пасажир може першої-ліпшої хвилини сісти у м'який вагон Київського двірця і безконтрольно їхати до Нью-Йорку і назад. Поліції нема, суд нікого не судить. Немає самої держави. Люди працюють за спроможностями, одержують за потребами. Всяк живе, як у раю.

Хто з восьми-дванадцятирічних дітей не міг у те повірити й захопитися тим? Хто не міг повірити виховниці Шараї про Москву, з такою віртуозною брехнею розмальованою, коли ми, діти, тільки й жили ж чужим розумом, бо свого ще не мали? Щойно пізніше, коли мені було шістнадцять-сімнадцять років, я почав застановлятися над тим, чому заради того уявного комунізму в далекому майбутньому мої й чужі батьки повинні безжалісно переслідуватись, як «індуси» (індивідуальники, ті, що не хотіли йти до колгоспу) й «куркулі» тепер? Але діти мого віку на той час (це були роки НЕП-у), крім піонерської «виховниці» Шараї, мали змогу ще бачити й навіть самі ставити такі п'єси, як «Мені тринадцятий минало» за Шевченком, «Про що тирса шелестіла» «Сава Чалий», і інші. Але тепер, за сьогоднішніх часів, усе те зникло і дітям подається лише саме совєтське, большевицьке, московське, а коли історичне — зсовєтщене, збольшевизоване, змосковлене. І нічого українського, нічого людського, нічого Божого. Тому треба викривати кожний прояв вищезгаданого большевицького впливу на дітей.

Перед нами збірка віршів нового закарпатського поета Костя Дрока «Хочеш знати про Карпати», видавництва ЦК ЛКСМУ «Молодь», Київ 1954, що її нам удалося дістати щойно тепер. Цілий збірник — це свідоцтво злочинного ґвалтування дитячих душ, куди більшою мірою, ніж це робили колишні «виховники» й «виховниці» типу Шараї. Вся збірка написана так, щоби з малого читача відразу робити послушного раба Москви, аби з української дитини робити московську дитину, в розумінні її духовости, світогляду і світосприймання навколишніх явищ і речей. Збірка починається віршем «Москва моя»:

«Москва моя! Ясна столиця
Народів дружніх і племен(!).
Це над тобою промениться
Зоря у маєві знамен.
Немає меж моїй Вітчизні,
Й полями, де земля співа,
Доріг артерії залізні
До тебе сходяться, Москва.»

Другий за чергою вірш — теж про Москву, про «поїзд Чоп-Москва»; в третьому «стріли радо з Сталінграда тут ми славних піколярів»; у четвертому — «дружба зав'язалась поміж нас чудова: був Грицько із Харкова, Петрик — із Тамбова» і т. д. У кінцевому вірші силою притягається Москву до Карпат:

«З-за Карпат у столицю
Шлях далекий лежить.
Ми ж Москву-зоряницю(!)
Відчуваєм щомить.»

Тут же карпатським дітям шлють привіт «піонери із Пресні», а «рубінові зорі з Кремля» сяють уночі аж у... Карпати! Ранком діти слухають по радіо Москву, на столі лежить газета «Правда» з Москви. Усе від кінця й до початку — московське. Через те навіть ті віршики, де «немає Москви», всеодно смердять нею і немає тієї краси, того розгону, тієї теплоти, які законно мали б бути в віршах для дітей. Саме тому про яку-будь їх мистецьку вартість не доводиться говорити. Бо яка, до прикладу, могла б бути мистецька вартість поезії, в якій, скажімо, про будяки оспівувалося б, як про пахучі троянди? Це могла б бути гумореска, байка чи ще що там, але — не поезія. Тож не можна назвати поезією й згадану нами книжечку віршів Костя Дрока. Це — большевицька політична пропаґанда. З тим не меншою гостротою треба викривати всю її шкідливість і небезпеку.

Дещо з геральдики:

Іван Кравчук

Українські державно-національні емблеми

(Герб, прапор, національні барви та гимн)

I. Загальне поняття про гимн

Саме слово гимн походить з Греції й давно означало виключно обрядову, релігійну пісню в честь богів, героїв, незвичайної події тощо. Такі гимни в давнину були першою формою поезії. Їх знаходять ще задовго до християнства в таких книгах, як Біблія, книги Ведди *) та ін., як теж в індуських героїчних епосах.

В християнських часах, вже з самого початку, під час найбільшого переслідування Христової віри, почали появлятися гимни християнського змісту, які співали визнавці Христа в своїх катакомбах і в печерах.

В середньовіччі появляються бойові кличі й пісні, які можна б вважати за предтечі теперішніх національних гимнів. Але скільки вся тодішня духова творчість розвивалася під переможним впливом християнської церкви, а також приватне й суспільне життя були просякнуті релігійним змістом, так теж і згадані бойові кличі та пісні, які зогрівали тодішніх лицарів до важких боїв та змагань у військових лавах, найчастіше опиралися на тексті з Святого Письма й мали виключно релігійний характер. Так, наприклад, згадує наш літописець, що ще в 1111 році під час походу на половців «князь Володимир приставив попів своїх, щоб їхали наперед війська і співали тропарі та кондаки Чесного Хреста та на канон Святої Богородиці». Але вже до першої битви проти татар, що відбулася в 1224 р. над річкою Калкою, дружини українських князів виступили з церковною піснею: «С нами Бог, разумійте язици...» Польські війська, які разом з українськими й білоруськими відділами воювали під Ґрунвальдом з німецькими хрестоносцями Прусії у 1410 р., співали, йдучи до бою пісню «Боґу Родзіца Дзєвіца».

II. Національно-державний гимн

Під поняттям національно-державного гимну розуміємо поетичний за формою і змістом музичний твір високого пориву, написаний на честь того чи того народу, який звичайно висловлює загальну національну ідею.

Такі гимни на честь народу почали появлятися щойно в нові віки, коли щораз сильніше починає зростати почуття національно-державної єдности і неподільности та національної спільноти. Спочатку, мабуть, такий гимн появився в Голляндії (1570). Однак і ще сьогодні деякі народи не мають своїх окремих гимнів, а користуються або королівськими (Англія від 1743 р.) гимном або королівською піснею (Швеція від 1844 р.), а деякі користуються тільки бойово-маршовими піснями.

В той час, коли інші народи вже творили свої пісні державно-національного значення — гимни, Україна була поневолена й придушена так, що потім протягом довгих століть не мала змоги зама-

ніфестувати свій гимн. Поділені між двох імперіялістів — московських царів і австрійських цісарів, — українці змушені були співати й їхні гимни — «Боже, царя храні» й «Боже, буди покровитель цісарю й його краям». Щойно, коли прийшла так звана «весна народів» — 1848 рік, тоді народи Австрійської імперії відчули подих волі й замість цісарської пісні почали творити свої національні гимни чи співали відповідні патріотичні пісні національно-державного значення. І так, поляки визнали за свій національний гимн вже існуючу від 1797 р. пісню на народній мотив, т. зв. «мазурку Домбровського» — «Єще Польска не згінєвла»; чехи почали співати «Кде домов муй»; мадяри, які в той час загорілись самостійницьким повстанням, почали співати бойову пісню Шандора Петефі, якої переклад на українську мову звучить:

Вставай, піднімайся, мадяре,
Зове тебе вітчизна;
Нині або ніколи!
Рабами будемо або незалежними;
Оце питання — вибирайте!

Слід зазначити, що автор цієї пісні є слов'янського походження і справжнє його прізвище є Олександер Петрович.

Українці, не маючи ще в той час свого національного гимну ані окремої, загально визнаної для того пісні, співали те, що на їхню думку відповідало. На Всеслов'янському З'їзді, який відбувся в Празі, в червні 1848 р., українська група співала «Многая літа». В Західній Україні вже перед тим на всяких національних маніфестаціях і патріотичних зібраннях залюбки співали популярну тоді пісню «Дай нам, Боже, в добрий час», яку написав Юліян Добриловський (1760-1825 рр.). Крім того, всякі політичні збори й засідання, що ними найчастіше керували священики, починали молитвою «Пречистая Діво, мати руського краю», яку склали, мабуть, отці Василіяни Почаївського манастиря в 18 сторіччі.

Щодалі то пекучіше галицькі українці відчували потребу національного гимну. Тоді, — як це подає С. Шах у своїх спогадах «Львів — місто моєї молодости», — єпископ Григорій Яхимович, енергійний церковний і громадський діяч, який був на той час центральною постаттю різних патріотичних виявів і духовим провідником галицьких українців, звернувся з закликом до своїх співробітників, щоб вони подбали про гимн для Галицької Руси. По кількох днях зголосився у Владики Яхимовича молоденький священик о. Іван Гушалевич з своїм пацифістичним віршем:

«Мир вам, браття, всім приносим,
Мир великий, мир святий,
Мира в Бога всі днесь просим,
Чи великий чи малий...»

Автор вірша також скомпонував для нього мелодію.

Головна Руська Рада у Львові, як перша після 500-річної перерви державного самостійного буття політична організація галицьких українців, відразу таки в 1848 р. визнала вірш Гушалевича за національний гимн галицьких українців і про це оголосила в своєму органі «Галицька Зоря».

Карпатські українці, замість гимну, співали пісню О. Духновича (1803-1865). «Я русин був, єсьм і буду». Думка, висловлена в цій пісні,

свідчить також про національну гордість і невгнутість тієї галузки українського народу.

На Центральних і Східніх Українських Землях пророча сила вогненного слова правди Тараса Шевченка так потрясла й полонила українські уми та серця, що його «Заповіт» — «Як умру, то поховайте...» без окремого формального визнання, найдовше, навіть тоді, коли за нього переслідували, виконував ролю національного гимну. Навіть з приходом в Україну большевиків «Заповіт» не перестав бути українським гимном, хоч співали його потайки. Большевики на місце «Інтернаціоналу», який був офіційним большевицьким гимном для всіх і навіть поневолених Москвою країн, впровадили 15 березня 1944 р. т. зв. «гимн Совєтського Союзу». Україна дістала «свій» гимн, хоч з текстом, що його склали Павло Тичина й М. Бажан, ніяк не можна погодитися, бо це накинені українцям Москвою слова. Однак мелодія, скомпонована групою українських композиторів під керівництвом А. Лебединця, нагадує стиль Стеценка і повністю відповідає вимогам гимну.

Слова до справжнього українського гимну «Ще не вмерла Україна», що спочатку був надрукований як вірш у львівському часописі «Мета» у 1863 р. і то під прізвищем Т. Шевченка, написав Павло Чубинський (1839-1884). Чубинський був заслужений український діяч і етнограф, який за українську справу перебув на засланні в далекому Архангельську аж 8 років. Його вірш перевіз потайки з Києва до Львова Павлин Свєнціцький, який, як учасник невдалого польського повстання в 1863 р., виїхав до Галичини. Свєнціцький походив з польського роду, але був великим українофілом і мав для України заслуги на громадському й педагогічному відтинках, як учитель української мови, а також на літературному, де він виступав під псевдонімами Павло Свій, Лозинський і Стахурський.

Патріотичний текст і музичний ритм вірша «Ще не вмерла» так привернув до себе увагу, що вже того самого року галицький композитор Михайло Вербицький (1815-1870) скомпонував до нього музику. Хоч її вперше надруковано у львівському нотному співанику «Кобзар« аж 21 рік пізніше (1885), проте вже 1864 р. цю пісню співали в українському театрі у Львові, а в 1865 р. на Шевченківському святі в Перемишлі співали її на закінчення програми свята в характері національного гимну.

Туга за відповідним національним гимном в наставленої по-бойовому молоді, актуальний патріотичний текст і легко сприйнятлива мелодія сприяла дуже швидкому поширенню цієї давно очікуваної пісні. Вона швидко пробилася поза межі Західньої України і ставала соборною так, що 22. 3. 1918 р. Центральна Рада вже тільки формально затвердила її як гимн Української Держави. Мелодію за час її існування гармонізували різні українські композитори, проте в порівнянні з оригіналом Вербицького насьогодні значніших змін не помічається.

Крім офіційного гимну «Ще не вмерла Україна», в нас є ще деякі пісні, які співаються в характері гимну. Такою є бойово-революційна, динамічної сили пісня, яку написав і склав для неї мелодію

Іван Франко (1856-1916 рр.): «Не пора, не пора, не пора москалеві, ляхові служить...»

Цю пісню залюбки співали на ЗУЗ нарівні з національним гимном. За австрійської окупації польська адміністрація цю пісню переслідувала, а за польської окупації ЗУЗ вона була цілковито заборонена. Не зважаючи на те, вона лунала скрізь, і не допомагали шикани поліції.

Пісню «Вкраїно-мати, кат сконав» до музики Стеценка співали нарівні з гимном на Центральних і Східніх Українських Землях під час революції і в час визвольних змагань.

Пісня-молитва за Україну «Боже, великий, єдиний» (слова Кониського, музика Лисенка), яку співають в українських церквах, також має характер національного гимну, але через свою складну мелодику вона не дуже надається до гимну. Тому часто замість неї співають «Боже великий, Творче всесильний». Цю останню співали також українські військові формації (наприклад, I Дивізія УНА), як молитву під час вечірньої зорі (апелю). Слід підкреслити, що згадані пісні-молитви безкарно можна було співати за польської окупації лише в церквах і то завдяки конкордату з Апостольською Столицею.

Крім того, в нас є ще гимни, складені на честь окремих установ, організацій тощо. Напр., гимн «Просвіти», кооперативний, СУМ-у, Пласту тощо. Хоч такі гимни є вужчого, окремого призначення, проте всі вони розкривають і висловлюють наші загально-національні прагнення на окремих відтинках розвитку й росту національного організму і як такі мають для нас відповідну ціну.

Гимн виконують різними засобами: інструментально або вокально. Співаючи гимн, ми маніфестуємо загальну національну ідею і разом з тим висловлюємо свою готовість навіть покласти за ту ідею життя. Тому гимн повинні співати на тому чи тому святі або маніфестації всі присутні члени національно-державної спільноти. Під час виконування гимну всі стоять і співають його в поставі на струнко, а чоловіки з відкритими головами. Лише військо, наприклад, при вечірній зорі, співає гимн з накритими головами.

Виконуючи національний гимн, треба якнайточніше і найвиразніше виголошувати його слова, акуратно виконувати мелодію і дбати про гармонійно-музичний і духово-чуттєвий порив, який відповідав би словам:

«Душу тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду...»

(Далі буде)

---

*) Ведда — це святі книги індусів, в яких є поміщені гимни, молитви, заклинання, обрядові формули й пояснення. Вони написані староіндуською мовою, т. зв. санскритом, яка сьогодні зберігалася в індусів, як мова церковних книг, науки й поезії.

Спорт:

Як бути добрим легкоатлетом

Американський легкоатлет і подвійний переможець на Олімпійських змаганнях, Боб Матіяс, роз'їжджає по світі й виголошує для молоді доповіді про спорт та про те, як можна стати добрим спортовцем, а навіть переможцем на міжнародніх змаганнях. Його вказівки здобуті власним досвідом. Матіяс став переможцем у десятибою на Олімпійських ігрищах у 1948 та в 1955 рр.

— Щоб стати переможцем, — говорить Боб, — на це треба витривалої праці й також таланту. Спортовець мусить вправляти свій дух і тіло. Головною засадою є: не мати ніколи почуття меншевартости в обличчі тих друзів, які є кращими спортовцями, ніж ви. Треба тільки вправляти і згодом осягнемо таку силу і таку зручність, як інші.

— Під час моєї першої маратонської перемоги, — оповідає далі Матіяс, — я був цілковито вичерпаний і вирішив більше не ставати до змагань. Але в 1952 р. я знову взяв участь у змаганнях, щоб боронити мою назву переможця.

Всі легкоатлети мусять бути добрими бігунами, — каже американський змагун. Та заки ми станемо добрими бігунами, треба нам навчитися добре ходити. При цьому тренуються м'язи ніг і розвивається техніка віддихання. Не треба швидко ходити, лише треба навчитися робити довгі кроки, правильно відривати від землі стопу та простягати пальці ніг. Хто правильно вміє ходити, той буде й добре бігати.

Звичайно кожний молодий спортовець починає від тренування бігу на сто метрів. При цьому є чотири фази, на які треба звертати пильну увагу: постава при старті, старт, сприт і фініш. Під час старту, при наказі «На місця», треба весь тягар тіла перекинути на коліно, яке дотикає землі. Через це ми не перепружуємо пальців рук, опертих об землю, але при наказі «Готово» треба зробити спочатку рух тілом вгору й наперед. Ці порухи є важкі, бо заходить ризик, що ми дістанемо сильніше продовження і з хвилиною бігу можемо спотикнутися.

Іншою методою є та, що при наказі »На місця» перекидаємо тягар тіла на пучки пальців і нахиляємо тулуб трохи наперед так, що він висувається около два з половиною сантиметри поза стартову лінію. При наказі «Увага» треба піднести трохи клуби, випростувати дещо тіло наперед, щоб протягнена нога могла мати таке положення, в якому найкраще й найсильніше можна нею буде відштовхнутися. Але при цьому ні в якому випадку не можна ту протягнену ногу обтяжувати тягарем тіла, а розкласти його на передню ногу й на пучки пальців. Голова має бути легко піднята так, щоб зором ми могли фіксувати точку віддалену на 1,50 до 3 метри на біжні. На наказ «Готово» треба сильно відідхнути й затримати віддих. При цьому ми можемо краще скупити себе й напружити м'язи, щоб врешті на наказ «Пішов» вистрілити на біжню, як куля. Але справді лише в простій лінії наперед, а ніколи дрібку догори! Очі мусять бути спрямовані на згаданий

пункт, тоді вони напевно потягнуть за собою тіло в потрібному напрямку і під потрібним кутом нахилення.

Ноги мусять працювати при старті так швидко, як тільки це можливе, але нормальними кроками. І взагалі при перших 15 метрах кроки не треба робити ні коротшими ні довшими. При цьому треба вважати також на працю рамен, але треба берегтися робити ними засильні рухи, бо вони можуть декого вивести з потрібної рівноваги. Треба пробувати нормально віддихати і тримати тіло легко похилене вперед. Не зважаючи на сильну участь в бігу колін, треба тримати висунену до бігу ногу як тільки можна ближче землі, при цьому належить вважати, що сустав стопи при ступанні повинен бути відпружений. Сильні порухи ніг і рук не повинні бути перенесені на все тіло. Воно мусить під час бігу знаходитися стосунково в спочинку.

Розуміється, що в різних бігах є різні фази, як от при бігах на далеку мету, щоб опісля тим швидше прискорити його на час фінішу.

Але при всіх легкоатлетичних змаганнях треба пам'ятати про одно: завжди мусить бути відповідна заправа нашого тіла. Її осягаємо постійним тренуванням. Деякі молоді спортовці гадають, що вони завжди є у формі і занедбують тренінґ. Це шкідлива думка, і вона не повинна в нас ніколи з'являтися. Вправляйтеся вже замолоду, вже в школі! Тоді прийде день, коли лавровий вінок переможця на Олімпійських ігрищах ляже на вашу голову й принесе славу не тільки вам, але й вашій країні та вашому народові.

——oOo——

Сумівські прапороносці на Здвизі СУМ-у Менчестері (Англія), 1955.

життя СУМ-у:

КОМУНІКАТ ПРЕЗИДІЇ КОНҐРЕСУ СУМ-у

5-ий Конґрес СУМ-у розпочав свою працю Богослуженням в обидвох українських церквах в дні 4 серпня.

В праці Конґресу брали участь делеґати 14-ти крайових організацій СУМ-у, заступаючи своїми мандатами понад 8.200 членів СУМ. В Конґресі особисту участь взяли умандатовані представники з Бельґії, Великобрітанії, США, Канади і Німеччини.

Працею Конґресу керувала Президія в складі: д-р М. Кушпета (Канада) — голова, друзі О. Коваль (Бельґія), В. Левицький (США). І. Крушельницький (Великобрітанія), — члени та друзі В. Євтушенко (США) і Я. Вільк (Канада) — секретарі.

Учасники 5-го Конґресу СУМ-у вибрали ділові комісії, заслухали звіти голови й членів уступаючого Центрального Комітету СУМ, Товариського Суду і Контрольної Комісії, як також доповнюючі звідомлення представників Крайових Комітетів.

Після обширної дискусії над заслуханими звітами, на внесок Контрольної Комісії Конґрес уділив абсолюторії і схвалив признання Контрольної Комісії уступаючому голові ЦК д. О. Калиникові за його працю в минулому.

Конґрес заслухав доповіді д. В. Леника п. н. «Проблеми Юного СУМ-у», програмову доповідь д. Б. Стебельського і звіти ділових комісій, затвердивши після цього новий статус найвищих керівних органів СУМ-у, бюджет і нові напрямні для дальшої діяльности СУМ-у.

В часі святкової сесії Конґресу, яка відбулася в суботу 6 серпня, Конґрес заслухав усні й письмові привітання від Владик обох українських Церков, Проводів і представників українських наукових, політичних, громадських і молодечих організацій та установ з усіх частин світу.

Порядком відкритого голосування Конґрес вибрав нові керівні органи СУМ:

До Головної Ради СУМ вибрано: проф. З. Саган (США) — президент, Б. Стебельський (Канада) — заст. президента, П. Бендина (США) — секретар. Членами Гол. Ради є всі діючі голови Крайових Комітетів СУМ-у.

До Центрального Комітету СУМ вибрано: І. Філь (Німеччина) — голова, О. Коваль (Бельґія), Я. Деременда (Великобрітанія), В. Леник (Німеччина) — заступники голови і референти для справ (по черзі): зовнішніх зв'язків, внутрішньої діяльности, Ю. СУМ-у. Генеральним секретарем ЦК вибрано І. Марченка (Німеччина).

До Центральної Контрольної Комісії вибрано: І. Крушельницький (Великобрітанія) — голова, П. Кізко, сотн. І. Галушка (Німеччина) — члени, Б. Кульчицький (Великобрітанія), Є. Гановський (Бельґія) — заст. членів.

До Центрального Товариства Суду вибрано: інж. В. Левицький (США) — голова, Г. Цебрій (США), В. Євтушенко (США) — члени, Поштар (США) і Фурда (США) — заст. членів.

Дотеперішній голова Центрального Комітету СУМ-у д. Олекса Калиник відмовився кандидувати на голову ЦК СУМ-у, натомість погодився

прийняти функцію редактора «Аванґарду».

Конґрес схвалив програмові постанови і резолюції, в яких підкреслено потребу розбудови Ю. СУМ-у, як ґарантії розбудови СУМ-у, потребу поширення і виповнення конкретним змістом щоденної праці сумівців, потребу систематичного навчання і виховання кадрів СУМ-у.

5-ий Конґрес СУМ-у заявив нерозривну духову єдність членів СУМ-у з українським народом у московському ярмі, особливо протестуючи проти духового і фізичного нищення московсько-большевицькими імперіялістами української молоді в Україні, що виривають з її душі тисячолітні надбання української християнської культури та насильно вивозять на рабську працю в пустинях Казахстану і Сибіру.

Конґрес вшанував пам'ять основоположників СВУ-СУМ-у, які 30 років тому дали початок нашому рухові і пізніше впали жертвою московського терору.

Учасники 5-го Конґресу СУМ-у вітають Ієрархії обидвох українських Церков, український народ в Україні і на еміґрації, особливо наших героїчних борців в рядах революційних формацій ОУН-УПА-УГВР, всі українські політичні, наукові, громадські і молодечі виховні організації, які стоять на національно-самостійницьких позиціях.

Конґрес закінчено вранці, в неділю 7 серпня 1955 р., вичерпавши всі точки програми.

На закінчення Конґресу відбувся Здвиг СУМ-у в Канаді в сполученні з 6-ою Зустріччю Українців США і Канади, в яких учасники Конґресу взяли активну участь.

Президія Конґресу

Відділ ЮСУМ-у «Львів» в Амберзі (Німеччина) 1955 р.

Юнацтво СУМ-у при осередку ім. М. Павлушкова в Чікаґо, в літньому таборі «Хортиця», 1955 р.

РЕЗОЛЮЦІЇ V-го КОНҐРЕСУ СУМ-у

Українська молодь на чужині, заступлена делеґатами на 5-му Конґресі СУМ, клонить голови перед героїчним українським народом в Україні, що приймає найбільший і безпосередній удар боротьби з московським окупантом.

Українська молодь на чужині пересилає синівський поклін українським Церквам, що переслідувані, діють в підпіллі.

5-ий Конґрес СУМ палко вітає українську молодь в Україні, що своїми масами безпосередньо доповнює революційний фронт ОУН-УПА-УГВР.

Зокрема вітає представників українських Церков, українські організації та установи і українські молодечі організації на чужині.

Рівночасно українська молодь на чужині, заступлена 5-им Конґресом СУМ, апелює до християнського і вільного ще світу звернути увагу на переслідування українського народу московським окупантом в Україні і на просторах цілого СССР, українських Церков, а зокрема української молоді, яку цілево винищується під претекстом заселювання цілинних земель Казахстану і центральних земель Сибіру.

5-ий Конґрес СУМ стверджує духову єдність української молоді на чужині з українською молоддю на українських землях, що веде безупинну боротьбу за Українську Самостійну Державу.

Світоглядово СУМ стоїть на тих ідеалістичних підставах українського світосприймання, що ними висловлювалась українська нація в часі її найвищого розвитку. Із традицій минулого СУМ, поєднуючи сучасну героїку покоління визвольних змагань, формує нове покоління,

горде минулим своєї Батьківщини і свідоме своїх власних шляхів, шляхів своєї нації.

Український націоналізм СУМ уважає ідеологією, яка єдина дає зброю дії українській молоді.

«Бог і Батьківщина» є символом ідеології сумівця. Тільки українська держава забезпечить українську людину розвиватися, рости і творити. Тому держава є безкомпромісовим постулятом СУМ-у і молодь СУМ-у єднається лише з тими політичними організаціями, які не знають компромісів із ворогом і поневолювачем України.

Стоячи в рядах одного українського революційного фронту, СУМ не в'яже себе з ніякими політичними партіями.

Але, нав'язуючи до виховання, СУМ приймає ідеї тих реформаторів українського світогляду, що творять українську націю суб'єктом своєї дії і чинником рішальним про своє майбутнє.

Тому, виростаючи з ідеї Слова о Полку Ігореві, Шевченка, Лесі Українки, СУМ приймає Міхновського і Донцова, як своїх учителів, що дали підстави політичного думання сучасного українця.

Всередині — бувший упівець, друг Сергій Кислюк, який керує відділом Юнацва СУМ-у в Ст. Кетринс (Канада)

З ПОСТАНОВ V-го КОНҐРЕСУ СУМ-у

5-ий світовий Конґрес СУМ, стверджуючи, що Спілка Української Молоді стала однією з чисельно найбільших і ідейно найміцніших українських молодечих організацій і найжертовніше виконує службу Україні, доручає Центральним органам в майбутньому особливу увагу звернути на слідуюче:

Вдержувати гармонійну і ділову співпрацю між керівними чинниками в поодиноких країнах існування СУМ.

Змагати до охоплення якнайбільшого числа української молоді організаційними рямками СУМ і змагати до збільшення організаційної мережі СУМ-у.

Затіснити живий зв'язок між керівними і низовими клітинами СУМ.

Виповнити вглиб і вширину нашу діяльність конкретним змістом, придержуючись Програми і Статуту СУМ-у.

Для успішности переведення в життя нашої програми творити гуртки, в яких повинна відбуватися систематична наука і праця. Зокрема особливо наголосити вишкіл членів СУМ в ділянках: культурно-освітній, керівників-виховників, ідеологічно-світоглядовій і практичної політичної діяльности.

Втримувати українську молодь в нерозривному духовому зв'язку з Рідним Краєм — Україною, зберігати її тут на чужині від денаціоналізації і раптовного процесу асиміляції. Робити це різними засобами, а особливо шляхом пізнання і вивчення наших духових цінностей та відтворення і плекання у щоденному житті наших славних українських традицій.

Постійно інформувати нашу молодь про боротьбу нашого народу за своє національне і соціяльне визволення з-під московського гніту і про стан на Україні.

Дбати, щоб члени СУМ-у постійно працювали над підвищенням свого загального освітнього і культурного рівня і дбати про фаховий вишкіл. Для цієї мети користуватися допомогою всіх українських навчальних установ на еміґрації.

Справу Ю. СУМ-у уважати найважливішою в нашій теперішній діяльності, забезпечуючи цим майбутність СУМ-у, а тому:

Вишколювати майбутніх виховників і керівників Ю.СУМ-у та дбати про відповідні посібники для них.

Виробити структуру, програму і методу праці в Ю. СУМ-і з допомогою окремої комісії для справ Ю. СУМ-у.

Усталити однострій Ю. СУМ-у, що був би найбільш відповідний для всіх крайових частин СУМ-у.

Подбати про окремі видання для членів Ю. СУМ-у.

Довести остаточно до поєднання журналів «Крила» і «Аванґарду», вміщати тільки такі матеріяли, які б відбивали дух молодечої організації, ні в якому разі не допускаючи до ідеологічних, програмових і інших помилок, як це постійно траплялося в минулому.

Довести негайно до централізації видання книжок під фірмою СУМ, узгідненням з Крайовими Комітетами.

Видавати тільки такі книжки і брошури, що будуть допоміжні і необхідні в ході виховної праці СУМ.

Видавництво СУМ-у зробити самовистарчальним і базованим на окремому фонді.

Довести до точного і систематичного виконування всіма членами СУМ-у своїх фінансових зобов'язань.

Дотримуватись точного і своєчасного розчислення між ЦК і всіма Крайовими Комітетами СУМ-у, згідно затвердженого Конґресом бюджету.

Нав'язувати і втримувати тісний контакт і співпрацю з українськими національними, церковними і світськими установами і організаціями, зокрема з організаціями української молоді.

Нав'язати зв'язок з чужинецькими молодечими організаціями, які є співзвучні нашим програ-

мовим і ідеологічним засадам, та інформувати їх про нашу визвольну боротьбу і діяльність на чужині.

Продовжувати видавати і поліпшити змістом і формою наш інформаційний бюлетень чужою мовою.

Відновити, поширити і зміцнити діяльність жіноцтва в СУМ-і, застосовуючи новий підхід і нові методи, щоб СУМ вкоротці не перетворився в виключну організацію чоловіків.

В парі з духовим вихованням і ростом членів СУМ повинно йти і фізичне виховання, плекання таких родів спорту, що одночасно підготовляли б членів СУМ до прийдешньої фізичної боротьби з ворогом України.

Особливу увагу присвятити справі тіловиховання в Ю.СУМ-і.

Парада сумівських колон на Здвизі СУМ-у біля Ню-Йорку у вересні 1955 р. Напереді — активний сумівський діяч, інж. Олекса Кейс.

Футбольна команда «Крила» при осередку СУМ-у ім. М. Павлушкова в Чікаґо (США).

Будинок, сумівська оселя, що його купив прапороносний осередок СУМ-у ім. М. Павлушкова в Чікаґо (США) весною 1955 р. за 76 тисяч долярів.

VI З'ЇЗД СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В НІМЕЧЧИНІ

Вже шостий раз сумівці в Німеччині мають змогу перевірити висліди із своєї проробленої праці з часу відновлення Спілки Української Молоді на чужині до VI. Крайового З'їзду, який відбувся 30. X. 1955.

VI. Крайовий З'їзд був попереджений (29. 10. 1955) Конференцією референтів ЮСУМ-у в Німеччині, яку відкрив і вів І. Шуб, керівник ЮСУМ-у при Крайовому Комітеті.

Відкриваючи Конференцію, І. Шуб привітав керівників, делеґатів та гостей, як також пояснив, яке значення і завдання має Конференція референтів ЮСУМ-у. Після того почалось звітування керівників ЮСУМ-у в Німеччині; висловами і обговоренням актуальних справ вони дали поштовх до більш систематичнішої праці на полі ЮСУМ-у в Німеччині. До того багато матеріялу і порад на майбутнє вніс запрошений на Конференцію багаторічний і досвідчений керівник, колишній голова ПК СУМ-у О. Калиник, який досить широко інформував про форми і методи діяльности ЮСУМ-у в США і Канаді.

Наступного дня по Конференції керівників ЮСУМ-у делеґати З'їзду і делеґати Конференції вислухали Служби Божої, що були відправлені в обох українських церквах.

VI. Крайовий З'їзд почався по полудні в неділю, 30. X., що його відкрив голова Крайового Комітету в Німеччині І. Марченко, вітаючи делеґатів, сумівців та гостей.

В привітах, які наспіли від УВУ, ЦПУЕН, Братства кол. вояків УПА, Пласту, КК СУМ-у в Бельґії, КК СУМ-у в Австрії і усно через О. Калиника від СВУ, стверджено, що Спілка Української Молоді протягом свого існування на еміґрації дала багато доказів великої позитивної ролі у вихованні української молоді.

Вислухавши привітів та вибравши комісії, З'їзд покликав до звітування керівні органи Крайового Комітету. Першим звітував голова І. Марченко.

В організаційній ділянці працював не лише сам референт, а весь Крайовий Комітет, і тому саме тут зроблено багато праці. Проваджено наради з провідним активом СУМ-у по осередках; виголошувано реферати для членства; відбувались зустрічі з батьками юних сумівців; проведено наради з учителями Українських Суботніх Шкіл; відбуто ряд зустрічей з юнацтвом СУМ-у.

На сьогодні є 239 старших членів СУМ-у в Німеччині в сімнадцятьох осередках і 259 — юних сумівців в п'ятнадцятьох відділах ЮСУМ-у.

Далі на з'їзді заслухано звіт референтури ЮСУМ-у, в якому подано важливі проблеми, зокрема щодо форм виховання Юного СУМ-у в Німеччині та виховання кадрів виховників.

Після звітів розвинулась жвава дискусія, в якій брали участь майже всі учасники З'їзду. Це вказувало на те, що кожному сумівцеві лежить на серці добро української молоді.

На внесок голови Контрольної Комісії З'їзд уділив абсолюторію уступаючим органам Крайового Комітету та обрав нові керівні органи. Новий Крайовий Комі-

тет обрано в такому складі: голова — **Я. Петрух,** заступник і фінансово-господарський референт — **С. Новицький,** секретар і організаційний референт — **Т. Воляник,** культурно-освітній референт — **В. Матвієйко,** керівник Юного СУМ-у — **І. Щур,** референт суспільної опіки і видавництва — **А. Молин,** члени заступники — **М. Залізняк** і **П. Вінтонів.**

До Контрольної Комісії ввійшли: голова — **І. Марченко,** заступники — **С. Волянюк** і **С. Демчур.**

До Товариського Суду ввійшли: голова — **І. Рачинський,** заступники — **В. Траченко** і **Д. Гіча.**

В резолюціях, схвалених на З'їзді, зазначується, що VI. Крайовий З'їзд СУМ-у в Німеччині пересилає палкий привіт борцям-революціонерам визвольних змагань в Україні та всьому українському народові, ієрархам обох Українських Церков, ЦК СУМ-ові, Головній Управі СУМА, Крайовим Комітетам, Осередкам СУМ-у, всім сумівцям в Европі і за океаном, усім українським установам та всій українській молоді.

VI. Крайовий З'їзд відзначає дату 30-ліття заснування і 25-ліття процесу СВУ-СУМ-у в Україні з найбільшою пошаною до своїх попередників, які своєю боротьбою проти московського окупанта вписали світлі сторінки в історії української нації.

Я. П.

СУМ В БЕЛЬҐІЇ ПЕРЕД СВОЇМИ ДАЛЬШИМИ ЗАВДАННЯМИ

Конференція голів КО, культурно-освітніх керівників і керівників ЮСУМ-у, що відбулась в неділю 23. 10. 55 в Брюсселі, дала нагоду для проведення підсумків праці за півріччя і намітити завдання на найближчий час. На Конференції було за-

Юнацтво СУМ-у в одностроях на дозвіллі (Зваборґ, Бельґія).

ступлених 10 осередків на всіх 13. Відкриваючи наради, голова КК СУМ-у О. Коваль з'ясував ціль Конференції та вказав на прояви деморалізації серед молоді, послаблення карности в сумівських рядах і на потребу протизаходів на того рода явища.

З черги представники осередків звітували з проробленої праці на місцях та про організаційний стан осередків.

Голова КК СУМ-у, як делеґат на V. Конґрес СУМ в Торонто, поділився з присутніми відомостями з перебігу Конґресу і прийнятих на ньому рішень. Зокрема передав численні привіти від колишніх сумівців з Бельґії, що тепер перебувають в Канаді. Вони в своїй більшості включилися в сумівську працю на нових місцях. В розмові з ними виявилось, що вони всі зберігають дуже гарні спомини з сумівської праці в Бельґії і тому гаряче вітають своїх друзів, що остались на старих місцях.

З рамени КК промовляли на Конференції дд. М. Когут в справах ЮСУМ-у, Г. Ощипко про культурно-освітню працю, І. Левицький про заходи для покращання організаційного стану СУМ-у, а Е. Гановський про наладнання господарсько-фінансової ділянки.

По широкій виміні думок в дискусії прийнято ряд рішень для зміцнення дисципліни серед сумівців, підвищення морального стану молоді в загальному, збільшення карности КО супроти КК, підшукання кандидатів на виховників ЮСУМ-у і їх вишкіл, розбудова клітин ЮСУМ-у, покращання рівня загальнонаціональних імпрез, поглиблення студій українознавства, закінчення іспитів першого ступеня, доповнення бібліотек новими книжками і поширення сумівського журналу «Аванґард».

Конференція пройшла в дуже діловій атмосфері і поставила в повній ширині питання посиленої сумівської праці на всіх ділянках.

—oOo—

Короткі вісті

Керівник «СУМ-Фільм», друг В. Коваль, виготовив хронікальний фільм з діяльности СУМ-у та життя українців Америки. Цей фільм вже в листопаді висвітлюється по осередках СУМ-у Америки.

*

В днях 17 і 18 грудня 1955 р. в Ню-Йорку скликано Пленум Головної Управи та голів осередків СУМ-у Америки.

*

Осередок СУМ-у ім. ген. Мирона Тернавського в Пасейку (США) в грудні місяці 1955 р. переслав 8 пакунків з харчами і одежею на адресу О. Калиника для допомоги потребуючим сумівцям і співробітникам журналу «Аванґард».

Окремо переслано 7 пакунків для допомоги сумівцям в Австрії.

Тисячі громадян беруть участь у Здвизі СУМ-у в Менчестері, Англія, вересень, 1955 р.

Колони сумівців в Менчестері несуть вінок на могилу невідомого вояка.

НА ШЛЯХУ ДО ВЕЛИКОЇ МЕТИ

Українське громадянство м. Чікаґо (США) може з повним почуттям гордости дивитися на зростання і розиток української сумівської молоді, зорганізованої в Осередку ім. М. Павлушкова, спостерігаючи її високо ідейну, многогранну, жертвенну й патріотичну працю.

СУМА за короткий час свого існування своєю працею та питомою вагою вибилась на одно з провідних місць серед української громади. Бо тільки в жовтні 1949 р., заходом провідних членів СУМ-у, постав Осередок у північній частині Чікаґо — маючи в своїй початково організаційній стадії біля 50 членів. В той час зорганізовано хор, декляматорський і театральний гуртки, розгорнено працю, а з допливом еміґрації росли членські кадри.

Мала невигідна домівка, спільна з іншими організаціями, стала пекучою перешкодою в розгорнутій праці. Питання придбання нового більшого приміщення відповідно до вимог і потреб Осередку, стало перед сумівським активом у повній своїй ширині. Тому вже весною 1951 р. заходами управи придбано власний будинок за 14.500 дол., який досьогодні, завдяки жертвенності сумівської молоді та фаховому веденні фінансової референтури Осередку, є майже оплачений. З придбанням дому СУМА життя Осередку на всіх відтинках пішло новим руслом. Розгорнено вишкільну працю в ланках, дано ряд рефератів і гутірок з ділянки українознавства, зовнішньо-політичної проблематики і актуалій. Зорганізовано Відділ Юного СУМА, прикріпивши до нього певну кількість виховників, які систематично ведуть виховну працю. З тією самою метою відбувалися відправи виховників та вишкільно-відпочинкові юнацькі табори ЮСУМА в 1953, 54, та 55 роках. Перший Сумівський Здвиг 1951 р. був своєрідним переглядом сумівських сил, вкладу праці та спроможностей. Членство із 50 осіб — основників за короткий час зросло до понад 200 осіб.

Крім існуючих уже гуртків самодіяльности, створено танцювальний гурток, розбудовано спортову референтуру, зокрема ланку копаного м'яча «Крила». Відтак заходом членства, з допомогою управи Осередку, постала нова велика духова оркестра з числом біля 50 осіб, яка, завдяки наполегливій праці її дириґента проф. І. Барабаша та подивугідній жертвенності і бажанню членства, за три місяці брала вже участь у концерті, а згодом мала цілий ряд інших виступів.

Кожного вечора, коли б ви тільки не зайшли до Дому СУМА, вас відразу мило вражає приємна дружня атмосфера, повна молодечої діловости й життя. В менших кімнатах ви зустрінете вишкільні сходини поодиноких ланок, наради проводів самодіяльних гуртків чи товариські гутірки, а в більшій залі — проби оркестри, хору, танцювального чи театрального гуртків. Дім СУМА став неначе зв'язковою централею здорового й творчого життя не тільки молодечих, але й старших громадян і суспільно-політичних організацій м. Чікаґо.

Молодь у вільні від занять хвилини, серед веселих гутірок і культурних розваг, провадить свій цілком заслужений відпочинок, користуючись при тому з бібліотеки, яка нараховує понад 1000 примірників. Крім того, на столиках є до диспозиції

найновіша українська преса. Сумівські розвагові імпрези, зокрема Маланчині Вечори, поставлено на високий культурний рівень, і в них беруть участь кращі мистецькі сили Чікаґо й інших міст США.

Провідний актив Осередку звернув належну увагу на громадський і суспільно-політичний, а зокрема пропаґандивний сектор нашого буття за межами батьківщини, і зайняв гідне становище в дусі «Звернення Воюючої України». Численні імпрези, концерти, високоякісні вистави, організовані власними силами Осередку, відзначення національних роковин, активна участь у загально-громадських імпрезах чи маніфестаціях, а далі зорганізування власними силами маніфестації з нагоди 300-ліття Переяславського договору, при співучасті чільних представників українсько-американського наукового й політичного світу, як от проф. Польницького, голови УКК проф. Л. Добрянського, І. Дужанського, конґресмена М. Фіґена, адв. В. Дідика та інших, — усе це добрі показники праці сумівців.

В результаті тисяч затрачених годин праці — прихильні відгуки американської й іншої преси, заслужене признання і зацікавлення формою і методами ведення праці, широке інтерв'ю та звідомлення в тій справі, поміщене в найбільшому місцевому часописі «Чікаґо Сандей Трібюн», із світлинами та правильними насвітленнями, ставлення СУМА, як приклад для своїх молодечих організацій. А досьогодні цілий ряд активних молодих громадсько-суспільних діячів та доплив доросту до ЮСУМА — це доказ, що наша молодь знайшла правильну розв'язку, правильний шлях, на якому невпинно, твердо й рішуче крокує вперед.

У зв'язку з широко розгорненою працею і допливом нового членства з одного боку та браком відповідного приміщення, що дало б повну можливість росту розпочатій праці — Осередок приступив до купна нового й величного дому для молоді за 76.000 дол., що стане запорукою і ґарантією дальшого росту у всіх ділянках розпочатої многогранної праці. Тому нехай у нашій громаді не буде ні одної української родини, ні одного українця, який згідно з своїм сумлінням, не склав би датки на таку преважливу й благородну ціль. Допоможім нашій молоді у великому ділі — жертвуймо щедро, це наша спільна ціль на шляху до великої мети.

ЮВІЛЕЙНЕ СВЯТО ОСЕРЕДКУ БОФФАЛО

В неділю, 6 листопада ц. р., українське Боффало урочисто відзначило 5-ту річницю заснування однієї з найдіяльніших організацій міста Боффало — осередку СУМА ім. Л. Українки.

Свято почалося Богослуженням в церквах обох наших віроісповідань. Після обіду в великій залі Українського Дому «Дніпро», співвласником якого є осередок СУМА, відбувалась святкова програма. Ювілейне свято було пов'язане з 30-ою річницею заснування СВУ-СУМ, щоб показати українській громаді ідейну єдність СУМ-у з великими попередниками та намагання продовжувати їх велике діло.

О п'ятій годині пополудні до битком набитої залі (присутніх було понад 400 осіб) вмаршувало 78 членів СУМА та 65 юних сумівців. Свято розпочалося державним гимном, що його

Фраґмент з процесу СВУ-СУМ-у у виконанні сумівців осередку ім. Лесі Українки в Боффало (США).

виконав на піяніні проф. В. Безкоровайний. Після того організаційний референт, друг В. Перцак, подав звіт представникові Головної Управи СУМА, другові О. Кейсові, про відкриття свята. В просторій залі дому «Дніпро» пролунало гучне сумівське «Честь України — Готов боронити!» Відділ Юного СУМА заспівав «Боже Великий». Голова осередку, друг А. Гайдар, привітав присутніх та з'ясував мету й завдання організації СУМ-у і закликав членство до дальшої наполегливої праці в лавах СУМА. Основну доповідь «30-ліття СВУ-СУМ» виголосив голова місцевого відділу СВУ п. проф. П. Чуйко. В ядерних словах він з'ясував генезу постання СВУ-СУМ, їх ідеологію, тактику дії та пояснив необхідність їх відновлення на еміґрації. Драматичний гурток цього осередку на закінчення першої частини показав фраґмент з процесу СВУ-СУМ. Хоч текст драматичного твору не відбігав від тексту ориґінального протоколу, все ж ця картина зробила на глядачів велике враження.

В другій частині програми осередок показав наслідки своєї п'ятирічної праці. Коферансьє, подруга Хр. Саган, подала історію осередку, ілюструючи її виступами сумівських самодіяльних гуртків та окремих сумівців. Сюди ввійшли такі точки:

1. Марш УПА «Що то за прапор» у виконанні чоловічого хору під керіництвом дириґента п. А. Мороза.

2. Духова оркестра під керівництвом п. О. Грещука виконала «В'язанку українських мелодій» та марш «Капітан» інструментації друга П. Білецького.

3. «В'язанку українських пісень» в обробці подруги Т. Депутата «Було колись, дівчино» (стрілецька пісня) виконав жіночий квартет під керівництвом подруги Т. Депутат.

4. Народні танці «Аркан» і

«Залицяння» виконала танцювальна група під керівництвом друга Ю. Гудим'яка.

5. Деклямацію «На перехрест,» О. Кобець виголосила подруга З. Миколенко.

6. Деклямації «На зміну йдемо» виголосив юний сумівець Б. Саган та «Віє вітер» виконала юна сумівка М. Головацька.

7. «Соловейко» (музика Зверемби) — сольоспів подруги Хр. Саган.

8. Дует «Затремтіли струни» (музика В. Безкоровайного) у виконанні подруги Т. Депутат та К. Мороз при акомпаньяменті проф. В. Безкоровайного.

9. «В'язанка українських мелодій» у виконанні джазової оркестри під керівництвом друга М. Телюка.

10. «Марш молоді» та «Стелися, барвінку» у виконанні мішаного хору під керівництвом диригента п. А. Мороза.

Крім того, танцювальна група Юного СУМА з Клівленду під керівництвом юного сумівця В. Богуславського виконала п'ять народніх танців.

З технічних причин на сцену не вдалося вивести струнної оркестри.

Свято пройшло успішно ще й тому, що деякі твори були виконані вперше на українській сцені, як от: дует професора Безкоровайного «Затремтіли струни», в'язанка українських пісень» в обробці сумівки Т. Депутат, а також «В'язанка українських мелодій» та марш «Капітан» інструментації сумівця П. Білецького.

Отже, це були наочні докази досягнення сумівців у їх праці над поглибленням свого знання, в «праці над собою» в ділянці мистецького слова, співу та композиції.

Гучні оплески та битком набита заля слухачів були доказом того, що українська громада міста Боффало прихильно оцінила працю осередку СУМА та морально підтримала його задуми й пляни на майбутнє. Комітетові по влаштуванню ювілейного свята треба висловити признання за цікаву й гарно виведену програму. Культурно-освітній референт, друг М. Лисак, може занотувати до книги історії осередку ще один вдалий виступ осередка СУМА Боффало.

(І. Ч.)

ЮВІЛЕЙНА АКАДЕМІЯ СВУ-СУМ В МЕЛЬБОРНІ

В неділю 25. 9. в Укр. Домі в Мельборні відбулася Ювілейна Академія з приводу 30-ліття заснування СВУ-СУМ-у на Рідних Землях. Голова Крайового Комітету, д. Остап Матіяш, відкрив академію та заповідав точки програми. Наша оперова співачка, п. Е. Павловська, відспівала при фортепіяновому супроводі п. Е. Матіяш дві нар. пісні: «Ой піду я в ліс по дрова» та «Ой чого ж ти, тополенько, не цвітеш». Дальше д. В. Пундяк прочитав змістовний реферат «Історія СУМ-у». Молоденька Леся Пундяківна продеклямувала бадьоро «Сумівський марш». Відомий наш оперовий співак, п. Василь Матіяш, відспівав Псалом 94, муз. В. Барвінського, та арію Остапа з опери «Тарас Бульба» Лисенка.

У другій частині п. В. Коцюмбас прочитав доповідь про Спілку Визволення України. Дальше п. Е. Павловська відспівала дві нар. пісні «Ой у полю криниченько» і «Їхав козак за Дунай». Найменший юний сумівець з Джільонґу Василько Вишневський продеклямував сміло вірш «Українець я маленький». Сумівка Таня Федунів

з Джільонґу, в сумівському однострою, продеклямувала гарно вірш О. Олеся «Нас ждуть». Вкінці п. В. Матіяш відспівав дві пісні Бобикевича «Думка» і «Лється море» та пісню УПА «Волинь», що викликала бурю оплесків. Національним гимном закінчено ювілейну академію. Приявних було біля 200 осіб, у тому кількадесять гостей з Джільонґу, переважно сумівців і сумівок та юнаків і юначок. До мистецького успіху академії найбільше причинилися п. В. Матіяш і його дружина, що не жаліли трудів приїхати з Сіднею.

Сумівець.

Виступ сумівського хору в Рочестері (США) під керівництвом відомого диригента В. Божика в день відзначення 30-их роковин заснування СВУ-СУМ-у на Україні.

Сумівці осередку ім. Тараса Чупринки в Ню-Йорку маніфестують вулицями багатомільйонового міста.

Фраґменти з походу сумівських колон осередку СУМ-у в Волвергамптоні, (Англія), 1955 р. Відзначення «Свята Героїв».

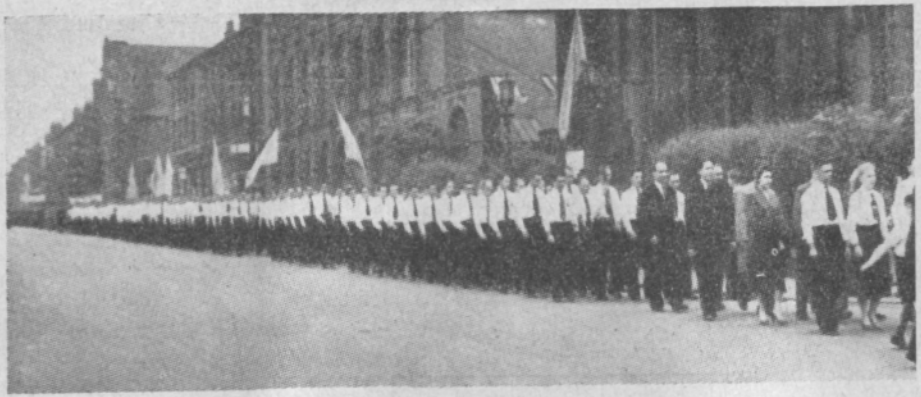

Колони сумівців та українського громадянства маршують вулицями Менчестеру (Англія) під час Здвигу СУМ-у. Вересень 1955 р.

Сумівські колони в Рочестері (США) перед почесними гістьми

АВАНҐАРД» — ЄДИНИЙ СУМІВСЬКИЙ ЖУРНАЛ

Керуючись інтересами всієї української молоді, об'єднаної в СУМ-і, Головна Управа Спілки Української Молоді Америки, користаючи з нагоди перебування з візитою у США керівника Видавництва «Аванґард» при ЦК СУМ ред. О. Калиника, уклала умову на злиття журналу СУМА «Крила» з журналом «Аванґард».

Відтепер сумівці в 14-х країнах вільного світу мають єдиний журнал, а також вирішальну фінансову базу, якою є СУМ у США. Видавництво «Аванґард» перебирає на себе всі розрахунки з передплатниками журналу «Крила», які в рахунок своєї передплати отримуватимуть надалі журнал «Аванґард». Боржники за журнал «Крила» розраховуватимуться з новим Видавництвом.

Приступлення СУМА до видання єдиного сумівського журналу є великою переломовою подією в житті всієї Спілки Української Молоді.

--Комунікат Президії VII-го Крайового З'їзду СУМ-у в Канаді

В днях 22-23 жовтня 1955 в «Домі Просвіти», 140 Берист Ст. в Торонті, відбувся черговий VII З'їзд Спілки Української Молоді.

VII-ий З'їзд є доказом, що СУМ у Канаді — то вже поважна і плекана сила.

Заступники майже всіх Осередків СУМ-у в Канаді, роблячи сотки миль дороги, на З'їзді сконфронтували свої сили і стан на місцях. Він є: **закріплення ідеї**, поширення організаційної мережі, виховання нових кадрів у Юному СУМ-і.

VII-ий З'їзд СУМ-у Канади вибрав такі керівні органи СУМ-у:

Крайовий Комітет СУМ-у: голова — д-р Микола Кушпета; м. голова — Теодосій Буйняк і Ярослав Сербин; референти: Богдан Гірник, Петро Башук, Левко Гусин, Ярослав Вільк, Павло Харидчак, Євген Цибульський.

Контрольна Комісія: Вол. Кліщ, Іван Гонтар, Степан Бакай.

Товариський Суд: Василь Бородач, Костюк, Степан Харко.

Виховна Рада: голова — Богдан Стебельський.

Відділ Юнацтва СУМ-у та організатор — друг М. Лаврів в Джерзі Сіті (США) під час заняття.

Молодь інших народів:

Сучасна плятформа руху китайських молодих жінок

КОРОТКИЙ ОПИС ПРОГРАМИ МОЛОДИХ ЖІНОК У КИТАЙСЬКІЙ ЮНАЦЬКІЙ СПІЛЦІ СПАСІННЯ НАЦІЇ

ВІД РЕДАКЦІЇ:

На запрошення Антикомуністичної Ліґи Азійських Націй (АПАКЛ), в якій приймають сьогодні участь численні народи Азії, зокрема президента АПАКЛ, колишнього міністра внутрішніх справ Китаю, Ку Ченґ-канґа, голова АБН Я. Стецько в жовтні ц. р. відбув успішну поїздку на Формозу.

Ярослав Стецько приймав участь в китайському національному святі 10 жовтня, в 44-ту річницю проголошення республіки після повалення деспотії Манчу національною революцію під керівництвом д-ра Сун Ят-сена.

Як приятель СУМ-у, п. Ярослав Стецько, відвідав на Формозі Спілку Китайської Молоді та нав'язав контакт з цією організацією.

Нижче друкуємо матеріял про рух китайських жінок з журналу «Молоді Жінки», який переслано до редакці «Аванґард».

Рух китайських молодих жінок ввійшов у нову стадію і відзначив своє нове піднесення з часу народження і зросту Китайської Юнацької Спілки Спасіння Нації. Більше, як два роки тому, тисячі школярок та молодих жінок різного роду професій та становищ об'єдналися під прапорами Спілки, до якої прибувала молодь нестриманим потоком. На боротьбу за національну неза-

600 китайських студенток виконують груповий танок перед Чянґ Кай-шеком і гістьми з нагоди свята десятиліття звільнення Формози, жовтень, 1955 р. Почесним гостем на параді був Я. Стецько.

лежність, за охорону расового буття та волі народу вони віддалися повністю як у праці, так і в науці. Вони групуються з захопленням і щиро, а борються з посвятою. Вони завдяки своїм старанням пробили самі собі дорогу і стали міцним флангом в антикомуністичному фронті молоді вільного світу.

Історія довела, що китайські молоді жінки обдаровані прегарними, незрівнянними, чудовими традиціями. Кожного разу в критичний момент, коли нація і раса бурхливо кипіла, коли її існування і цілість були поставлені на карту, то завжди піднімалися особливі жінки, щоб взяти участь у боротьбі, яка вирішувала долю Китаю. Героїні різного віку й їх подвиги показали, що китайські жінки успадкували таку ж саму якість, як і їх брати, — стійкість.

Історія також показала, що китайські молоді жінки неперевершені в своєму революційному дусі. Коли наш національний батько, д-р Сун Ят-сен, започаткував революційний рух проти гнилої, тиранічної династії Манчу, то тоді багато молодих жінок знайшлося в лавах тяжкої героїчної боротьби, сміливо приймаючи участь у таємній революційній організації, беручи на свої плечі небезпечні обов'язки революції. Ці героїні, одна по одній, спричинилися до народження Китайської Республіки і вписали в історію нову сторінку. В будівництві республіки китайські молоді жінки взяли на себе подвійний обов'язок — участь у національній революції та емансипація жіноцтва, і показали свою велику силу в Юнацькому Русі Спасіння Нації. В наслідок першого об'єднання молоді всієї нації Північним Походом викорінено північних військових диктаторів і завершено об'єднання країни. В наслідок другого об'єднання молоді Китай вийшов переможно з китайсько-японської війни. Молоді жінки в цих обох кампаніях співдіяли надзвичайно, безспірно і славно. Історична дійсність показала, що за останнє півсторіччя долю Китаю вирішив рух спасіння нації, що його заініціювали й розгорнули молоді чоловіки й жінки.

Тому від самого початку організації Китайської Юнацької Антикомуністичної і Національної Спілки Спасіння звернено увагу на рух молодих жінок. Програма молодих жінок позитивно розвинулась під загальним стремлінням усіх боротися проти комуністичної та російської навали, відплатити за зневагу та відбудувати націю. Щоб згромадити революційні сили молодих жінок, Спілка посилила і скріпила працю на всіх її відтинках. Для виховання провідниць серед жінок Спілка організувала курси вишколу кадрів; а для піднесення їх якости в освітню програму введено виховання патріотизму та військовий вишкіл; для виладування життєвої енерґії запровадили різноманітні військові заняття на полях бою.

За останні два роки Спілка Спасіння Нації удосконалила попередню програму молодих жінок. Інакше кажучи, Рух Китайських Молодих Жінок зробив великий крок вперед.

В Конституції Китайської Юнацької Спілки Спасіння Нації є стаття, яка говорить: «Всі, що визнають три принципи людини, переконані антикомуністи, згідні перейти вишкіл та виконувати навантаження Спілки, віком від 15 до 30, можуть бути членами Спілки.

Згідно цієї постанови Спілка від самого початку наполегливо розвивала й посилювала свою організацію. Це стосується до великої кількости жінок, які готові добровільно вступити до організації, щоб стати частиною революційного табору, перейти революційний вишкіл та підсилити революційну програму.

На сьогодні Спілка Спасіння Нації завербувала велику кількість жінок, тобто 20% усієї кількости членства.

Жіноче членство широко розповсюджене. З дев'яти корпусів у колледжах є вісім з дівчатами-членами; з 160 корпусів високої школи (включно професійні й звичайні школи) 88 корпусів є з дівчатами, тоді як 30 з цього числа складаються виключно з дівчат.

Крім того, в кожному місті є корпусні відділи Спілки Спасіння Нації з членками.

Спілка Спасіння Нації продовжує розвивати й зміцнювати свою організацію. Мета Спілки — накопити енерґію молодих жінок для відродження й відбудови нації. Отже, необхідно збільшувати передні й задні ряди за рахунок жіноцтва міст і сіл, щоб ці чудові, видатні жінки різного рівня й розвитку були в лавах і шеренґах революції. Одночасно треба безперервно скріплювати базу, щоб молоді жінки, приєднавшись до організації, в щасливому груповому оточенні могли збагатити в революції своє знання і добре використати свою бойову силу.

Дбаючи про поширення організації, Спілка використовує різні шляхи виховання молодих жінок для революції. З одного боку, вишкіл у громадській праці, військовий вишкіл, включно допоміжна військова праця, щоб молоді жінки мали змогу навчитися жити дисципліновано й одночасно вивчили військові принципи. З другого боку, вони дістають патріотичне виховання, духовий вишкіл, щоб розвинути у них здоровий патріотичний дух, сильну патріотичну свідомість, революційну точку зору і здорову особистість. З метою виховання їх фізично здоровими звертають увагу на фізичне виховання, з наголошенням на оборонний вишкіл та їх вправність. Військовий вишкіл улаштовують під час літніх вакацій у формі служби в озброєній армії та сільських громадах; крім того, улаштовують пішохідні екскурсії на далеку віддаль; вони стріляють, плянерують, їздять на човнах, сходять на гори, плавають і т. п., щоб, вивчивши життя, ліпше збагнути науку з книжок. Вони проходять іспити й підлягають фізичним випробовуванням під час участи в дісних революційних військових вправах. Вищезгаданий вишкіл відбувся двічі і дав задовільні наслідки. В ньому прийняло участь 5 тисяч молодих жінок.

Кожна одна дівчина, вступивши до Спілки, спочатку підлягає першому вступному вишколові, а потім приймає участь у різних вишколах, згаданих в попередньому абзаці. Крім того, вони відбувають ще місячні заняття в корпусних відділах, включно конференції, лекційні курси, розваги й працю, дотримуючись певного запровадженого порядку в школі.

Таким чином Спілка підбирає кадри дівчат. Вони підлягають суворому вишколові, бо вони призначені бути, так би мовити, стовпами організації. Цей вишкіл практикують переважно під час зимових вакацій в Юнацькому Піонерському Таборі. Більше, ніж 2 тисячі дівчат, включно керівниці корпусів районів та від-

ділів з колледжів та високих шкіл, відбули цей вишкіл. Після закінчення вишколу повертаються вони до своїх шкіл, де вони показують, чого навчилися в таборі. Багато з них здобули фахи. З трьох Воєнних Вишкільних Інструкторських Курсів вийшло близько сотні інструкторів, яких відряджено до різних шкіл. Так само багато жінок закінчило Вишкільні Курси Вчителів Першої Допомоги і тепер працює в різних школах, даючи іншим знання першої допомоги. Таким чином Спілка Спасіння Нації поширює серед школярок теоретичне знання модерної військової справи і привчає їх до практичної служби в дійсному війську.

Року 1953 Спілка Спасіння Нації включила в відкрите змагання 38 молодих жіночих кадрів. Після чотиритижневого суворого вишколу їх відряджено у різні місця на відповідальні становища в корпусних відділах. Щоб удосконалити їх техніку та якість праці, їх покликано в липні 1954 року на додатковий вишкіл. Закінчивши його, вони застосували теорію на практиці в практичних заняттях. Практичні програми охопили включно організацію та вишкіл, суспільствознавство, військову службу й іншу працю. Вони відбули практичні заняття в дитячих школах та садочках, на додаткових курсах і т. п. з прекрасними наслідками. Практичний вишкіл — це найновіша вишкільна програма для молодих жінок, яку запровадила Спілка Спасіння Нації і яка дала позитивні наслідки.

Завдяки Спілки Спасінняя Нації, молоді жінки виявили свій високопатріотичний дух і буйну революційну енерґію на різних відтинках життя — в суспільній, освітній та громадській праці.

На особливу увагу заслуговують літні військові заняття молоді серед озброєної армії. Ентузіязм та відвага молодих жінок глибоко зворушили не тільки вояків трьох армій, вони здобули загальне признання й захоплення. Це особливо стосується жінок з колледжів, які пішли на передову позицію для відбуття служби на широкому полі бою. Мета таких вишколів — скріплювати єдність вояків з цивільним населенням та збуджувати запал до революційної боротьби. Такі військові вишколи включають суспільну, освітню і розвагову активність. Тих, що відбували цей вишкіл, навчали редаґувати, креслити та малювати плякати й ілюстровані періодичні видання, читати книжки й газети. Їх навчали техніки прилюдних виступів та переведення зборів. Їх навчали співати, танцювати та грати на сцені. В щоденному житті вояків оточують щирим піклуванням. Ці дівчата допомагають їм писати листи й прати їхню білизну. Поранених і хворих дбайливо доглядають. Кожного разу такі військові команди досягали незвичайного успіху.

Крім того, кожного року організуються сільські команди. Молоді жінки напружували всі свої зусилля, щоб осягнути найкращі наслідки. Вони ввійшли в кожний куток сільської місцевости, змішалися з простими людьми і працювали поряд них. Вони не тільки ознайомлювали фармерів з політикою уряду, але й намагалися зрозуміти їх труднощі, вивчити їх потреби та вирішити їх проблеми. Цей вид служби наблизив молодих жінок до селян та приніс користь суспільству й нації.

Але на цьому вони не зупинилися. Вони організовували різні

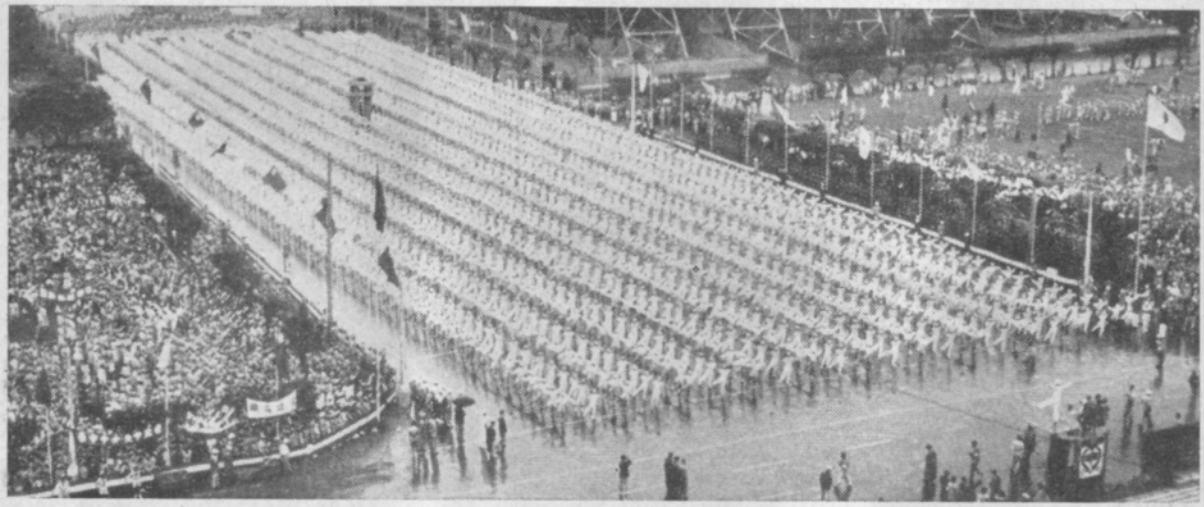

2.000 китайських дівчат і хлопців, членів Спілки Спасіння Нації, вбраних у білосніжну уніформу, виконують складні гімнастичні вправи перед Чянґ Кай-шеком і гістьми на Формозі в день десятиліття звільнення Формози, жовтень, 1955 р. Почесним гостем на параді був Я. Стецько.

додаткові курси, керували дитячими садочками та школами, фізично працювали на виробництві й відбудові.

Молоді жінки продовжують громадську, освітню та пропаґандивну працю, віддаючи свою енерґію на боротьбу проти комунізму. Для цього вони використовують високоефективну зброю: драми, пісні, танці, радіопередачі. Вони використовують ще й такі засоби, як от: плякати, гасла, пересувні бібліотеки, додаткові курси, які потребують маси. Хоч методів їхньої праці багато, але всі вони переслідують одну мету — використати мову, писемну творчість та мистецтво для пробудження душі народу.

Здобутки не зупиняють китайських жінок, вони йдуть вперед до кращого майбутнього. Це доведено на конкретних фактах праці молодих жінок під керівництвом Китайської Юнацької Спілки Спасіння Нації. Ми свято переконані, що незабаром прийде час, коли китайські молоді жінки, доклавши всіх своїх зусиль, допоможуть виконати місію свого часу — побороти комунізм та відновити й відбудувати націю.

Батько нашої нації сказав: «В будь-якій країні політична партія, якщо в ній не приймають участь жінки, не може проґресувати, не може мати успіху». Президент Чянґ також сказав: «В революції немає різниці між чоловіком і жінкою; почуття відповідальности, якість праці як чоловіка-друга, так і жінки-подруги в однаковій мірі важливі. А часами в багатьох випадках подруга-жінка може вив'язатися з свого завдання блискучіше і досягти кращих наслідків, ніж чоловік.» З цими цінними заввагами Спілка Спасіння Нації ще з більшою впевненістю закликає молодих жінок подвоїти свої зусилля і прискорити крок для остаточної перемоги та успіху в справі звільнення та відбудови нації.

Журнал «Молоді Жінки», Травень, 1955 р., Формоза
Переклала **Г. Калиник**

——oOo——

Я. Стецько розмовляє з китайським амбасадором в Римі, 1955 р.

Квентін Рейнолдс

Республіка підлітків

Голова найменшої в світі республіки в розпачі сказав: «Ми не можемо піднести рівень податків. Люди вже й так нарікають, що вони занадто високі».

«Але це —тільки один вихід, щоб зменшити нашу національну заборгованість», — відповів секретар скарбниці.

Вони обмірковували питання, яке ще на світанку демократії докучало республікам, а потім о 8.30 вечора голова закрив збори, бо кожен у Джорджівській «РЕСПУБЛІЦІ МОЛОДШИХ» о 9.30 вечора мусив бути в ліжку.

Ця маленька республіка має 27 котеджів, шкіл і крамниць, розташованих на 800 акрах горбкуватої землі за декілька миль від Ню-Йоркського Штату Ітака. Населення її складається лише з 125 осіб, що охоплює вік від 13 до 19 років. Але республіка має прекрасну поліційну силу, суд, освітню систему, банк, який випускає свої гроші, аґрикультурний плян та індустрію, включно до ремонту машин, друкарства, теслярства, вивчення ляндшафту, штукатурення. Це одна з небагатьох цього роду громад у світі, де підлітки обох статей керують собою в повному розумінні цього слова.

Не кожного хлопця чи дівчину сюди приймають. Кожного прохача уважно перевіряє службовий персонал, на чолі якого стоїть Доналд Уркгарт, що вже 23 роки є виконавчим директором громади. Вирішальним фактом у цьому є: «Чи може допомогти Республіка Молодших цьому хлопцеві чи цій дівчині?» Крім того, існує ще одне обмеження: чи він або вона приходять сюди добровільно.

Це ті юнаки, яким тяжко пристосуватись у світі. Часом це є наслідком батьківського невміння та незнання у вихованні своїх дітей, яке спричиняє емоціональну проблему. Або, можливо, дитина бунтується проти оточення, відмовляючись учитися в школі. Сюди приходять громадяни з різного роду домів — і з голлівудських маєтків, і з убогих кватир Ню-Йорку чи Чікаґо. Ні раса, ні релігія, ні економічне становище не відограють ролі в доборі кандидатів.

Перебування дівчини чи хлопця в цій громаді коштує близько 2.400 долярів річно, в середньому вони перебувають тут півтора року. Небагато батьків у стані заплатити всю суму. Звичайно одну другу вартости сплачує добродійне товариство, яке рекомендує дитину, а решту додають члени зареєстрованого товариства — Джорджівської Спілки Республіки Молодших, серед яких частина — це випускники республіки.

Кожен громадянин республіки працює і вчиться повних 38 годин тижнево. За свої успіхи як у праці, так і в школі він дістає нагороду республіканськими грішми від 25 до 50 центів за годину, вартими половини грошей Сполучених Штатів Америки. В середньому громадянин заробляє 15 долярів тижнево (республіканськими грішми). З цього він мусить платити близько 9 долярів і 50 центів за прохарчування, він же сам платить за прання, стриження волосся, одяг. Він платить ще й прибутковий податок рес-

публіці, який збільшують за кожні десять відсотків з тижневої платні, що перевищує суму 22 долярів. Під час перебування в республіці республіканцеві заборонено приймати гроші від рідних.

Громадяни дійсно заробляють свою платню. Я приглядався до високого сивого Джона Вандербунта, який наглядає за лагодженням і збереженням сільсько-господарського та машинного устаткування. З ним в майстерні працюють 6 громадян. Тут ви знайдете хлопців, що оперують електричними свердлами або зварюють крило в тягаровому авті.

— Подивіться на цього хлопця, — усміхнувся Вандербунт. — Він не був дуже сильним в аритметиці чи правописі, але він схопив це ремесло. Коли він закінчить вишкіл, то дістане працю експертного механіка або зварювача у будь-якій фабриці по всій країні.

Те ж саме ви чуєте в друкарні, де система учнівства не відрізняється від системи в друкарнях поза республікою. Десь в іншому місці хлопці вчаться керувати тракторами та іншими сільсько-господарськими машинами. Недавно вони почали відбудовувати й побільшувати престарий будинок, що його купила республіка. Вони настилають дах, штукатурять, мурують, проводять водогін і фарбують.

Дівчата працюють не легше і заробляють не менше, ніж хлопці. Деякі з них допомагають варити їжу для 125 громадян та 60 членів персоналу. Інші вчаться шити, продавати в крамницях, прати, вчаться на бухгальтерів, банкових службовців.

Суд відбувається щопонеділка пополудні в ґімнастичній залі. Дівчина чи хлопець у ролі судді в чорній мантії йде до лави, і врочистість Вищої Сесії Суду опановує залю. Першою підсудною є дівчина, що втекла з республіки.

— Чому ви так зробили? — поважно питає суддя. — Вас тут хотіли й хочуть мати. Завжди пам'ятайте це. Ви не можете втекти від себе. Якщо ви маєте якісь клопоти, довіртеся вашій матері дому.

Підсудна підносить хусточку до очей. В залі, коли присутні чекають на вирок, не чути шепотіння.

— Якщо ви знову втечете, я відберу від вас усі привілеї громадянки, — продовжує суддя, дивлячись просто на розхвильовану дівчину. — Але тому, що ваша репутація в школі й на праці відмінна, я буду вибачливим. Вироком суду ви оштрафовані на 7 долярів.

За цим іде другий випадок. Ось стоїть громадянин, котрий вживав непристойної мови. Його покарано 2 долярами. Інший не відвідував школи. Йому присудили відпрацювати за мінімальну платню на користь уряду й позбавили розвагових привілеїв.

Суд закінчився, громадяни повертаються до своїх котеджів перебратися на обід. У вигідній їдальні будинку дванадцятеро дівчат вже чекає, серед них і «суддя», що сидить поруч дівчини, яку покарав.

Ідея республіки народилася в кінці 19 століття в голові Вільяма Джорджа, середнього успіху фабриканта коробок для дорогоцінностей. Року 1881 газета «Ню-Йорк Трібюн» схвалила думку посилати міських дітей кожного літа на декілька тижнів у сільську місцевість. Року 1890 Вільям Джордж з ентузіязмом взяв групу

до своєї рідної Томкінської округи. Але чотири роки досвіду розхолодили його. Юнаки, як він бачив, користувалися з безкоштовної подорожі, харчування, одягу, розваг так, як ніби це їм належалось.

Він вирішив застосувати експеримент. «Нічого без праці» стало в нього одним з головних принципів. Коли прибув новий одяг від сусідів-жертводавців, він оголосив, що тільки той дістане його, хто працюватиме. Декілька юнаків виконало завдання, які від них вимагали; зараз же окремі хлопці, що не працювали, вкрали нову одежу від тих, що її заробили.

Джордж підказав свою думку хлопцям, щоб ті виявили винних і покарали їх як злочинців. Вони так і зробили. Поступово група захопилася подвійною ідеєю — утримувати себе, працюючи за харчі й помешкання, та керувати собою, творячи закони та норми для покарання правопорушників.

Швидко після того, як проґрес був зроблений. Джордж накреслив більші пляни. Він відчував, що, коли б ця група хлопців перебувала тут цілий рік, він міг би почати виховувати з них корисних громадян. Один переконливий адвокат зобов'язався підтримувати їх фінансами, і року 1895 експеримент розпочато з п'ятьма хлопцями. Згодом він вирішив прийняти до себе ще й дівчат.

Вільям Джордж помер 1936 р. щасливим, знаючи, що республіка вже більше не була експериментом. У США організовано ще 9 подібного роду громад. На протязі 60-річного існування республіки головні принципи залишилися незмінними, але вишкільна техніка постійно відображала, яку користь дає знання про поведінку молоді.

Поняття про «соціяльну хворобу», наприклад, діти усвідомили повністю. «Коли громадянин не може зжитися з нами, — серйозно з'ясовує 17-річна дівчина, — тоді з ним не все гаразд. Якщо він втікає чи краде або відмовляється тяжко працювати, ми знаємо, що він соціяльно-хворий. Тому ми його ізолюємо в котеджі з спеціяльним наглядом. Я також там була 6 місяців. Це мене багато навчило».

Але найбільше громадяни говорять про випусника Гові Раєна. Йому треба було багато часу для того, щоб стати членом громади. Він був великий хлопець, але його могли штовхати менші, аґресивніші юнаки. Якось він попав до футбольної команди і в своєму першому змаганні виграв 6 «тачдаунс». Громадяни вигукували в честь його перемоги «Скорохід Раєн», і хлопець розцвів. Він набув впевнености і зробився активним в уряді.

Потім Гові закінчив свій вишкіл і зник. Через 5 років пані Міллет, яка була йому за матір дому, одержала такого листа від сержанта Говарда Раєна Першої Морської Дивізії Сполучених Штатів, яка перебувала в Кореї:

Дорога Мамо!

Пройшло вже 3 роки з того часу, як я став морським вояком. Наступного тижня я приїду додому, якщо людина з химерними очима не дістане мене. Під моєю командою є 13 людей. Я відповідаю за їх безпеку, за їх спосіб боротьби, а головно, за їхнє життя. Я б ніколи не міг управитися з цим відповідальним обов'язком, якби не Ви і всі, що були в Республіці. Я вже не є більше тим хитким хлопцем, якого ви знали.

Як тільки я прибуду додому, я відразу приїду побачитися з Вами. Я дякую Вам за все те, що Ви зробили для мене.

Завжди, Гові.

А через декілька днів пані Міллер одержала листа від матері Гові. Людина з «химерними очима» дістала його. Гові нагороджено медаллю за героїзм.

Мета республіки скромна — продукувати добрих громадян, і офіційні документи показують, що більше ніж 90% випускників стали корисними членами суспільства. Серед них є один переможець з Пулітцерською нагородою, два з преміями від Академій, чотири мери, десятки вчителів, правників, міністрів, інженерів та артистів. Але республіка не менше горда за тих, що зробилися добрими майстрами.

Високий чоловік лишає за собою довгу тінь. Кожен перевихований юнак, який посідає відповідальне місце в світі, є живим доказом віри й мудрости Вільяма Джорджа, що започаткував це 60 років тому.

(Переклала Ганна Калиник з журналу «Рідерс Дайджест», серпень 1955)

——oOo——

Ніч відьомських чарів

Американська молодь святкує 31 жовтня

Ще довго перед тим, заки християнська Церква присвятила перші дні листопада пам'яті померлих та святих, були ті дні — як початок сірої, сумної осени, в якій підкреслено відбувається велике відмирання природи, — важливими днями.

Вже старі індоґерманські племена Кельтів справляли в ті дні своє велике осінне свято, яке було знаком відходу літа й початком уживання запасів на зиму. Під час того свята Кельти справляли гучні прийняття, запалювали смолоскипи та розкладали великі вогнища, щоб відганяти ними злі духи. Бо в ті перші дні, як тоді вірувано, звільнялися душі померлих і ті, які були злі, діставали силу над людьми чинити їм пакості: Довкола людських помешкань снувалися тоді різні ельфи, домовики, відьми та інші злі сили й починали робити людям всілякі шкоди.

Повір'я в злі сили, у чарівниць і відьом було дуже сильно поширене серед усіх народів, а в Україні затрималось було дуже довго. Ще перед другою світовою війною на Західній Україні люди вірили в чарівниць, які ніби відбирають коровам молоко. Днем, в якому ті чарівниці мали найбільшу силу й могли вештатися коло людських помешкань та по подвір'ї й заходити до корівника, був день св. Юрія. Тоді на Гуцульщині й на Бойківщині, в Карпатах, селяни клали по горах великі ватри, щоб відганяти злі сили й відьом. Старші хлопці й господарі брали дерев'яні круглячки, обмотували їх сіном, запалювали й кидали вниз, при тому вигукували високим голосом: гі-гі-гі. Хто бачив бодай раз той старовинний обряд, той ніколи не забуде тієї краси: ясна, зоряна ніч освічена ще по горах і пагорках червоним полум'ям вогнів. У сяйві вогню

людські постаті виглядали якось казково, а їхні вигуки могли перелякати будь-кого, не кажучи вже про «відьом». На Покутті, над Дністром, відьом і чарівниць проганяли в той спосіб, що господині, які мали корів, клали на стовпчиках воріт вирізані шматки мурави, звані там «кицками», з позатиканими в них галузками колючого терну. Відьма, яка хотіла б дістатися на подвір'я, мала поколотися терном. Очевидно, що не одна господиня сподівалася наступного дня побачити покаліченою свою сусідку, бо часто підозрівала її в «відьомському» ремеслі.

Також в Новому світі, цебто в Америці, жило повір'я про чарівниць і відьом, яке з собою привезли англійські переселенці. Головно в стейті Массачузетс було поширене повір'я в чарівниць. Люди збиралися біля вогню на сільській площі або на горах при ватрі, яку називано „bonfires", та розказували собі про свої переживання й пригоди з духами і різними неземськими силами.

О скільки значення властивого осіннього свята вже давно затратилося, то все ж звичай «відьомської ночі» затримався там досьогодні. Свято, яке традиційно справляють в Америці, називається „Halloween". В ніч з 31 жовтня на 1 листопада знову оживають відьми та лихі кобольди й пакостять людям. Колишнього поважного й символічного свята всіх святих тепер немає й сліду; воно стало веселим святом передусім американських дітей, які мають добру нагоду до різних збитків та маскарад.

Вже кілька днів наперед починаються приготування до того свята. Діти вижолоблюють дині й витинають в них отвори наподобу очей, носа й рота з велетенськими зубами. В таку диню вкладається запалена свічка чи ліхтарик, і вона, покладена десь в темному кутку чи за рогом хати, робить справді «відьомське» враження. На стінах, лямпах і, де, тільки можна, діти розвішують візерунки відьом, котів, сов, кажанів і т. п. Але передусім діти витягають з маминих сховків рештки різнобарвних матерій і шиють з того «відьомські» шати, яких не сміє бракувати при «відьомських» прийняттях. Вечором діти сходяться до кімнати, яка повинна бути опорожнена з меблів, щоб було подостатком місця, і там відбувається «бенкет», складений з яблук, горіхів і солодких коржиків. По перебирані за «відьом» діти граються в хованку, танцюють «відьомські» танці, співають і ворожать іншим «долю» з ліній руки. Врешті вся громадка з накиненими на плечі «шалями чарівниць», з насадженими на голови «відьомськими» динями, висипається на вулиці міста.

В таку ніч чарівниць та злих духів панує в місті дещо завеликий галас і крик — отже ніяке диво, що дорослі люди в Америці мають тепер таки справжній страх перед відьомськими витівками молоді, яка є все частіше більш зухвала, а навіть зла й злісна, завдаючи справжні шкоди. Все таки — це є „Halloween" і бідні старші мусять робити приємні міни до «злої» гри своїх молодих «чарівників і відьом».

БРАК ДОБРИХ ПРОВІДНИКІВ СТОЇТЬ НА ПЕРЕШКОДІ З ПРАЦІ МОЛОДІ

Не можна обвинувачувати молодечі організації в руйнуванні хатнього вогнища, — сказав п. П. Г. К. Куенстлер, науковий до-

слідник Брістольського Університету, виступаючи на виховній секції Брітанської Асоціяції.

«Відвідування молодечих організацій у молоді забирає менше вечорів у тижні, ніж відвідування кінотеатрів, — сказав він, — і ми не маємо підстави обвинувачувати організації молоді в руйнації хатнього вогнища».

Поважне послаблення в праці молоді пояснюється несприятливими умовами та браком відповідних керівників.

Всупереч хибам, це було намагання «в незрівняний спосіб допомогти молодим людям виростати в цьому складному, бентежному і збудливому світі» («Ноттінґем Івнінґ Нюз», 2. 9. 1955).

МИ СПАЛИЛИ СВОЮ ТЕЛЕВІЗІЮ

Ми більше не могли дивитися на одних наших сусідів, що ламали собі голови над тим, як би купити нові телевізійні апарати, й на інших, які перебували в стані нервової депресії, тому що вони не могли так швидко одержати своїх удосконалених апаратів.

І ми кинули свій телевізійний апарат у вогонь (і так ніхто нічого не дав би за нього, бо йому вже було 6 років).

Ми не були щасливими протягом кількох років. Тепер ми знову маємо час на читання, на розмову між собою, на прийняття наших друзів не як манекенів перед екраном, а як людей.

(Ральф Джонс, «Санді Ґрафік», 2. 10. 1955)

БАТЬКИ, ПЕРЕГЛЯДАЙТЕ БРУТАЛЬНІ ГУМОРИСТИЧНІ ЖУРНАЛИ, — каже Д-р Ґарбетт.

Багато так званих «коміксів» вихваляють злочин і брутальність та привчають дитину некритичного віку думати, що злочин і брутальність — це не зло, — каже Архиєпископ Йорку, д-р Кирило Ґарбетт.

Батьки й старші люди повинні відраджувати дітей від читання такого мотлоху, — пише він в епархіяльному листі.

«Під впливом «коміксів», які концентруються на страхіттях, у дитини формується фальшива уява про життя, що притуплює її моральну відчутність та збільшує для неї труднощі розрізняти добро від зла.»

«В цей вразливий для дитини вік її заражають злими й убогими ідеями».

Разом з тим, зазначив він, є багато «коміксів», кумедних і нешкідливих.

(«Дейлі Ґрафік»)

—oOo—

Різне:

НАЙБІЛЬШ ДОСКОНАЛІ МАШИНИ

Серце людини — неймовірно витривалий орган: це мала машина-помпа з 4 коморами і 4 вентилями, яка кожного дня пропомповує 200 гектолітрів (20.000 літрів) крови. Цією кров'ю можна б наповнити залізничний вагон-цистерну. Серце забезпечує кров'ю все тіло жилами, довжина яких виносить 20.000 кіломет-

рів, а б'є серце впродовж всього життя 2½ мільярда разів.

Нирки — це малий фільтр. Вони мають 450 тисяч малесеньких тілець, завданням яких є фільтрувати з крови різні занечищення. Протягом дня нирки очищують 175 літрів крови.

Тіло дорослої людини має коло 24 більйони червоних тілець крови, які постачають клітинам кисень. Якщо б ми поклали ті червоні тільця одно коло одного в ряд, вони зайняли б довжину 185.000 кілометрів, цебто, половину віддалі місяця від землі.

ВІК ЛЮДИНИ — ПРОБЛЕМА СВІТУ

Нам приємно знати, що дитина, яка родиться сьогодні в Брітанії, може розраховувати прожити 70 років, тоді як півсторіччя тому, згідно з статистичними даними здогадною цифрою, який вік проживе новонароджений, в середньому була тільки 50.

Дивлячись на цю радісну картину, ми повинні, проте, усвідомити собі, що саме такий стан веде до того, що цей світ все більше й більше перетворюється на світ старих людей.

Тепер приблизно кожна особа з десяти має понад 65 років, але через 20 років відсьогодні пропорція буде дорівнювати 1 до 7.

Це поступове старіння — складна проблема для Служби Охорони Здоров'я в усіх передових країнах. Як цю службу треба поставити, щоб справитися з завданням, обговорювали недавно на п'ятій сесії Місцевого Комітету Світової Організації Здоров'я в Европі. («Ді Стар» 4. 10. 1955).

ЯКИЙ ХОЛОД МОЖЕ ВИТРИМАТИ ЛЮДИНА?

Хоч холод є неприємною річчю, все ж людина є досить витривала на нього і так швидко не змерзає, як звикло говориться. Якщо дістанемо запитання, де є межа витривалости людського організму на холод, можна відповісти: «Тоді, коли температура тіла в наслідок зовнішнього холоду знизиться понижче 36 ступенів Цельсія». Але й тоді людина ще не є мертва. Тіло може витримати багато більший холод.

Спочатку охолоджується шкіра, так що їй загрожує замороження. Тоді організм автоматично висилає до шкіри більше крови. Та через це опадає внутрішня температура тіла. Якщо не перервати те змінне охолодження якимись засобами, воно відбувається далі так довго, доки загальна температура тіла не впаде до 23° Ц. під нулем. При 23° Ц. наступає втрата свідомости і в більшості випадків — смерть. Якщо при цьому внутрішня температура є дещо вища, можна ще врятувати людину.

Майже загальне повір'я, що алькоголь розгріває, є помилкове і приводить до тим швидшого охолодження, хоч нам видається, що наш організм розгрівся після випиття чарки.

Щодо зовнішньої температури, то людина може витримати до 70° Цельсія, якщо добре одягнена. Найвища температура, яку може теоретично витримати жива істота (очевидно, не теплокровна) — це 273,3° Ц. під нулем. Це є так званий абсолютний нуль. Тут говориться про повну відсутність тепла. При цьому пункті холоду зникає повністю енерґія порушування молекулів (цебто, найменших частинок живої клітини), наступає абсолютна холодна смерть. Бо якщо молекули є в спочинку, тоді кожна клітина є не здібна до життя.

ПОЖЕРТВИ НА «АВАНҐАРД»

Дітройт, США

На Пресовий Фонд «Аванґарду» склали: по 1 дол.: Ананій Нікончук, Володимир Лехняк, Мар'ян Заблоцький, Володимир Головатий, Григорій Пастух, Григорій Біжик, Михайло Цяпа, В. Гарасимів, Степан Пирка, Осип Павлович, Дмитро Труш, І. Кеван, Михайло Слонський; 2 дол. — Василь Ґруник.

ВЕЛИКОБРІТАНІЯ

Осередок СУМ-у в Олдгамі, збірщики: **В. Циктор, М. Дідич, С. Бойчук** і **М. Маґас.** Склали: по 1 шил.: М. Святий, М. Куспіш; по 1/6 шил.: І. Ґаль; по 2 шил.: М. Ґаль, О. Федів, Р. Деревинський, В. Химера, П. Максимович, І. Уруський. М. Евен, Г. Лемеґа, І. Барилка, М. Патра, С. Бобко, Я. Пук; по 2/6 шил.: В. Химера, Т. Миколаїшин, С. Симчик, М. Гаврилович, В. Лаврів, П. Кузьо, О. Сухарик, В. Коцай, Д. Горбачевський, Д. Ґалій, Я. Квас, Г. Гамай, П. Верний, І. Потремайко; по 3 шил.: І. Мицан, В. Дах, О. Неклевич, В. Бабик, І. Скальський, О. Бохнар, Т. Погрибняк, М. Рудковський, В. Пшиничняк; по 4 шил.: М. Бакай, М. Маґас, І. Симчик; по 5 шил.: Т. Худзій, В. Калинич, В. Цогла, М. Дідич, В. Циктор, І. Типа, М. Калита, Т. Плечій, Ю. Війтович, В. Павликівський; по 10 шил.: П. Широкий.

Листа ч. 243, збірщик **Богдан Боднарець,** Менчестер. Склали: по 1 шил.: О. Видра; по 2 шил.: П. Лазарів, В. Андрусин; по 2/6 шил.: М. Попичка, І. Савдик, Я. Левицький, Є. Левицький, П. Лучків, Т. Шевчук, В. Левицький, Б. Боднарець, Д. Павлюк, П. Куцик; по 3 шил.: Березький; по 4/6 шил.: М. Дашко; по 5 шил.: Д. Литвин, М. Остафійчук, Ф. Врубель; по 4 фунти: КО СУМ-у в Менчестері.

Листа ч. 252, збірщик **П. Кіт,** Ноттінґем. Склали: по 1 шил.: П. Дякович; по 2 шил.: І. Стасюк, Г. Підгаєцький, І. Бережанський, Т. Данелевич, Г. Головка; по 2/6 шил.: В. Стасів, М. Ковалюк, М. Зеленюк, І. Смитана, М. Долинський, І. Сорич, І. Верхола, М. Ковалик, І. Ткачів, В. Федишин; по 3 шил.: М. Кривінський; Павлишин; по 5 шил.: В. Лилак, П. Кіт, І. Гринчишин, С. Лапчинський; по 10 шил.: М. Терковський; 4 фунти — КО СУМ-у в Ноттінґемі.

Осередок СУМ-у ім. Володимира Великого, збірщики: **Д. Пукалець** і **І. Глушко.** Жертводавці склали — 3 фунти.

6 ш.: Василь Демків; 5 ш.: Михайло Гриб; по 2/6 ш.: Степан Остапчук, Степан Косак, Левко Ткачів, Дмитро Спетрук, О. Іванків, М. Пайкан; по 2 ш.: Петро Плетенчук, Евген Матович, Володимир Хіменчук, Петро Гоголь, С. Чорний, Й. Дроник, М. Мацюх, Лев Мирчик, М. Крупа; по 1 ш.: Андрій Михайлишин, Стах Савчак, Петро Нижник, Микола Бойко, Іван Качмарик, В. Юсипів, М. Іроденко.

КАНАДА

Осередок СУМ-у в Торонті. Жертвували: 5 дол. Пасічник Богдан; по 2 дол.: Скомський Василь, Воробець Петро, Буйняк Теодосій, Андрусяк Іван, Смук Іван, Бойко Петро, Антонів Дмитро,

Осип Кушпета; по 1 дол.: Юрійчук Кузьма, Галюк Михайло, Сукманівський Т., Дубун Богдан, Кацій Володимир, Дудись Іван, Сороколин, Єщурик, Володимир, Ігнат, Ольга Крушельницька.

НІМЕЧЧИНА

Збірщик: Ю. Оскшаницький. 7.50 нм.: Ю. Оскшаницький; по 5 нм.: З. Теремкун, О. Андрушко; по 2 нм.: І. Гаврилко, І. Гамалій, В. Бабич, В. Хома, М. Тенус; по 1.50 нм.: М. Куклин, А. Ешцишин, С. Заблоцький, В. Спетрук, І. Олійник, П. Стецько; по 1 нм.: М. Мімниченко, Яр. Кордаш, М. Галімон.

(Далі буде)

ПОЖЕРТВИ НА ВЛАШТУВАННЯ ЛІТНЬОГО ТАБОРУ ЮСУМ-у В НІМЕЧЧИНІ

(Продовження з попереднього числа)

НІМЕЧЧИНА

МПУЕН в Мюнстері — 25 нм.

Збірщик: Гр. Журавель. М. Ґлядбах, М.С.О. По 5 нм.: В. Чмелик, М. Романюк, Гр. Литус, М. Михальчишин; по 3 нм.: І. Самійлів, Даньчишин; по 2 нм.: Гр. Журавель, І. Порило, Савчин, В. Гонич, П. Глинянюк, І. Худий, Л. Головенко, В. Пелепчук; по 1 нм.: Ряска, Ільків, Карашівський, А. Торчук, Б. Кіпіш.

Збірщик: Е. Гаврилків, Улєнборн. 3 нм. М. Мацяк; по 2 нм.: Е. Гаврилків, М. Павлюк, О. Савків, І. Захарків; по 1 нм.: І. Тарабас, М. Паламар, Д. Соловка, М. Лазар, В. Кова, Ст. Аннич, Й. Пиптик, Б. Ґада, О. Петеш, В. Гуцуляк, І. Шітенко, Б. Т. Тарновський; 0,50 нм. О. Марко.

Збірщик: Д. Червінський, Кайзерслявтерн. 10 нм. М. Скоробагатий; по 5 нм.: Д. Червінський, В. Мосса, М. Бігун, Б. Василів, М. Жепопчук, І. Богдай; по 2 нм.: Пукальський, Сольнецький; по 1 нм.: М. Кікта, Макарович, М. Юрис.

Збірщик: М. Микуш, Ессен. 6 нм.: — І. Будівський; по 5 нм.: Н. Сташків, П. Липа, М. Микуш, М. Маґалюс, П. Вінтонів, І. Семян, З. Терешкун; 2,50 нм. І. Кохайкевич; по 2 нм.: М. Вольвин, М. Підручний, М. Гарасимяк, І. Кузьо, М. Вівчурак; по 1 нм.: І. Цембровський, В. Липяк; по 0,50 нм.: М. Скороход, Р. Козак.

КАНАДА

Збірщик: І. Новодворський, Летбридж, Альберта. По 1 дол.: М. Вузовський, О. П., К. Жилішкевич, О. Пронь, І. Новодворський, підпис нечиткий, С. Стрижовець, Филипчук, В. Гамза, І. Гамза, А. Шварц, О. Стрижовець, П. Зґурський; по 0,50 дол.: Д. Заяць, А. Гринь; 0,25 дол.: М. Ацигайда.

Збірщик: І. Баган, Вінніпеґ. По 2 дол.: І. Баган, С. Флис; по 1 дол.: В. Федаш, І. Осел; по 0,50 дол.: Х. Вітер, А. Б., М. Луньо, В. Кобивко, П. Дуда.

Збірщик: Т. Ємчук, Судбури, Онт. По 2 дол.: Т. Ємчук, С. Василів, С. Харко, С. Стас; по 1 дол.: А. Стефанишин, В. Муц, В. Павлусь, підпис нечиткий.

Збірщик: Я. Федеркевич, Ллойдмінстер. 5 дол.: Я. Федеркевич; 2 дол.: А. Шостак; 1 дол.: М. Шостак.

Збірщик: М. Лучків, Гамільтон, Онт. 5 дол.: М. Лучків; 2 дол.: В.

Федасюк; по 1 дол.: І. Колодій, М. Сирккес, П. Бриц, І. Вилічко, З. Шеремета, А. Штаґрин, С. Гудима, А. Санайко, Є. Делидчук; по 0,50 дол.: Л. Петрусайтіс, І. Залєвській.

Збірщик: А. Федорків, Торонто. По 2 дол.: А. Федорків, І. Процак, Гр. Спильчик, М. Худоба, Вівчарук; по 1 дол.: І. Винничук, підпис нечиткий, О. Грицак, підпис нечиткий, Вівчар, Ґулич.

Збірщик: П. Ясінський, Порт-Кредіт. 5 дол. — П. Ясінський, 1 дол. — М. Сенчак.

Збірщик: М. Хміляр, Торонто. По 2 дол.: В. Гуляк, М. Хміляр; по 1 дол.: В. Чаборик, В. Черняк, І. Немилівський, М. Фемич, Д. Галипчак, В. Семеник, Я. Бочан; 0,50 дол. — В. Сивак.

Збірщик: П. Смерек, Торонто. По 1 дол.: П. Смерек, підпис нечиткий, М. Прокопович, Р. Бізук, А. Гусар, Б. Пасічник, Й. Щурик, Шупер, М. Джуранюк, В. Бабенко, І. Гонтар, М. Медик, О. Блистів, О. Коник, Б. Коцур, Я. Баковський, О. Атаманчук, М. Деберний, підпис нечиткий, В. Радевич, П. Ванат, І. Фіґоль, підпис нечиткий, С. Матковський, підпис нечиткий, В. Марішнів, Т. Сало, Г. Сопрун, І. Бекар, В. Дудун, М. Лабяк; 0,50 дол. В. Василишин.

Збірщик: П. Мицак, Віндзор. По 0,50 дол.: М. Палащук, П. Савицький, М. Марущак, В. Коростіль, В. Ступницький, Я. Марків, В. Зінь, М. Макар, П. Мицак; 0,60 дол. М. Винник.

Поодинокі пожертви: інж. І. Мончак, Монтреаль — 10 дол.; Осередок СУМ-у у Волдор — 15 дол.; І. Юрків — 1 дол.; Ф. Федорак, Кітімат — 1 дол.; Ст. Янківський, Вінніпеґ — 15 дол.

США

Збірщик: Д. Гайдук, Чікаґо. 5 дол.: Д. Гайдук; 2 д.: П. Турчин; по 1 д.: І. Костишин, Л. Боднар, М. Різник, Т. Олійник, М. Гикавий, І. Кашрик, М. Серняк, П. Семків, М. Гуміняк, М. Протиняк, І. Кузин, В. Бальвин, О. Варениця; 0.50 д.: Шопа.

Збірщик: В. Купіняк, Лорайн. По 2 дол.: В. Купіняк, Дирів; по 1 д.: М. Осідач, М. Черказ, М. Напора, І. Деревяник, П. Оренчак, Овчарик, Лес . . ., І. Микита, О. Крайчик.

Збірщик: П. Луців, Чікаґо. 10 дол.: П. Луців; 5 д.: О. Сливчук; по 2 д.: М. Сущенко, А. Лучків, Д. Борсук, М. Ґлюд, П. Глинський, В. Бардиш, М. Хомон . . .; по 1 д.: І. Сапливий, підпис невиразний, О. Шиб, М. Семків, П. Перцак, В. Максимів, О. Коценко, М. Гнатиско, О. Рущак; по 0.50 д.: М. Големйовський, Є. Піло, І. Скиба, Дер . . .

Збірщик Д. Мотрук, Ню-Йорк. 3 дол.: М. Корнига; по 2 д.: Д. Мотрук, І. Юшкевич, І. Сусь; 1 д.: Б. Калавур.

Збірщик: М. Мандрух, Дітройт. По 1 дол.: М. Мандрух, А. Яблонський, М. Галицький, Й. Панасенко; по 0.50 д.: Б. Питель, Б. Курило, В. Сорока, Р. Раблінський, П. Каваць, Р. Мандрух.

Збірщик: М. Рубльовський, Ню-Йорк. По 2 дол.: Борис Г . . ., Ленчак, Шум, Рубльовський; по 1 д.: «Без прізвища», С. Умяк, В. Стоколоса, С. Серабин, Вацик.

Збірщик: Д. Костинюк, Флінт. 5 дол.: Ю. Макогон; по 2 д.: Д. Костинюк, С. Дрозд; по 1 д.: о. Т. Вареха, В. Булик, М. Олинець, М . . ., Пилипів, Дух, Д. Фединяк, Й. Савка, І. Боріків, І. Хапацький, А. Ніцпон, І. Левандівський, Г. Добромиль, С. Жук.

Збірщик: М. Кондрин, Говокен. По 2 дол.: М. Квочка, С. Домарецький; 1.50 д.: М. Кондрин; по 1 д.: І. Батюк, С. Веуш, Р. При...., І. Притуляк.

Збірщик: С. Леськів, Дітройт. По 1 дол.: С. Леськів, М. Опришко, М. Федишин, М. Котек, Г. Королишин, Б. Булик, В. Хор..., В. Поліщук, Є. Василина, В. Бігун, А. Горак; 0.50 д.: Я. Дідошак; 0.30 д.: М. Вацик; по 0.25 д.: підп. невир., Ю. Походей, І. Ващук, М. Коперта, І. Щуп...

Збірщик: Стефанія Деревянка-Чорний, Ню-Йорк. По 1 дол.: Людмила Костик, Н. Грицин, С. Щебивлюк, С. Чорна, Н. Микітчак, В. Папуга, О. П., Кузик, В. Криса, Р. Белях.

Збірщик: І. Іванчук, Нюарк. По 3 дол.: І. Іванчук, О. Жулинський; 2 д.: А. Лазарко; по 1 д.: І. Калинович, П. Фразюк, О. Мостовий, Ф. Лазуна, Гнатів, І. Марусяк, проф. Т. Каськів, Приятель, С. Присяжний, Мушак, І. Ґенсьор, Я. Леськів, Т. Кормило, М. Банах, Ю. Поченюк, Йоан С...ський, І. Назар, М. Демчук, І. Тимчишин, М. Іващенко, І. Іленський, Р. Олендрів.

Збірщик: П. Ґой, Чікаґо. 2 дол.: П. Ґой; по 1 д.: М. Лущак, М. Сорока, І. Настич, М. Кикіш, В. Шкварок, В. Новошицький, М. Заяць.

Збірщик: А. Блашків, Клівленд. 2 дол.: А. Блешків; по 1 д.: П. Підгірський, Б. Семків, М. Поглід, В. Лагошняк, М. Яремко, Т. Загаєвич, Б. Захарко, В. Горлятович, Ю. Шкарупа.

Збірщик: О. Купранець, Клівленд. По 1 дол.: О. Купранець, В. Ільчишин, Г. Попельницький, Д. Шипець, Г. Вовк, Д. Струс, О. Макогін, Манастирський, М. Христина.

Збірщик: Параня Кузьмів, Бруклін. По 5 дол.: Т. Барабан, І. Подусовський, І. Макар, Б. Пирожак; 3 д.: П. Кузьмів; по 2 д.: О. Луківський, В. Квасній, О. Рибіцький, М. Рибак, П. Пишний, М. Кунька, П. Іванина, О. Шевчук, Оля Доташовець, І. Періг, С. Івахів; по 1 д.: М. Пешняк, П. Пелех, М. Мирко, І. Осадчук, І. Самокішин, С. Бродик, Т. Глухий, М. Кіт, П. Дубовецький, В. Бабський; Відділ ЮСУМ, Бруклін — 10 дол.; Управа Осередку СУМА, Бруклін — 20 дол.

Збірщик: М. Процик, Ню-Йорк. 5 дол.: М. Процик; 2 д.: С. Вітенюк; по 1 д.: книгарня «Говерля», М. Плечій, М. Микитин, М. Барановський, С. ., М. Мазур, Й. Маркут, В. Карій, І. Трач, С. Прінь, П. Пруд..., О. Кузів, М. Бринов.

Збірщик: П. Деркач, Чікаґо. 5 дол.: П. Деркач; 2 д.: П. Гнатів; по 1 д.: М. Тихий, Д. Кулик, М. Васько, Є. Чумак, Є. Голоней, О. Комарницький, Бо..., Р. Галамай.

Збірщик: Т. Цішкевич, Клівленд. 3. Відділ ООЧСУ в Клівленді 20 дол.; по 10 д.: Т. Цішкевич, М. Рибій, В. Кметь; по 5 д.: Я. Кужіль, П. Гупаловський, П. Венґрин, І. Гаванчак, П. Шубин, С. Рапій; по 3 д.: Д. Ягольницький, П. Опацький, В. Мудрак, О. Блашків, І. Наш, Г. Терлецький; по 2 д.: І. Озарко, Д. Палайда, В. Мацєх, І. Гаврилів, М. Соляр, С. Чабанюк, Р. Почтар, Я. Лящук, В. Хома, П. Рогальський, В. Кліщук, В. Шудан, А. Наконечний, Ю. Галамай, Г. Головка; по 1 д.: Х. Синечко, І. Дасів, В. Мазур, І. Войтина, Б. Тарнавський, С. Ґернаґа, А. Стецьковський, О. Чубатій, О. Теркаля, П. Дмитрик, М. Кулик, І. Наконечний, В. Самокишин, Д. Малисевич, М. Чухрай, І. Марич, Й. Бартіль, В. Мельник, О. Купринець, І. Вчльшанецький, С. Кавка, П. Ткачук, А. Стасюк, С. Миців, Л. Коник, Т. Василик, М. Гейниш, П. Гаврильчук, М. Попадюк, М. Бібик, С. Кріслатий, В. Миськів, С. Паньків, Т. Гатлан, А. Кокодиняк. (Далі буде)

Повідомлення

Повідомляємо всі Крайові Комітети, Комітети Осередків, все членство СУМ-у, а какож несумівців, — читачів журналів «Аванґард» і «Крила», що рішенням Конґресу СУМ-у і Головної Управи СУМА журнал «Крила» скомульовано з журналом «Аванґард». Таким чином відтепер буде постійно виходити єдиний сумівський журнал «Аванґард» для сумівської молоді всіх країн.

Закликаємо всіх сумівців, з одержанням цього числа журналу «Аванґард», негайно провести передплату на 1956 р. та вирівняти всю заборгованість за журнали «Крила» й «Аванґард».

Журнал «Аванґард» зможе постійно й систематично виходити лише тоді, коли всі його читачі якнайскорше вирівняють свою заборгованість і своєчасно внесуть дальшу передплату, будуть тримати постійний контакт з редакцією журналу та пересилати їй матеріял з життя осередків СУМ-у.

В-во «Аванґард» плянує при Вашій, Дорогі Сумівці, активній підтримці видавати наш журнал з початком 1956 р. як двомісячник, щоб з весною перейти на щомісячник і таким способом задовольнити більшою мірою потребу друкованого слова про молодь і для молоді.

Тому ще раз звертаємося до Вас, Дорогі Сумівці, розчисліться за попередні числа обох журналів та внесіть передплату на 1956 р. Комітети Осередків просимо виготовити списки передплатників «Аванґарду» і пересилати їх разом із зібраною готівкою на адресу Видавництва не пізніше кінця січня місяця 1956 р.

Журнал «Аванґард» виходитиме багатоілюстрований, на кращому папері, однак редакція наразі вміщатиме світлини з діяльности поодиноких Осередків тільки тоді, коли разом з світлинами буде переслана відповідна готівка на виготовлення кліш.

Кожчий Осередок СУМ-у повинен теж в 1956 р. провести у себе збірку на пресовий фонд «Аванґарду», щоб тим способом розбудувати фінансову базу єдиного сумівського журналу. Прізвища збірщиків і жертводавців будуть кожночасно вміщені на сторінках «Аванґарду».

Нашим гаслом є: КОЖНИЙ ЧЛЕН СУМ-у ПЕРЕДПЛАЧУЄ СВІЙ ЖУРНАЛ «АВАНҐАРД»!
ЖУРНАЛ «АВАНҐАРД» — У КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ РОДИНІ!

Честь України — Готов боронити!
Центральний Комітет СУМ-у

ЗАКЛИК

Дорогі друзі сумівці, читачі і кольпортери журналу «Аванґард»!

З 1956 роком закликаємо всіх в Европі й за океаном, провести передплату та чергову акцію допомоги на пресфонд «Аванґарду», єдиного сумівського журналу.

Гроші просимо надсилати на наше конто:

(S. U. M.) Konto Nr.: 52 523
Süddeutsche Bank A. G.
Filiale München.

В-ВО «АВАНҐАРД»

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ «АВАНҐАРД»

СТАВАЙТЕ ПОСТІЙНИМИ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ

ВАШОГО ЖУРНАЛУ!

Кожний сумівець і сумівка, кожний український юнак, кожний керівник молоді повинен стати постійним передплатником журналу **«Аванґард»**. В журналі поміщується статті з ділянок: **проблеми молоді** (в тому й проблеми виховання дітвори та юнацтва), **наука і знання, література** (українська і всесвітня), **суспільно-політична думка, відомості про історичне минуле України, про визвольну боротьбу українського народу, описи нашої батьківщини, з науки техніки, спорт, з діяльности української молоді** та ін

Журнал появляється щоквартально (після збільшення числа передплатників — видаватимемо раз на два місяці).

Умови передплати:

в США і Канаді	—	річно	—	2	дол.
" - "	—	піврічно	—	1.20	"
" - "	—	одне число	—	0.75	"
в Англії	—	річно	—	10	шил.
"	—	піврічно	—	6	"
"	—	одне число	—	3½	"
в Австралії	—	річно	—	16	шил.
"	—	піврічно	—	9	"
"	—	одне число	—	5	"
в Франції	—	річно	—	800	ф. фран.
"	—	піврічно	—	450	"
"	—	одне число	—	250	"
в Бельгії	—	річно	—	80	б. фран.
"	—	піврічно	—	45	"
"	—	одне число	—	25	"
в Німеччині	—	річно	—	4.-	НМ.
"	—	піврічно	—	2.50	"
"	—	одне число	—	1.50	"

В інших країнах відповідно німецької валюти.

Передплату висилати через банк або поштовим переказом на адресу: *Süddeutsche Bank A. g. Filiale München, (S. U. M.), Konto Nr. 52 523.*

Передплачуйте «Бюлетень СВУ»

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ
СПІЛКИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Передплата на рік складає 2 дол.
Замовлення висилайте на адресу:

S.W.U. (I. Haluska)
München 2, Lazarettstr. 11a, Germany

Гроші скеровуйте до:

Süddeutsche Bank Kto 17 530, S.W.U.
München, Lenbachplatz, Germany

ПРИДБАЙТЕ!

Історично-документальне видання ЦК СУМ-у

ФОТО-АЛЬБОМ «СУМ НА ЧУЖИНІ»

Вийшов з друку на 236 стор. великого формату альбом у твердій оправі, на крейдянім папері, в якому вміщено біля 900 фото-світлин з життя і праці української молоді на чужині у всіх ділянках культурного, громадського, політичного та виховного характеру в період таборового життя в Німеччині та по окремих країнах її розселення. Обкладинка роботи проф. Р. Лісовського.

В альбомі подано історію Спілки Української Молоді на Україні і на чужині. В світлинах відображено Україну (фотознімки з Краю), Українську Повстанську Армію, 1-шу Українську Дивізію, з релігійного життя УАПЦ і Української Католицької Церкви, українську молодь в таборах Німеччини та діяльність СУМ-у в Німеччині, Австрії, Трієсті, Бельгії, Великобрітанії, Франції, США, Канаді, Бразілії, Параґваю, Арґентіні, Австралії, Швеції, та крім того світлини прихильників та почесних членів СУМ-у. Окремо подані сторінки з кольоровими світлинами.

Ціна одного примірника в Англії 2 ф. 5 шил.

Кожний член СУМ-у придбає цей цінний альбом, як спогад про молоді літа й свою роботу на чужині. Кожна українська родина придбає альбом, як документ про нашу молодь.

Замовлення висилати на адресу КК СУМ-у кожної країни чи осередку СУМ-у, а зокрема: *Ukrainian YouthAssociation, 49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London W. 2., Great Britain.*

ЦІНА: 0,75 ДОЛЯРА